

לא תרצח	אנכי ד'
לא תנאף	לא יהיה
לא תגנב	לא תשא
לא תענה	זכור את
לא תחמד	כבוד את

אהבת כלולותיך:

מעלת השמחה וההתרגשות
בימי כלולותינו
בחג השבועות

אהבת כלולותיך

מאמרי עיון והתבוננות
בעוצם מעלת השמחה וההתרגשות
בימי כלולותינו בחג השבועות

בחסד ה'

אברהם משה באאמו"ר רבי אהרן יהודה הלוי שליט"א רוט

עריכה לשונית: ח' שולמן

בחודש השלישי, תשפ"ד

ירושלם

אברהם משה הלוי רוט

אליעזרוב 1 ירושלם

0527652027

A0527652027@gmail.com

עריכה לשונית: ח' שולמן chanashulman1@gmail.com

כריכה: ת' הלר t406840@gmail.com

עימוד: הרב מ' הבלין motihav@gmail.com

אקדמות מילין

רבים מחברי היקרים לחוצים מחג השבועות. רוח ההתלהבות וההתמסרות ללימוד התורה הנושבת בימים הללו בהיכלי התורה נתפסת אצלם בטעות כלחץ וכמתח שמביאים אותם לתעוקה ולחרדה.

אם זה לא היה עצוב, זה היה מצחיק. אם יש ימים ביהדות שבהם אין לחץ, הרי אלו הימים הללו. אלו ימי שמחה וחגיגה, "הכל מודו דבעינן לכם". יין משמח, בשר משובח, עוגות קצפת, פרחים ססגוניים ושירי אהבה רבים בין ישראל לקב"ה. מה מקסים יותר מזה?! מה יותר מקסים מלהתמקד בקשר הפנימי העמוק שנכרת בינינו לבין הקב"ה, מלשמוע פעם בשנה ש"יפה את רעייתי ומום אין בך", ש"אני לדודי ועלי תשוקתו", ש"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה". זה חג בלי שום עול ועבודה, בלי ניקיונות וחששות מחמץ, בלי דקדוק אינסופי בבחירת אתרוג ראוי, בלי אימת הדין ובלי יציאה לגלות בדירת ארעי, רק לחגוג ולשמוח בפנימיות הקשר הנצחי ביננו ובין הקב"ה.

אבל זה לא מצחיק, כי זה כן עצוב. החברים היקרים הללו 'מפספסים' את ימי קבלת התורה בגלל מבט מעוות על דביקות והתמדה, תשוקה והתלהטות. מתי שהוא בימי הנעורים זה היה נראה להם מפחיד ומאיים, ומאז הם 'ננעלו' על המבט הזה.

המאמרים שבחוברת קטנה זו מנסים להכניס את הקורא לעולם המקסים של ימי כלולותינו, ימי חגיגת מתן תורה.

החוברת קטנה וחלקית כדי להספיק להוציאה לאור לפני חג השבועות. אני תפילה לה' שאזכה להוציאה במהדורה מורחבת ומשופרת בה ייכללו מאמרים נוספים אשר חנני ה'.

במאמרים אלו משוקעים יסודות רבים שלמדתי מדברי אאמו"ר הגאון שליט"א מתוך ספרו "צדק ידברון" על חג השבועות.

בשנים האחרונות זכיתי שהתקבצו כמה חברים ויסדו את חבורת הבה נתבונן לקבלת מאמרים מפרי עטי מדי שבוע בשבוע. הם שוקדים על טובתי באהבה, קוראים ומעיינים, מדרבנים ומעודדים, מבקרים ומאירים. גם המאמרים שבחוברת זו נכתבו לראשונה בעבור בני החבורה הקדושה הזו. אני אסיר תודה לכם! שנזכה לגלות יחד עוד ועוד רבדים מאירים מתורתנו הקדושה.

אלו מביניכם שכבר עיינו בעבר באחת החוברות שכתבתי, ירגישו בוודאי שחוברת זו שונה לטובה מקודמותיה, לפחות מבחינה לשונית – תחבירית. המשפטים המעוקלים – התיישרו, הלשון העילגת לפעמים – תוקנה, שיבושי המילים – סוקלו. זה פרי עבודתה של חמותי היקרה תליט"א שבמלאכת אומן הצליחה להגיש את המאמרים בשפה ברורה ונעימה, תוך כדי שמירה על סגנון הכתיבה שלי.

את הכריכה המרגשת עיצבה הגרפיקאית תמר הדר. ישלם ה' פועלה!

גם חוברת זו כקודמותיה לא הייתה יוצאת לאור בלי שותפי לדרך יקירי הרה"ג רבי מרדכי הבלין שליט"א אשר טרח במלאכת העריכה והעימוד.

בברכתי אנענע ראשי להוריניו היקרים שליט"א על כל אהבתם וטרחתם לגדלנו. יהי רצון שיזכו לרוות מאתנו ומכל יוצ"ח רוב נחת ושמחה בבריאות ובשלווה לאוי"ט.

הברכה אחת היא לאשת בריתי שושנה אשר עומדת על ימיני לסמכני ברוח ובגשם. ברוכה את לה', הגדלת חסדך!

שנזכה לקיים "בבנינו ובבנותינו נלך כי חג ה' לנו" עם בנינו ובנותינו אשר חננו ה' ברחמיו מתוך שמחה ורוממות.

אברהם משה הלוי רוט

משפע שמחת חופת ה' וכלתו

תיכנס שמחת הנישואין בבתי ישראל

המצפים לנישואי הבנים והבנות

ובפרט לאשר תרמו וסייעו להוצאת חיבור זה

עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים

קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה

משפע שמחת האהבה בין כנסת ישראל לדודה

יושפע שפע של אהבה ואחוה ושלוש וריעות

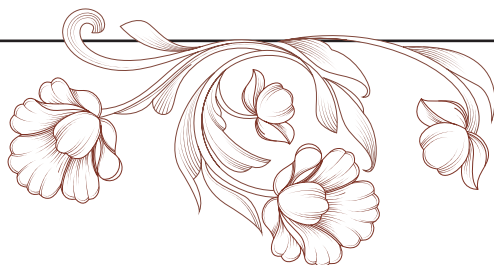
ותשרה השכינה בבתי ישראל פנימה

ובפרט לחברים העמלים בחיזוק העסק הקדוש הזה

יהי שלום בחילך שלווה בארמנותיך

יאיר ה' אורו במשכנכם, יחזק אל עבותות אהבתכם

ואשר גאוותו שחקים ישוב ויזרח לכם וביניכם.

תוכן העניינים

אקדמות מילין ג

מאמר ראשון

מעלת ראש חודש סיון ט

א. מה בין חשוק לנחשק | ב. ודיברתי על ליבה | ג. התגשמות הנבואה בימינו | ד. משום חולשא דאורחא

מאמר שני

מהי השמחה על שבאו מדבר סיני? יג

א. א' בסיון - יום המקווה והנכסף | ב. א' בסיון - קרבנו לפני הר סיני | ג. כל יום יהיה בעיניך כא' בסיון | ד. בחודש השלישי - זמן טהרתה להינשא | ה. א' בסיון - כניסה למקום החופה | ו. מהי מנוחת האישה בבית בעלה? | ז. משווי נפשה כהפקר | ח. מגילת רות - אמנות אשה לבעלה | ט. תומת ישרים תנחם | י. נישואי רות למחלון - נאמנות חד צדדית | יא. חג השבועות - מחויבות חד צדדית | יב. א' בסיון - לבטל עצמנו כהפקר מול ה'

מאמר שלישי

ב' בסיון - להיהפך מזחל לפרפר! כג

א. ג' שלבים בימי ספירת העומר | ב. ספירת העומר - להיהפך מבהמה למלאך | ג. יהודי וגוי - בן עוה"ב ובן עוה"ז | ד. מדוע אסור לחלל שבת להצלת גוי | ה. גוי ויהודי - מינים שונים | ו. חולשא דאורחא - דרך ארץ שקדמה לתורה | ז. השלבים בימי סיון עד קבלת התורה

מאמר רביעי

מה עושים בליל שבועות כח

א. שאלה מביכה | ב. תשובות החברים | ג. ילדים מקבלים בהבנה דיעות ייחודיות של הוריהם | ד. מדוע בחג השבועות אסור להקדיש 'כולו לה' | ה. קבלה לחג השבועות - להאיר את הבית באורך הייחודי | ו. ליל שבועות - קוצר רוח מול השעון האיטי | ז. כל

חלק בתורה - בעל ריח וארומה ייחודיים | ח. לחלק את הלילה לעשרה חלקים

מאמר חמישי

חג השבועות - החג הארוך ביותר בשנה לו

א. לא לברוך מהר סיני | ב. איך יוצאים ממעמד הר סיני | ג. "חג שאתה קוצר בו" | ד. יו"ט שני של שבועות | ד. האם מברכים שהחיינו כל שבעה? | ה. "ויכסו הענן ששת הימים" | ו. "שבועות חוקות קציר ישמר לנו" | ז. מדוע קוראים ביו"ט שני בפרשת ראה ולא בפרשת אמור | ח. מדוע נקרא 'חג השבועות' ולא 'חג הימים' | ט. שמחת הקציר משתלבת בהמשך עבודת הקציר | י. השמחה בקבלת התורה - בין עמודי בי מדרשא | יא. במובנים רבים חג השבועות נמשך ארבעים יום! | יב. העוול של מדפיסי לוחות השנה | יג. במובן הפנימי החגיגה נמשכת כל השנה

מאמר שישי

מדוע ירד הקב"ה משמי שמיים אל הר סיני? מט

א. המרחק הגדול שירד הקב"ה מהשמיים עד הר סיני | ב. רכב אלקים רבתיים | ג. הקב"ה מלווה את התורה עד אלינו | ד. בשביל דבר גדול נוסעים ממרחק גדול | ה. בר ב רב דחד יומא | ו. דודי ירד ללקוט שושנים | ז. "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל" | ח. אם יהיה נידחק בקצה השמיים משם יקבצך | ט. אל החופה החתן מגיע בעצמו

מאמר שביעי

חסד נעורייך סה

א. להתגיייר בשביל להקים שם לבעלה? | ב. לעזוב אביה ואימה בשביל חמותה? | ג. בנים אתם לה' - מפני שאתם תלמידיו | ד. ההבדל בין חסד לרחמים | ד. גירות - כניסה לחופה | ה. קבלת התורה - כניסה לחופה | ו. מדוע "אשר הוצאתיך" ולא "אשר בראתיך"? | ז. הקב"ה 'אבא שנותן מתנות' | ח. אל תיראו בעבור תיראו | ט. נישואין - ברית אהבה, לא הסכם ממון | י. אנא נפשי כתיבת יהיבת | יא. רכב אלקים רבתיים

מאמר שמיני

תפקידן הייחודי של הנשים בחג השבועות עו

א. שבועות - חג של בנים? | ב. לכו נא הגברים! | ג. מדוע נשים לא חייבות בלימוד תורה | ד. איך נהפך סיפור מרתק למטלה כבדה | ה. גברים ונשים - התחייבות והתרגשות | ו. "זה לא כשר!!" | ז. שכר פסיעות - הלכה שנבעה מלב אישה | ח. כוח הלב של אימא יהודייה | ח. "תואר כלה מאוד נתעלה בקבלת תורה" | ט. בבנותינו נלך כי חג ה' לנו | י. כה תאמר לבית יעקב

מאמר ראשון

מעלת ראש חודש סיון

א. מה בין חשוק לנחשק

היום! היום באנו מדבר סיני.

זה מרגש כל כך. אפילו התורה הקדושה, כביכול, מתרגשת מאוד עד שהיא מספרת את סדר המאורעות שלא לפי התרחשותם; עוד לפני שהיא מתארת את היציאה מרפידים, היא לא מצליחה להתאפק וכבר מכריזה: "ביום הזה באו מדבר סיני".

כך אומר האור החיים הקדוש בדבריו המפורסמים: (אינני מבין איך עדיין הם לא הולחנו לשיר מרגש. אתם מוזמנים לשלוח הצעות לניגון מתאים, ואם לא אתבייש אשלח לכם את הניגון שלי...)

"ויסעו מרפידים - קשה, למה איחר המוקדם? כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר "באו מדבר סיני". ואולי שהוא על דרך אומרם "אהבה מקלקלת השורה" להקדים המאוחר. שלחיות כי הוא זה יום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים ולתחתונים ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים: מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני? לזה, כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר, ותיכף קדמה ההודעה באומרו ביום הזה באו וגו': הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקותה ואחר כך חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים..."

ראש חודש סיון הוא 'יום המקווה', לו חיכו כל העליונים והתחתונים מיום בריאתם! מרגש. אבל למה הכוונה "הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק"? בואו ננסה לפענח את המליצה הסודית הזאת...

את הנמשל אנו יודעים: כנסת ישראל הגיעה אל הר סיני, אל הקב"ה. "קרבנו לפני הר סיני". אם כן, נקל להבין ש'חשוק ונחשק' זה עם ישראל, ו'חושק וחשוק' זה הקב"ה. אכן, הקב"ה הוא חושק בנו והוא חשוק על ידינו. אנו חושקים בו, מאוד.

אבל מה זאת אומרת שעם ישראל הוא 'חשוק ונחשק'? מה ההבדל בין 'חשוק'

ל'נחשק'? האם זו לא אותה משמעות? ומדוע עם ישראל לא נקרא 'חושק'? וכי אנו לא חושקים בקב"ה? הרי אמרנו שהוא חשוק על ידינו.

מה אתם אומרים? יש לכם הצעה איך לפענח את המילים הסודיות הללו?

אגלה לכם את הסוד כפי שהוא שנראה לי: 'נחשק' אין פירושו שחושקים בו, זה שחושקים בו הוא 'חשוק'. 'נחשק' פירושו שגרמו לו לחשוק. עם ישראל חושק בקב"ה אבל לא מעצמו, הקב"ה 'מחשיק' אותו, עושה אותו לחושק, מעורר אותו לחשוק, וממילא התוצאה היא שעם ישראל הוא לא 'חושק' מעצמו, אלא 'נחשק' נעשה חושק ע"י הקב"ה.

מה כתוב פה? שגם ה'אתערותא דלתתא' שלנו הכול מהקב"ה, בלעדיו אנו בול עץ יבש ואטום. כפי שפתח ואמר המשגיח רבנו דן סגל שליט"א בשיחה שהשתתפתי בה לאחרונה: כמה אני מודה לקב"ה שנתן בליבכם לבוא לשמוע אותי וכמה אני מודה לקב"ה שנתן בליבי לבוא לדבר אליכם.

ב. ודיברתי על ליבה

בשבת פרשת במדבר הסמוכה לחג השבועות אנו מפטירים את נבואת הושע שמתארת את עם ישראל כאישה שזינתה תחת בעלה. היא אוהבת בעלים אחרים וגם בטוחה שהיא זקוקה להם מפני שהם מספקים לה מזון ובגדים. היא לא יודעת שאת הכול שולח לה בחשאי בעלה הנבגד, היא בטוחה שהשולחים הם המאהבים שלה. בעלה כועס ורוצה להעניש אותה ולהשאיר אותה ערום ועריה ללא שום מזון ומלבוש.

ואז פתאום חלה תפנית:

"לֵכֶן, הִנֵּה אֲנִי מַפְתִּיחָה וְהִלַּכְתִּיךָ הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עִלְיָהּ: וְנָתַתִּי לָהּ אֶת כָּרְמִיָּה מִשָּׁם וְאֶת עֵמֶק עֲכוֹר לְפֶתַח תְּקוּהָ וְעָנְתָה שְׁמָה כִּימִי נְעוּרֶיהָ וְכִיּוֹם עָלְתָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם..."

הקב"ה יפתה אותנו לצאת אל המדבר ושם ידבר אל ליבנו - יעורר אותנו לאהבתו, ייתן לנו את כל השפע ויגרום לנו לשורר לפניו שירה חדשה כמו ששוררנו בעלותנו ממצרים. מה גורם למהפך?

הנה לשון המלבי"ם:

"מדמה אותה כמשל הזונה שראה בעלה שכל התחבולות שעשה להפרידה מן הזונים אין מועילים, יפתה אותה להוציא אותה מן היישוב ששם נמצאו הזונים אחריה אל המדבר ששם לא תמצא איש לזנות עמו, ותתיחד עם בעלה לבד, ושם אדבר אל לבה להשיבה לאהבתו".

והנה לשון המצודות:

"לכן, על כי שכחה בי אני אפתנה ואוליכה במדבר במקום שאין שם אנשים ושם אדבר על לבה דברי פיוסים, ולפי שהמשילה לאשה שזנתה תחת בעלה אמר לשון הנופל באשה כזאת שהבעל מפתה אותה ללכת אחריו במדבר מקום שאין אנשים, למען לא ישמע מי מה ידברו, ושם מפייסה בדברים טובים שתעזוב דרכה ור"ל המקום יעורר לבכם לשוב לעבודתו..."

כביכול רואה הקב"ה שכל הגלויות עדיין לא השיבו אותנו בתשובה, והוא עובר לדרך אחרת: מפריד אותנו מן העמים ומתחיל למשוך אותנו בדברי פיוסים ופיתויים לעורר ליבנו לאהבתו.

ג. התגשמות הנבואה בימינו

למה אנו יוצאים למדבר? רוב המפרשים מבארים כדי להתרחק מהגויים ומאליליהם, רק כך הוא יוכל לפתות את האישה לחזור לאהבתו. האבן עזרא מסביר שהכוונה לארץ ישראל שנחשבת כמדבר בזמן הגלות, "ושממו עליה אויביכם". האלשיך מסביר שהוא מביאה אל המדבר כדי שתרגיש שהיא זקוקה לו, שם אין לה שום אפשרות להתקיים בלעדיו. הקדוש רמ"ד וואלי מבאר ביאור פלאי, ש"הנה אני מפתיה והולכתיה המדבר" פירושו שהקב"ה יפתה את עם ישראל להתרחק ממנו עוד ועוד, בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו, וכאשר הוא יהיה בתכלית הריחוק מהקב"ה, אז הקב"ה יתחיל פתאום לדבר אל ליבנו בדרך עקיפה, לא 'פה אל פה' כי נהיה רחוקים מאוד, אלא בדרך של 'דיבור אל הלב' לעורר אותנו לעבודתו.

זכינו בדור האחרון לראות בהתגשמות הנבואה הזאת על כל פירושיה: הקב"ה לקח אותנו מבין העמים והביא אותנו אל הארץ השוממה מבלי בניה, ושם זכינו להתיישב לבדנו, אבל להרגיש שאנו תלויים בו ללא שום משען ומשענה, כבשה בין שבעים זאבים, ועם זאת רבים מעמנו התדרדרו מאוד מאוד והתרחקו מתורת

ה'בתקופה האחרונה אנו רואים שהקב"ה ממשיך ומקיים "ודברתי אל ליבה". הוא מעורר את ליבנו לאהבתו שלא לפי ערכנו; אפילו אנשים פשוטים ממש משוררים שירי אהבה וכיסופין אליו, עד אשר לא פעם אחת גם בכלי התקשורת של הרחוקים משמיעים שירי אהבה אל ה' (אל תבדקו בעצמכם...), ורבים מאנשי ה'תרבות' שלהם מספרים על התקרבות לה' בכל מיני בחינות ושטחים. גם הרחוקים יותר מבקשים קרבת ה', לימוד תורה, קיום מצוות, והכול נעשה באופן של 'פיתוי' ו'דיברתי אל ליבה' בלי שום לחץ. לא ייאמן כי יסופר.

זהו הכוח של מעמד הר סיני. הקב"ה גורם לנו לחשוק בו: ודיברתי על ליבה, 'בא חשוק ונחשק'.

ד. משום חולשא דאורחא

ובאמת, עיקר העניין של היום הזה, ראש חודש סיון, הוא התעוררות הלב. הרי ביום זה עדיין הקב"ה לא דיבר איתנו מאומה, אבל הוא כבר 'מדבר אל ליבנו'.

מדוע הקב"ה לא מדבר איתנו באותו יום? אומרת הגמרא "משום חולשא דאורחא", אנו עדיין חלשים מן הדרך. זה היום שבו הקב"ה אומר לנו: תנוחו, קחו אוויר, תנשמו. אני לא רוצה שתהיו בהולים וטרופים, אני רוצה שהכול יהיה בדרך פיתוי וריצוי.

ומה כנסת ישראל מגיבה? "ויחן שם ישראל נגד ההר". מבאר הרמב"ן שהם לא הסכימו להתיישב תחילה במדבר סיני ולמצוא מקומות מתאימים להקמת האוהלים והמחנות וכו', אלא מייד 'עם המזוודות בידיים' התיישבו בשטח החרב שמול הר סיני, הנקרא 'חורב', בציפייה עצומה לקבלת התורה.

זה היום של הכיסופים והציפייה כאיש אחד בלב אחד. עוזבים כל שאר עיסקי עולם הזה, מתיישבים בחורב - מדבר שמם "הנה אנכי מפתיה והולכתי המדבר" ומשתוקקים לדבר ה'.

מאמר שני

מהי השמחה על שבאו מדבר סיני?

א. א' בסיון - יום המקווה והנכסף

אפתח בחידה: מדוע יום א' בסיון נקבע ליום טוב? (מלבד היותו ראש חודש)
תשובה: הרמב"ן כותב שהתורה מכריזה באופן חגיגי: "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני"
"בעבור היות ביאתם במדבר סיני שמחה להם ויום טוב, ומעת צאתם ממצרים נכספים אליו כי ידעו ששם יקבלו את התורה."

גם האור החיים הקדוש בדבריו המפורסמים על 'הגיע חשוק ונחשק' מדבר על עוצם הבשורה שקיוו לה השמיים והארץ וכל צבאם מיום בריאתם: "ישראל באו אל מדבר סיני". ולא נחה דעת הקדוש עד שכתב שיום זה, א' בסיון, הוא "יום המקווה".

וצריך להבין, מהי השמחה הגדולה בכך שבאו אל מדבר סיני? הרי עדיין לא קיבלו את התורה, ואפילו לא עלה משה אל ה', רק חנו במדבר סיני. מה בכך?! מדוע יש כאן מילוי תקוותם של הבורא, התורה, העולם, העליונים והתחתונים שציפו שיגיעו ישראל מדבר סיני?

ב. א' בסיון - קרבנו לפני הר סיני

רבים מכם נזכרים עכשיו בליל הסדר... בשאלה המפורסמת המתעוררת בכל שנה: מדוע "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - דיינו". מהי התועלת ב"קרבנו לפני הר סיני" בלא "נתן לנו את התורה"?

יש מהראשונים שמשיבים ש"קרבנו לפני הר סיני" אלו הגילויים שהיו בשלושת ימי ההגבלה, ולפי"ז אין זה נוגע לשאלתנו. יש משיבים שהמעלה של "כאיש אחד בלב אחד" שרכשנו ביום א' בסיון, "ויחן שם ישראל", זוהי מעלת "קרבנו לפני הר סיני".

אך עדיין אין זה מסביר מדוע השמחה עצומה ומתפרצת כל כך ביום הזה עד

שמעת צאתם ממצרים נכספים אליו, כדברי הרמב"ן, ושכל הבריאה מקווה ומצפה לזה היום מעת בריאתה, כדברי אה"ח הקדוש.

מה אנו 'מפספסים' פה?

ג. כל יום יהיה בעיניך כא' בסיון

זאת ועוד, רש"י מדקדק שלא כתוב "ביום ההוא" אלא "ביום הזה באו מדבר סיני" – שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו. מבואר כאן שלא די לאדם לראות את עצמו כאילו היום קיבל את התורה, אלא צריך לראות עצמו בכל יום כאילו הגיע היום אל מדבר סיני.

כך גם מתבאר מדברי הגרי"ז שכל הנאמר בפרשת 'בחודש השלישי' עד סוף עשרת הדברות הוא בכלל החיוב של זכירת מעמד הר סיני בכל יום.

צריך להבין מה טעם לזכור את יום הגעתנו למדבר סיני, ומה טעם להרגיש בכל יום כאילו בו ממש הגענו למדבר סיני?

ד. בחודש השלישי – זמן טהרתה להינשא

במבט ראשון לשון הפסוק "בחודש השלישי... ביום הזה באו מדבר סיני" קשה להבנה, הרי אנו מדברים על חודש ולא על יום, היה צריך לומר בראש החודש השלישי... ביום הזה באו או בחודש השלישי... בחודש הזה באו מדבר סיני.

המפרשים מציעים שהלשון 'בחודש השלישי' מתפרש בראש החודש השלישי, שהרי לפעמים חודש הוא כינוי ליום התחדשות הלבנה, ראש החודש, כמו 'מחר חודש'. אבל זה צריך עיון, ראש חודש סיון הוא לא ראש החודש השלישי ליציאת מצרים, הרי מאז יציאת מצרים לא עברו אלא שני ראשי חודשים, ראש חודש אייר וראש חודש סיון.

בהכרח ש'השלישי' הוא תיאור החודש ולא תיאור ראש החודש, אלא שסתימת הלשון 'בחודש' הכוונה בתחילת החודש השלישי, וכמו שדרשו חז"ל בשבת מגזירה שווה 'החודש' 'החודש'.

ואם כן, צריך ביאור מדוע באמת סתמה התורה ולא פירשה להדיא באיזה יום הגיעו למדבר סיני, רק כתבה שהיה זה בחודש השלישי?

משיבים הראשונים, שעיקר המניעה להגיע אל הר סיני הייתה מפני שעדיין לא עברו ג' חודשים מאז עזיבתם את עבודת האלילים. אישה שמתגיירת או משתחררת מעבדות צריכה להמתין ג' חודשים לפני נישואיה לבעלה, כך גם ישראל היו זקוקים להיכנס לחודש השלישי כדי להיות טהורים להינשא לקב"ה.

ה. א' בסיון - כניסה למקום החופה

האור החיים הקדוש מוסיף דבר נשגב. הטעם שלא נכנסו ישראל למדבר סיני קודם הזמן שהיו ראויים לקבלת התורה, הוא משום שעדיין היו אסורים להיכנס לחופה ושם לא יעצרו כוח להמתין מחמת רוב הכיסופין, זה לשונו הטהור:

"...והצצתי בענין ואראה עוצם חשקו יתברך בישראל שניכרת מתוך מעשיו, בהעיר למה הטריחם ה' בדרך עד החדש השלישי? ...היה לו לקפוץ הארץ ולהגיע למדבר סיני בו ביום ושם יתעכבו עד ספור שבעה שבועות ויהיה זמן הכושר. אכן זה יגיד **עוצם חשק נתינת התורה לישראל**, כי לגודל חשקו ברוך הוא בהם לא רצה להביאם ולהתעכב זמן ארוך בלא חתונה בבית חתנות, ולזה היה ממעיט הימים בריחוק מקום. ותקח לך שיעורן של דברים מחשוק וחשוקתו כי לא יצטער בעכבתו מבוא אליה כל זמן שלא הגיעו עת דודים ועדיין לא עלתה כלה לחופתה, אשר לא כן בעת כלה בחופתה לא יעצור כח לעכב ביאתו אליה."

נמצא שמהיום ואילך מותרת הכלה לחושקה מחמת שנכנס החודש השלישי, ולכן כבר נכנסה הכלה לחופתה, מוכנה לנישואיה. אף אם לא יעצור חושקה כוח לעכב ביאתו אליה, הרי היא כבר מזומנת ונכונה להיכנס עימו לחופה.

ובאמת גם בדיני ברכת חתנים מפורש שאף שמברכים 'שהשמחה במעונו' עוד קודם החופה 'מכי רמו שערי באסינתא' ממתי שהחלו ההכנות למשתה, מכל מקום זהו דווקא במקום החופה, כיון שאין שמחה אלא במקום חופה. רק כאשר החתן והכלה הגיעו למקום החופה, אף שעדיין לא התחילו הנישואין, כבר מברכים עליהם 'שהשמחה במעונו'.

נמצא שבראש חודש סיון שכבר החתן והכלה נמצאים במדבר סיני, מקום החופה, כבר הגיעה בחינת 'שהשמחה במעונו', החלה שמחת הנישואין. הכלה מצידה מזומנת לבעלה.

ו. מהי מנוחת האישה בבית בעלה?

ועדיין צריך להבין פנימיות הדברים. מה משמעות יש להגעתם אל מדבר סיני, מהי הכוונה שהכלה כבר מוכנה לנישואיה?

על הפסוק במגילת רות: "ומצאן מנוחה אישה בית אשה" אמרו חז"ל: "אין אשה מוצאת מנוחה אלא בבית בעלה", ועפי"ז כתב הר"ן במסכת שבת שזהו לשון 'שידוכין' מלשון השקט ומנוחה (כמו ותשקוט הארץ - ושדוכת ארעא, וישוכו המים - ושדיכו מיא), מפני שהאישה מוצאת מנוחה בבית בעלה. לשון זו חוזרת על עצמה במגילת רות: "בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך", הנישואין הם 'מנוחה' לרות.

במבט ראשון הדברים מפליאים, וכי אשת החיל מוצאת מנוחה בבית בעלה?! והרי ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו פלך, לא יכבה בלילה נרה, ותקם בעוד לילה, ממרחק תביא לחמה. על איזו מנוחה מדובר כאן?

אך הביאור פשוט: היא זריזה וחרוצה, טורחת ועמלה במרץ ושמחה, אבל יחד עם זה - היא במנוחה. באיזה מובן? ברובד של האחריות. היא עושה רצון בעלה. היא לא צריכה לקחת אחריות, לברר את הצודק והנכון, ליזום ולפעול מחוץ לתחומי ביתה. היא תחת כנפי בעלה. קוראים לזה היום 'ראש קטן', אבל זהו באמת 'ראש גדול מאוד', היכולת לבנות עולמות בתוך המנוחה שלה ועל ידי המנוחה שלה.

מה משמעות המנוחה הזאת? הבטחון בבעלה ושהיא סומכת עליו מסירים ממנה כל דאגה. יועצי זוגיות ילמדו שככל שהיא תסמוך עליו ותבטח בו - כך הוא יהיה מוכרח לקחת את האחריות ולדאוג לכל מחסורה. היא 'משחררת את המושכות', 'מניחה את המפתחות' ובוטחת בכך שהוא יתפוס את היוזמה והניהול, ידאג לכל מחסורה בכל הרבדים.

אישה שתובעת בפיה את צרכיה זו חוצפה, כי בזה היא מראה שהיא כבר לא סומכת על בעלה שידאג לכל מחסורה. היא בחכמתה יודעת לעורר את תשומת ליבו לצרכיה ולתשוקתה, אבל בלא ליטול את היוזמה. משעה שהוא יודע את צרכיה, היא סומכת עליו שיטפל בכך. "שבי בתי... כי לא ישקוט האיש כי אם כלה הדבר היום".

ז. משווי נפשה כהפקר

לא רק חיי הנישואין מבוססים על הפסיביות והבטחון של אישה בבעלה, אלא גם קניין הקידושין נעשה בצורה כזאת, כמו שכתב הר"ן בנדירים ל א:

"כיון שהתורה אמרה 'כי יקח איש אשה' ולא אמרה 'כי תלקח אשה לאיש' לא כל הימנה שתכניס עצמה לרשות הבעל, ומשום הכי אמרין בפרק קמא דקידושין (דף ה) דאי אמרה היא 'הריני מאורסת לך' אין בדבריה ממש, אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מבטלת דעתה ורצונה ומשווי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו".

את הפעולה עושה הבעל, היא - בוטחת בו ומבטלת דעתה ורצונה כלפיו כדבר של הפקר. עשה בי כרצונך. אני סומכת עליך שאתה עושה רק דברים שהם לטובתי ולתועלתי.

ח. מגילת רות - אמנות אשה לבעלה

לא בכדי נלמד דבר זה על מנוחת אישה בבית בעלה דווקא במגילת רות, שכן כל המגילה סובבת סביב הציר הזה.

כל ההיתר של 'מואבי ולא מואבית' מבוסס על הפסיביות של האישה; אין בידה לצאת לקראתם בלחם ובמים, היא כפופה לבעלה. כך גם כל ההצלה של נעמי ממידת הדין הייתה מחמת שבעלה אלימלך היה 'איש נעמי', בעלה ומנווט דרכה, ולא היה סיפק בידה להימנע מלצאת לארץ מואב.

כמו כן, הגירות של רות הייתה מבוססת בעיקר על השתייכותה לבעלה. היא נשארה נאמנה לו והלכה אחריו לעמו ולדתו כדי להקים לו שם בישראל. היא לא מתעסקת בפרטי הדת (למרות אזהרותיה של נעמי על פרטי הלכות קשים ותובעניים) אלא במסירותה לבעלה. באשר הלך - הולכת אחריו.

כבר שאלנו (ראה מאמר 'חסד נעורייך') - האם זאת גירות ראויה? הרי לכאורה היא לא באה בשביל האמת, אלא בשביל בעלה!

אך הבה נתבונן: אם יגיע גוי לבית הדין עם משפחתו וירצה להתגייר, ישאלוהו הדיינים מה מניע אותו לכך, והוא יתאר את משיכתו אל דת האמת ואת הזיוף והשקר שגילה אצל אלילי העמים. ואז ישאלו את אשתו מדוע היא רוצה להתגייר, והיא תשיב אמריה: כל אשר יאמר לי בעלי אעשה. הוא אמר לי שהוא גילה את

דת האמת, ואני סומכת עליו לכל אשר יולכיני. האם יקבלו בית דין את גירותה?
בוודאי!

זאת הייתה דרכה של רות, היא הלכה בתמימות אחרי בעלה לאלוקיו, לעמו,
לארצו ולמשפחתו כדי להקים לו שם בישראל.

העניין הזה בא לידי ביטוי בשיא עוצמתו בסוף המגילה כאשר בועז מבאר לגואל
שיש כאן בעצם שני שדות לגאול; לגאול את השדה אשר מכרה נעמי, כדי
שהשדה יישאר במשפחת אלימלך, ולגאול את רות אשר נמכרה כביכול לעצמה.
היא קנתה את עצמה במיתת הבעל, ועלינו לגאול אותה כדי שהיא תישאר
במשפחת אלימלך.

רות מביאה עצמה כנחלה של בעלה. היא אינה מבקשת אלא להקים שם המת על
נחלתו – היא עצמה.

ט. תומת ישרים תנחם

אנו קוראים מגילת רות בחג השבועות, משום שרות מבטאת במעשיה את צורת
כניסתה של כנסת ישראל תחת כנפי השכינה. כנסת ישראל מבטלת עצמה בפני
הקב"ה וסומכת עליו ובוטחת בו שהוא ידאג לכל מחסורה.

אנו רגילים לחשוב ש'נעשה ונשמע' זה ביטוי של מסירות נפש, אבל בגמרא
מבואר שזה ביטוי של שלווה הנפש, בטחון בה' שלא יצווה עלינו מה שלא
ביכולתנו ומה שלא לטובתנו.

כאשר הצדוקי רואה את רבא פוצע את עצמו מתוך עמל על הבנת התורה, הוא
סונט בו על פזיזותם של ישראל שהקדימו את פיהם לאוזנם, הבטיחו 'נעשה' לפני
אשר התקיים 'נשמע'.

במבט ראשון זה פלא – הרי גם הצדוקי מאמין בתורה שבכתב וגם אצלו כתוב
'נעשה ונשמע' ואם כן, מדוע זאת טענה על רבא ולא על עצמו?

אך הביאור שלדעת הצדוקים לא היה כאן שום דבר פזיזות. הרי משה רבנו קרא
לפניהם בתחילה את ספר הברית ובו עיקרי מצוות התורה מבראשית ועד סוף
משפטים, והם שמעו הדברים ואז אמרו 'נעשה' על ספר הברית ו'נשמע' מה עוד
יצווה אותנו השם. אין כאן שום פזיזות.

אבל כעת רואה הצדוקי שכעבור יותר מאלף שנים ממעמד הר סיני עדיין רבא אינו יודע מה היא כוונת התורה, הוא משבר גופו מתוך ריכוז לנסות לפענח את אמיתה של תורה. הוי! נבהל הצדוקי, כבר לפני אלף שנים כתבת צ'ק פתוח על מצוות שעדיין אינך יודע את פשרם!...

נחשוב רגע על הרב אלישיב. הוא ניגש לסוגיית 'איסור מחיקת השם' ומברר אותה בבקיאות ובעיון. הוא לא יודע שבסוף הסוגיית תצא לו מסקנה גורפת: כתב שעל גבי מסך מחשב דינו ככתב לעניין איסור מחיקת השם. ולכן אם מישוהו העלה תמונה של שם קודש על גבי מסך מחשב אין לו תקנה. אסור לו לסגור את המחשב גם לא לפתוח קובץ אחר שיסתיר את השם גם לא לנתק את המחשב מן החשמל בשביל שיכבה, עליו להשאירו כך במשך כמה שנים עד אשר תיפח נשמתו של המחשב.

הוא ניגש בתמימות אל הסוגיית ומטה מוחו וליבו ואוזניו לדעת מה יצווה השם, וככל אשר השיג לפי חלקו בתורה - הוא מקבל על עצמו. בין השאר הוא הסיק איסור חמור לעבור על דינא דמלכותא גם בארץ ישראל ולכן היה מקפיד לשלם מס מכל סכום כסף שקיבל... כפי החוק היבש...

מה השיב רבא לצדוקי? תומת ישרים תנחם. מפרש רש"י: "התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו."

כפי שאמרנו - זאת לא מסירות נפש, זאת שלווה הנפש. אנו אוהבים אותו כל כך וסומכים עליו שלא יטעננו שלא לפי כוחנו. אנחנו נמצאים 'בידיים טובות', אנחנו לא צריכים לחשוש שנגיע למקום לא טוב.

(בילדותי אמר לי אאמו"ר הגאון שליט"א: ראה נא, התורה היא תורת חיים. בעל החזון איש שהחמיר בדיני החזרה הקל בדיני הגסה, והמחמירים בהגסה מקלים בהחזרה, נמצא שכולם יכולים להוציא חמין מהסיר בליל שבת - זה ע"י נטילת הסיר וזה ע"י נטילה מהסיר... אלא מה? אנו, שלא התעמקנו די הצורך, חוששים להקל ומחמירים את כל הצדדים... אבל הקב"ה מצד עצמו - איננו טוען אותנו בדבר שלא נוכל לעמוד בו...)

סמכנו עליו - זאת המהות של מעמד הר סיני, "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" ולא שאלו מנין מאכל ומשתה.

י. נישואי רות למחלון - נאמנות חד צדדית

כל המעיין במגילת רות נתקל בדבר פלא: אנו מתייחסים אל רות כאל אשתו של מחלון, מדוע? הרי היא הייתה נוכריה ללא קידושין, אין זו אלא בעילת זנות גרידא! אין כאן לא בעל ולא אישה, לא חמות ולא כלה, לא הקמת שם ולא יבום.

כמעט שלא נמצא ביאור מספיק לעניין עמום זה.

בזכות אבותי הקדושים זיכני הקב"ה לבאר הדבר באופן פשוט (וכבר נדפס בספרי הקטן 'אחרי הקוצרים' על תרגום רות): הן אומנם שבדיני מחלון אין שום משמעות לנישואיו עם רות, אבל בדיני רות היו אלו נישואין שלמים. שהרי בדיני עכו"ם אין הנישואין תלויים בקידושין כלל, אלא רק בכניסה לבית בעלה, ולא גרע בעל ישראל מבעל עכו"ם.

זאת ועוד, הפני יהושע מחדש שהיתר 'מיתת הבעל' לא נתחדש אלא באשת ישראל, אבל באשת עכו"ם אפילו מת בעלה עדיין אסורה על לכל אדם. אומנם כבר העיר המנחת חינוך שאין נפקא מינה כל כך בזה, שהרי בלאו הכי אשת גוי גם בחייו יכולה לצאת מביתו ולבטל הנישואין, אך אם לא תחפוץ בכך ותרצה להמשיך להיות משויכת לבעלה המת עדיין היא אשת איש והבא עליה (לאונסה או בדרך זנות) חייב מיתה.

נמצא שהיה כאן מחזה מרהיב של מסירות אישה לבעלה באופן חד-צדדי. היא משויכת לו, היא נחשבת אשתו, אבל הוא איננו נחשב בעלה. בדיניו הוא לא מחויב לזה כלל. הוא בכלל כבר נפטר לבית עולמו, הוא בעולם שכולו טוב, פטור מכל חיוביו ומכל מצוותיו, ואילו היא ממשיכה בנאמנותה התמימה אליו.

אילו היו הנישואין עניין של 'תן וקח' הרי צורה כזאת הייתה משוללת מעיקרה – אם בדיניך אינך בעלי הרי ממילא אין אני אשתך, אבל מכיון שהנישואין הוא ביטול עצמה לבעלה, אין היא בודקת ומעיינת מה דיניו ואיך הוא מתייחס אליה, אלא אך ורק מה היא כלפיו, אם טוב לה עימו, אם היא טובה לו ותו לא מדי.

יא. חג השבועות - מחויבות חד צדדית

נאמנות כזאת מתעוררת אצל כנסת ישראל בחג השבועות.

כבר עמדו הקדמונים על זה שהקב"ה בתורתו לא הזכיר שחג השבועות הוא זמן מתן תורה, אבל כנסת ישראל עשו עיקר החגיגה על עניין זה.

מדוע? משום שבאמת נשברו הלוחות הראשונים. הרמב"ן בתחילת פרשת בהר כותב שאחרי שישראל חטאו בעגל הוצרכו לכרות ברית חדשה, משום ש"כאילו בטלה הברית הראשונה אצל הקב"ה".

מה זאת אומרת בטלה אצל הקב"ה? אם בטלה - בטלה אצל כולם, לא?!

לא.

אם שנים כורתים ברית והאחד בגד בברית, הרי השני לא מחויב לו, אבל הבוגד ממשיך להתחייב (כל עוד לא השתמש הנבגד בזכותו להפר את הברית), וכי מפני שאכל שום יחזור ויאכל שום?!

עם ישראל נכנס לברית נישואין בחג השבועות. הוא בגד בברית בחטא העגל, הרי ממילא הקב"ה מצידו כבר לא מחוייב לברית הזאת, עד אשר חידש את הברית ביום הכיפורים בלוחות השניים, אבל כנסת ישראל עודנה מחויבת, הרי הקב"ה לא בגד בברית.

נמצא שבחג השבועות כנסת ישראל מחשיבה עצמה נשואה לקב"ה, אף שהוא מצידו אינו מחויב לה, כמו בנישואי רות ומחלון. לכן כנסת ישראל מזכירה את "ברית מתן תורה" בעוד הקב"ה לא מזכיר זאת. זאת פסגת ההתבטלות כלפי הקב"ה - איננו בודקים מה אתה 'מחויב' בדיניך, איננו מנהלים כאן עסק של שותפות ומסחר, אלא נאמנות של נישואין. אתה לא בגדת בבריתנו. אנו בוטחים בך, אנו סומכים עליך שאתה תנהל אותנו בצורה הטובה ביותר ולא אכפת לנו כלל שאתה אינך מחויב לזאת. זה לא עסק שלנו.

יב. א' בסיון - לבטל עצמנו כהפקר מול ה'

הפסיביות הזאת באה לידי ביטוי בראש חודש סיון.

עד שבאו מדבר סיני הייתה הכלה נוסעת וטורחת להגיע לבית בעלה. היה לה תפקיד. מעתה - היא מצאה מנוחה בבית בעלה, הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק. מעתה - אין היא יוזמת דבר, היא מעמידה עצמה כהפקר כלפיו. הוא שולח את משה אליה, מכוון את דרכיה וקובע את סדר ההתרחשויות.

היא כבר מוכנה. הגיע החודש השלישי. היא במקום החופה כאיש אחד בלב אחד, היא כבר מקיימת את דברי הר"ן:

”מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר”.

זהו, זה עיקר קבלת התורה; לסמוך על הקב”ה, להעמיד את עצמנו בפסיביות מולו ולתת לו להוביל אותנו. תומת ישרים תנחם.

זאת המצווה להרגיש בכל יום כאילו היום הגענו למדבר סיני ואנו עומדים לפני ה’ בהתבטלות גמורה ובבטחון עצום – כל אשר יאמר ה’ נעשה.

לזה קיוו וציפו עם ישראל מיום צאתם ממצרים – להגיע אל החופה ולהיות מוכנים שיעשה בהם הבעל כרצונו. ביום שהגיעו לשם ”קבעו שמחה ויום טוב”. היום הזה הוא ”היום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים ולתחתונים שיושבים ומצפים מתי יגיעו ישראל מדבר סיני”.

אשרינו שזכינו!

מאמר שלישי

ב' בסיון - להיהפך מזחל לפרפר!

מתוך דברים ששמעתי ממו"ר הגר"ד בעלסקי שליט"א

א. ג' שלבים בימי ספירת העומר

הנביא הושע (ג ב) מתאר את ישראל כאישה אהובה שקנה אותה בעלה תמורת חמישה עשר כסף, שלושים סאה (חומר) שעורים וחמישה עשר (לתך) שעורים. התרגום מסביר שהחמישה עשר כסף אלו חמישה עשר הימים הראשונים של חודש ניסן, מאז מצוות 'החודש הזה לכם' ועד שיצאו ישראל ממצרים.

ומה הם שלושים הסאה ועוד חמישה עשר הסאה?

מבאר הרד"ק שם:

"פירוש חומר ולתך מספר הימים משיצאו ישראל ממצרים עד שבאו מדבר סיני וקבלו שם את התורה. כי חומר הוא שלשים סאים, ולתך חמשה עשר, הנה (בסך הכל) ארבעים וחמשה. וט"ו ימים שנשארו מניסן ושלושים של אייר הרי מ"ה".

מבואר כאן שהנביא מחלק את הימים שבין יציאת מצרים לקבלת התורה לשלוש קבוצות: שלושים יום, ט"ו יום, שישה ימים. מדוע?

ב. ספירת העומר - להיהפך מבהמה למלאך

תחילה עלינו להבין מה תפקידם של הימים שבין פסח לעצרת: להפוך אותנו מבהמות למלאכים. ראו לשון הרד"ק שם:

"מה שאמר שעורים שהוא מאכל הבהמות, לפי שרוב העם שיצאו ממצרים עד שקבלו את התורה היו כבהמות, כסוס כפרד אין הבין, עובדים בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, ומשקבלו את התורה נפקחו עיניהם ושרתה עליהם רוח השכל והבינו וידעו".

בתקופה הזאת מצויים בטבע פרפרים רבים מרהיבים ביופיים פורסים כנפיים

ססגוניות ומעופפים בחדווה. מי יכול להאמין שהפרפר הזה היה תולעת?! תולעת אפורה רומשת על הארץ, נמוכה, זוחלת בכבדות אט אט. זה הרי ההפך הגמור מהפרפר הזריז והמשוחרר, הצבעוני והמעופף.

איך נהפך זחל לפרפר? להתהפך בבת אחת זה מסוכן. אפילו צוללן שרוצה לצאת מן המים אל האוויר חייב לעשות זאת בהדרגה, אם הוא יצא בבת אחת מן המים אל האוויר הוא יסתכן, קל וחומר שתהליך שלתולעת המתהפכת לפרפר חייב להעשות בהדרגה.

לצורך כך ברא הקב"ה את שלב ה'גולם' שבו מתפרק גוף התולעת ומורכב מחדש בצורת פרפר.

גם בני ישראל היו צריכים להיהפך מ'זחל' ל'פרפר', הרבה יותר מכך – מגוי ליהודי.

ג. יהודי וגוי – בן עוה"ב ובן עוה"ז

איננו מבינים מספיק את הפער העצום והמהותי שבין גוי ליהודי.

הכוזרי ביקש מרבנו יהודה הלוי לתאר לו את מעלת היהודי. אמר לו ריה"ל כשם שאתה מבין שההבדל בין דומם לצומח איננו הבדל כמותי אלא מהותי, זאת מהות אחרת, וכשם שאתה מבין שההבדל בין צומח לחי איננו הבדל כמותי אלא מהותי, וכשם שאתה מבין שההבדל בין חי לאדם איננו הבדל כמותי אלא מהותי (היום לא כל הגויים מסכימים לזה... יש הרואים בזה עוול להחשיב את האדם לדרגה נפרדת מעל בעלי החיים... זה כמעט לא חוקי לדבר כך היום, לטענתם...) כך ההבדל בין יהודי לגוי הוא הבדל מהותי, הם שני מינים נפרדים.

גוי יכול להיות צדיק גדול, כמו נח הצדיק או בנו שם, אבל לעולם הוא יישאר 'בן עולם הזה', תמיד יהיה אסור לו לשבות ממלאכה "יומם ולילה לא ישבותו", גוי ששבת באחד מימי השבוע – חייב מיתה. יהודי מותר לו לשבות ממלאכה, הוא חייב לשבות ביום השביעי. מדוע? משום שהוא מין אחר, הוא איננו 'בן עולם הזה' אלא 'בן עולם הבא'.

אם אתה 'בן עולם הבא' – מה אתה עושה כאן בעולם הזה?! לך לביתך שלך, לעולם הבא! אין הכי נמי, באמת אני הולך לעולם הבא... אני רק הולך-דרכים כאן, בעולם הזה, בדרכי אל העולם הבא. אינני שייך לכאן.

אפשר להגדיר אותי כ'חייט', אני תופר לי בגדים מפוארים מתורה וממעשים טובים כדי להתעטף בהם בעולם הבא. המדרש מכנה את היהודי חייט, זה מה שהוא כאן בעולם הזה. המשך חכמה אומר שזה פשר מצוות ציצית, שיהודי יזכור שהבגד שלו עדיין לא ארוג לגמרי, יש עוד חוטים שהוא לא גמר לארוג בבגדו...

ד. מדוע אסור לחלל שבת להצלת גוי

אספר לכם סיפור: יום אחד ישב אצלי יהודי צדיק שחזר בתשובה ואמר לי: את כל המצוות אני אוהב ממש, אבל יש הלכה אחת שאני מתקשה 'לבלוע', היא 'תקועה' לי בגרון: יש לי חבר טוב שאיננו יהודי, ואני לומד בהלכות שבת שאם הוא יהיה חולה מסוכן, יהיה אסור לי לחלל שבת ולהציל אותו. איך אפשר להבין את זה?

השבתי לו: אני מזדהה מאוד עם הקושי שלך, גם לי יש קושי דומה... גם אני אוהב ממש את כל המצוות, אבל יש הלכה אחת שאני מתקשה 'לבלוע', היא 'תקועה' לי בגרון: יש לי חבר טוב שהוא כן יהודי, ואני לומד בהלכות שבת שאם הוא יהיה חולה מסוכן, אהיה חייב לחלל שבת ולהציל אותו. איך אפשר להבין את זה?

הרי הקב"ה נתן לנו את השבת כדי שיום אחד בשבוע נהיה פטורים מחובת ההשתדלות ונוכל לסמוך עליו לבד. נו, מדוע אינני יכול לבטוח בו שהוא יציל את החבר שלי? הרי בשביל להציל מליוני דולרים אסור לחלל את השבת, כי אני בוטח בקב"ה שהוא מסדר את העולם כרצונו ביום השבת ללא צורך בהשתדלות שלי. אז מדוע בשביל החבר היהודי שלי אני צריך לחלל שבת?? אינני מבין!

אלא מה צריך לומר? שיש כאן מצווה מיוחדת להציל נפש מישראל שדוחה מצוות שבת. לא בשביל חובת השתדלות חלילה, על זה אפשר להיות סמוכים ובטוחים ש'כל מלאכתנו עשויה' בידיים הטובות של הקב"ה, אלא משום החיוב המיוחד להציל נפש מישראל. אולי כך אצליח 'לבלוע' איכשהו את ההלכה הזאת... ואתה, יקירי, מבקש שגם אצל חברך הגוי תהיה הלכה קשה כזאת לחלל עליו שבת??

ה. גוי ויהודי - מינים שונים

מדוע ההלכה הזאת קשה לו כל כך? כי מדובר כאן בשני מינים שונים ונבדלים לגמרי, יהודי וגוי.

בני זוג גרי צדק התגייירו במוסקבה ועדיין לא הספיקו לגייר את התינוק הקטן

שלהם. בשבת קודש הוא קדח מחום והם לא ידעו אם מותר לחלל עליו שבת, הלכו אל הרב. הרב היה במבוכה גדולה; פתח ספר ועוד ספר... חזר ודפדף בספרים ולא ידע מה להגיד... הוא לא היה מאותם 'רבנים' שישנו את ההלכה חלילה, אבל עם זאת לא היה מסוגל לומר להם שאסור לחלל שבת על הבן יקיר שלהם. בני הזוג ראו שהרב פותח ספר ועוד ספר ועוד ספר, והבינו לבד את התשובה... הם אמרו: אנחנו הבנו, אתה לא צריך לומר כלום...

הם חזרו הביתה, התיישבו ליד מיטת התינוק, פתחו ספרי תהילים והתפללו לקב"ה... איזו מסירות נפש של גרי צדק! הקב"ה שמע את תפילתם והתינוק הבריא ללא שום חילול שבת.

אבל זה קשה כברזל. מדוע זה קשה? כי קשה לנו לתפוס עד כמה יהודי וגוי – הם שני דברים נפרדים.

1. חולשא דאורחא - דרך ארץ שקדמה לתורה

איך הפכנו מגוי ליהודי? באמצעות שלב ה'גולם' - ימי ספירת העומר, אבל גם הימים הללו מתחלקים לשלבים שונים, שלב אחר שלב.

בשלושים יום הראשונים, מפסח עד פסח שני, עדיין לא התנתקנו לגמרי ממצרים, לכן אכלנו משיירי מצת מצווה, כדי שמכוח המצות נמשיך לצאת ממצרים. אחרי שלושים יום סוף סוף התנתקנו לגמרי ממצרים. כעת צריכים שבועיים ימים לאכול מן, ואז נשלמים מ"ה ימים מחוץ למצרים. מ"ה = אד"ם, בא' בסיון נעשינו לראשונה אדם, הושלמה יצירתנו ב'גולם', ואנו מוכנים לשמוע את דבר ה' במדבר סיני.

הגמרא בשבת פו ב שואלת: מדוע, אם כן, ביום א' בסיון כשהגיעו למדבר סיני לא דיבר אליהם ה'? ומשיבה תשובה מפליאה: משום חולשא דאורחא. כבר יותר מחמישים שנה שאני מתקשה בזה: הרי הדרך מרפידים לסיני נמשכה רק יום אחד, כמו שכתוב בגמרא בשבת שם, אז מה הטרחה הגדולה שבשלה לא יכלו לשמוע דבר ה'?

השנה זכיתי שפקח הקב"ה את עיני והבנתי את סוד הדבר: עד שלא מלאו מ"ה יום שלמים לא הושלמה לגמרי צורת אד"ם שלהם. הם עדיין היו חלשים מן הדרך שהלכו בה ממצרים עד לכאן, דרך ארץ שקדמה לתורה, שהפכה אותם לצורת אדם. הם היו צריכים להמתין עד מלאות יום המ"ה, א' בסיון, כדי שיתחזקו לגמרי

מן הדרך שעשו ויתקיימו על מעמדם החדש: אתם קרויים אד"ם.

ז. השלבים בימי סיון עד קבלת התורה

מכאן ואילך המשכנו לטפס: יום ב' בסיון - יום הבחירה, בו בחר בנו הקב"ה מכל העמים. הגר"א מפרש את הברכה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", בחר בנו - ביום ב' בסיון שבו בחר בנו הקב"ה, ונתן לנו - ביום ו' בסיון.

אח"כ יום ג' בסיון - יום הגבלה, הקב"ה ציווה על הגבלת ההר. יום ד' בסיון - יום פרישה. יום ה' בסיון - יום הברית. יום ו' בסיון - קבלת התורה, יום חתונתו ושמחת ליבו.

מאמר רביעי

מה עושים בליל שבועות

א. שאלה מביכה:

זאת שאלה מביכה. אני מתבייש בה, אבל אין לי כתובת אחרת לפנות אליה. אני יודע שאתה אוהב שאלות מביכות כאלו, אתה עושה מזה 'מטעמים' לבני החבורה שלך. אז הנה, קח שאלה כזאת בחינם... רק בתמורה - תניח את דעתי. כל שנה אני חש לחץ לקראת ליל שבועות. אין לי מושג איך אני עובר את הלילה הארוך־הדרך הזה. אני מנסה להאריך את הסעודה, אבל אשתי אומרת "צריכים להזדרז, אבא כבר רוצה ללכת ללמוד". כשאני מגיע לבית המדרש אני בודק כל כמה דקות את המחוגים ולא מבין למה הם פתחו בשביתה ובקושי זזים... ביני לבינך, כל השנה אני לא לומד ברציפות שעות רבות כל כך, חמש - שש שעות! אני עייף ורק רוצה שהלילה ייגמר...

תאמין לי, הייתי הולך לישון בבית וקם רענן ושמח לתפילות יום טוב בשעה שמונה בבוקר למניין של החבר'ה המנים שלא אכפת להם מאיש. אבל אני לא יכול לעמוד מול העיניים התמימות של הילדים הקטנים שלי, איך הן יתעגלו בתמיהה אם יראו את אבא הולך לישון... אני לא יכול לשאת את האכזבה של אשתי שחשבה שהיא מתחתנת עם גדול הדור ולבסוף... אפילו בליל שבועות הוא לא יכול ללמוד...

זהו. אמרתי את זה. האמת שכבר קל לי יותר. עכשיו נראה אותך משיב לי משהו טוב.

ב. תשובות החברים

שלחתי את השאלה שלך לבני החבורה לפני כמה שעות. אין לך מושג כמה תגובות הגיעו. נחלק אותן לקבוצות.

קבוצה ראשונה לא הבינה אותך כלל: "מי אמר שאי אפשר להיות גדול הדור בלי להיות ער בחג השבועות?!" "הרב אלישיב ישן בלילה!" וכדומה. אני יודע שאתה חותם על כל מילה שלהם, אבל כפי שאמרת אתה לא יודע מה לעשות נוכח

האכזבה שלה ושלחם.

קבוצה שניה – אני שמח שאתה לא שייך אליה – טענה "זה העונש של מי שפוחד מאשתו", "אתה יודע מה יותר גרוע מלישון בליל שבועות? לפחד מאשתך!", "תעשה מה שנכון לך ותפסיק לחשוש מאחרים", "מה? אתה כזה רכרוכי וחלשלוש? תפסיק לרעוד ממנה". כאלה היו התגובות.

אני שמח כל כך שאתה לא כזה, שאתה מבין שגבר אמיתי אכפת לו מהצער של אשתו, שאתה קשוב ללב היהודי שלך שלא מוכן לצער את אשתך ולבלבל את ילדיך, שאתה לא עושה 'מה שבא לך', אלא בודק היטב את התוצאות של כל עשייה. אשריך. מי יודע כמה נחת רוח הייתה לקב"ה ממך בלילות שבועות הקודמים כשלא ויתרת על ליל השימורים למרות כל הקושי, רק בשביל להיות יהודי, להיות רגיש וקשוב לזולת ובפרט – לילדיך שאתה אחראי על החינוך שלהם והעברת התורה אליהם לדורי דורות, ועוד יותר – לאשתך, שמשקיעה בך הרבה כל כך ובסך הכל מתקשה לוותר על החלום המקסים והטהור שהיא חלמה מאז השיעורים המרגשים בסמינר. כל הכבוד לך! אין לך מושג כמה ברכה הבאת לעולם, כמה ישועות השפעת על כולנו, נחת ושמחה בכל העולמות. (יותר לא יהיה קושי בעז"ה... תקרא בהמשך).

קבוצה שלישית דיברה לעניין יותר. היא טענה שאתה צריך ללכת עם האמת שלך עד הסוף. אם נראה לך שרצון ה' זה ללכת לישון אז אל תחשוש. נעשה ונשמע. יש כאן בעיה הלכתית של איסור גמור להצטער ביום טוב. יש תשובה של רבנו עובדיה יוסף נ"ע שמי שמצטער בליל שבועות עובר איסור מן התורה. חייבים לשמוח. אם תלך עם האמת שלך לא יצא מזה שום נזק.

אחד החברים הוסיף וסיפר: "פעם לקחתי יהודי מבוגר מההלולה של ר' שמעון בל"ג בעומר מציון שמעון הצדיק עד לגאולה. כשהתחלנו לעלות את רחוב יחזקאל הוא שאל אותי: 'למה קוראים מגילת רות בשבועות, מה שייך הסיפור של רות לשבועות?' התעכבתי עם התשובה, ואז הוא אמר שהמידה של רות היא המידה של עם ישראל כשבאו לקבל את התורה. הם באו כולם אחוזים במידת אמת ואמרו 'באשר תלכי אלך ובאשר תליני אליך, עמך עמי ואלוקיך אלוקי' המלאכים על הים אמרו אלו עובדי עבודה זרה ואלו עובדי עבודה זרה והם צדקו. עם ישראל לא קיבלו את התורה משום שהם היו צדיקים גדולים, אלא משום שהם היו דבוקים באמת ורצו את האמת ורק את האמת. אז שילך אחר האמת – יצחק נ'עשה ונשמע' וילך לישון. שומר מצווה לא יידע דבר רע."

היו תקיפים יותר שבקשו ממני לכתוב לך כך: אתה עובר עבירה, אסור להיות בלחץ ביום כזה שיש בו חיוב מן התורה לשמוח שמחה גדולה. מי שמתייסר מעייפות ותסכול בלילה הקדוש הזה פשוט מחלל את התורה כמה רגעים לפני קבלת התורה רק בשביל 'מה יאמרו'... בלי בושה.

הם מדברים לעניין, אבל אל תקשיב להם. הקב"ה לא יכעס עליך שאתה מתייסר בשביל לשמח את אשתך, תאמין לי. מי אמר ששמחת יו"ט שלך חשובה יותר משמחת יו"ט שלה? אתה לא בוחר ב'שמחת כריסך' לישון טוב במיטה חמה, כאשר אשתך מתהפכת ולא נרדמת. כל הכבוד לך. אל תדאג, אתה תקיים את שמחת השנינה שלך כהלכה אחרי הקידוש החלבי והמפנק שהכינה אשתך המסורה, והיא תשקיט בחדווה את הילדים "ששש... אבא ישן, הוא היה ער כל הלילה..." זאת תהיה שמחה רצויה לפני ה'. אז אל תקשיב גם להם.

ג. ילדים מקבלים בהבנה דיעות ייחודיות של הוריהם

עכשיו אני רוצה לדבר איתך. אני רוצה לחלק את התשובה שלי לשניים, אחת בעבור השנה הזאת (בה לא תספיק לעשות שינויים ארוכי טווח) ואחת בעבור השנים הבאות, בעז"ה.

קודם כל על השנים הבאות: תפסיק לדמיין שהילדים שלך תמימים וטיפשים. אם אתה תאמר להם בבטחון: אבא מרגיש שהלימוד שלו יהיה טוב יותר אם הוא יישן היטב בלילה. זאת המצווה שלו, זה המנהג שלו, ככה אנחנו נוהגים - שום דבר לא ייהרס להם. אתה יכול לומר להם את האמת - כל שנה הייתי לומד בלילה, אבל ראיתי שחשוב יותר להיות שמח ורענן בזמן קבלת התורה ובזמן השמחה הגדולה שאחריה, אז השנה הקדמתי לישון.

ד. מדוע בחג השבועות אסור להקדיש 'כולו לה'

אגב, מותר לך גם להבין את עצמך: למה באמת חשוב כל כך לא להיות בצער פיזי בחג השבועות? היה ראוי לכאורה ביום כזה של קבלת התורה ללמוד תורה אפילו על חשבון השמחה הגופנית, הר כגיגית, נעשה ונשמע. לא?!

לא! הגמרא אומרת שגם הסוברים שבכל יום טוב אפשר לקיים שמחת יום בשיבה בבית המדרש, 'כולו לה', גם הם מודים שבשבועות חייבים לשמוח 'לכם', שמחה גופנית בבשר ויין. מדוע? הגמרא לא מביאה לזה שום פסוק! היא אומרת שזו

סברא פשוטה, מהי הסברא? זה היום שנתנה בו תורה. רש"י מפרש שביום כזה אנו רוצים להראות כמה התורה "נוחה ומקובלת" לנו.

במבט ראשון זה מוזר ממש. להפך, מי שער יממה שלמה ולומד ולומד ולומד הוא מראה שהתורה נוחה ומקובלת, ולא מי שיושב ואוכל, אבל צריך להבין ש'נוחה ומקובלת' הכוונה שאנו מרגישים את הנעימות של התורה גם במובן הפיזי והגופני ביותר. אנו שמחים כל כך בחתונה הזאת עד שאנו מרגישים חובה להתענג בה בבשר רב ומשובח ובמעדנים גדולים. זו לא 'עוד חתונה', זו החתונה הגדולה! זה לא הזמן לסיגופים ולמסירות נפש, ממש לא.

תחשוב לרגע על כלה שמגיעה לחדר ייחוד ואומרת לחתנה: אני מתמסרת אליך לגמרי, לכן לא אכפת לי מכל ענייני עולם הזה, שום שמחה, לא אולם ולא תזמורת, לא צלם ולא תכשיטים – פשוט שב ותלמד. אני כאן לצידך, לא מפריעה לך.

החתן יהיה מאוכזב מאוד מאוד, כי זה מראה לו שאשתו לא באמת חוגגת את האירוע הזה. היא ישר נכנסת לעניינים, מקבלת על עצמה את החובות – אבל לא מרגישה צורך לחגוג!

מי שמגיע לחג השבועות ולומד כל היום במסירות נפש – מפספס את היום. היום הוא יום של חגיגה, "תואר כלה מאד נתעלה בקבלת תורה", אם פני הכלה לא מאירים – גם החתן לא שמח. תדאג שהפנים שלך יהיו שמחים ומאירים ביום החתונה שלנו.

את כל זה אתה יכול ללמד בקלות את הילדים שלך. זה אמת, וזה יתקבל על ליבם בשמחה.

ה. קבלה לחג השבועות – להאיר את הבית באורך הייחודי

לגבי אשתך – אתה בוודאי מבין שאין לה רצון להתערב בחומרות שלך בדיני שמחת יום טוב. אם אתה סבור שמהודר יותר לישון בלילה ולשמוח ביו"ט כמו שצריך – היא לא מתווכחת, היא מקבלת את דעתך בשמחה גם אם היא מהולה בטיפונת אכזבה. אלא מה? הצער שלה שמתפרץ בליל שבועות למראה בעלה הישן הוא על כל השנה. היא מרגישה שאתה לא באמת אוהב את התורה, את המצוות כמו שהיא חלמה.

אני מבקש ממך שתקבל על עצמך השנה בקבלת התורה, שעד השנה הבאה אשתך תרגיש את המעלות שלך. אם תהיה אמיתי עם עצמך אתה תזהה את המעלות שלך. אני לא מכיר אותך, אבל משער שתענה בחיוב על אחת (או יותר) מהשאלות הבאות: האם אתה אוהב לקבוע עיתים לתורה? האם אתה אוהב לעזור לאחרים? האם אתה מתרגש כשאתה שומע שירי געגוע לתורה הקדושה? האם אתה מוצא את עצמך לעיתים (אפילו רחוקות) שופך את ליבך לפני הקב"ה? האם אתה מרגיש מדי פעם בפעם בהשגחה פרטית ישירה ונדירה והלב שלך מתרחב בהתרגשות על שהקב"ה קרוב אליך כל כך? האם אתה אוהב להקשיב לאחרים? האם אתה משתוקק שהילדים שלך יהיו יהודים יראים ושלמים, עובדי ה' כמו לכל אדם גם לך יש מעלות ייחודיות וגדולות.

אלא מה – שלא למדת איך מאירים את הבית שלך עם המעלות הללו. אתה מגיע כמו כלומניק הביתה (אל תיעלב!) ומתחיל לקרוא את החדשות... אחר כך מחפש קצת מה לעשות... קצת רב עם האישה ואז הולך למעריב... טוב, אני מקצין רק כדי להראות לך כמה עלוב זה נראה מצידה, כי היא רואה רק את זה. אתה לא משתף אותה בעולם הרוחני העצום שלך. האמת, אתה לא משתף כל כך גם את עצמך בזה, וחבל – כי לשניכם מגיע להכיר את הפנימיות העמוקה שלך.

אם אשתך תדע את המעלות העצומות שלך היא תכיר בזה שיש לך סגנון אחר מהסגנון של האחים הלמדנים שלה. זה כבר לא ירסק אותה, היא תדע שאתם מטפסים מעלה מעלה במעלות גדולות ונשגבות, היא לא התפשרה על בינוניות.

אולי אנצל את הבמה ל'אינטרסים' שלי ואזמין אותך להצטרף לשיעורי 'שלום אהלך' המועברים מדי יום שלישי בערב באמצעות ה'זום' או הטלפון. שם נשתדל ללמוד איך תגדל את אשתך תוך כדי שתגדל את עצמך, תכיר את העוצמות שלך ותשפיע עליה מהאור שלך.

"טוב, אני מקווה שעד השנה הבאה אצליח להתרומם ולרומם איתי את אשתי. אבל אני 'תרמתי' לך את השאלה הזאת כדי לקבל עזרה ראשונה לליל שבועות הקרוב, אל תשלם לי בצ'ק דחוי לשנה!..."

ברור. לכן הקדמתי שיש גם תשובה בעבור השנה הזאת.

ו. ליל שבועות - קוצר רוח מול השעון האיטי

דע לך, כל עם ישראל מסתכל בליל שבועות על מחוגי השעון בקוצר רוח... כולם כבר רוצים להגיע אל הבוקר. אתה לא לבד. הסיבה שלא הולכים לישון בלילה הזה היא לא משום שהוא מיועד ללימוד התורה, מה פתאום, עדיף לישון היטב ולקום רענן לתפילה, ללימוד ולשמחת יום טוב.

אלא מאי? אנחנו לא מצליחים לישון, לא מצליחים להירדם. אנחנו לחוצים כל הזמן ושואלים מתי כבר יגיע הבוקר, הבוקר של "ביום השלישי בהיות הבוקר". נו... עברו רק עשר דקות? זה נראה לנו נצח... אי אפשר להירדם ככה... כל הזמן מחכים ומשתוקקים, מצפים ומרוגשים.

כמו שהבטחתי, בשנה הבאה בעז"ה תוכל ללכת לישון בלי לחשוש, אבל אני לא מבטיח לך שתירדם. רוב הסיכויים שתתהפך מצד לצד מרוב התרגשות וציפייה לקבלת התורה. ואז תקום ותגיד טוב, אני בלאו הכי לא נרדם, אלך לבית הכנסת, מסתמא יש שם עוד כמה שלא נרדמו... אולי אפתח ספר, אגיד קצת תהילים, אולי אלמד דף גמרא, אולי אקרא את פרשת קבלת התורה עם רש"י ורמב"ן, אולי אציץ קצת במגילת רות... אולי סתם אצטרף לאיזו שירת 'ובאו כולם'... מה שבטוח שלהירדם אני לא מסוגל וגם לא לפטפט פטפוטי הבל, זה גורם לי בחילה, כבר עדיף לנמנם. אני מרגיש קצת 'משוגע' כמו לפני חתונה... אולי לזה התכוון האור החיים "שהיו משתגעים אחריה"?

אז אל תרגיש רע שאתה רוצה כל כך שהזמן יעבור. כולנו רוצים את זה. רק נסה לחשוב על קבלת התורה ופחות על השינה, זה לא קשה כל כך. לא מצפים ממך להיות רגוע ושליו, רענן ונמרץ, לומד בחשק ולא שם לב למחוגי השעון... ממש לא! מצפים שתהיה כמו שהיית כל השנים עד כה, מחכה שהזמן יעבור, שכבר יפציע הבוקר. אתה מבין אותי?

ז. כל חלק בתורה - בעל ריה וארומה ייחודיים

עכשיו אגלה לך עצה של החזון איש. בחר אחד התקשה ללמוד ברצף. החזון איש הציע לו להחליף נושאים: ללמוד קצת חומש, קצת הלכה, קצת נביא, קצת גמרא, קצת מוסר.

מה טמון בעומק העצה הזאת? אני רוצה להסביר לך.

חז"ל אומרים בשבת פח א שבכל דיבור שאמר הקב"ה התמלא העולם כולו ריח של בשמים. שואלת הגמרא, אם העולם כולו היה מלא מהריח של הדיבור הראשון איך נכנס הריח של הדיבור השני? משיבה הגמרא, שהקב"ה הוציא רוח מאוצרותיו שהעביר את הריח הראשון כדי שיהיה מקום לריח הבא למלא את העולם.

שמעתי מהמשגיח רבנו דן סגל שליט"א ששאל - מדוע היה חשוב כל כך להחליף ריח? אם יש צורך, משום מה, שיהיה ריח של בשמים למה אי אפשר להשתמש בריח שנשאר מהדיבור הראשון?

(הוא שליט"א השיב בסגנון למדני שה'חפצא' של דבר ה' זה דבר נעים ומבושם ומתוק. "חכו ממתקים וכולו מחמדים זה דודי וזה רעי", כלומר שהחפצא של הקב"ה זה מתיקות וחמידות, "זה דודי". ממילא לא ייתכן שיגיע לעולם דיבור בלי שיבוא עימו הריח הנעים שלו, זה חלק מה'חפצא' שלו. אין צורך שיהיה ריח בעולם אדרבה, הוא יכול להפריע לריכוז... אבל זה חלק מהמציאות שלו, ולכן גם אם כבר יש ריח בעולם חייבים לשלוח רוח שתעביר את הריח שבעולם ותאפשר לדיבור השני עם הריח שלו להופיע בעולם...) אני חושב שחז"ל לימדו אותנו כאן שלכל חלק בתורה יש ריח משלו. יש ריח של קודשים וריח של נזיקין, ריח של ספר משלי וריח של ספר תהילים... כל חלק וחלק עם ריח משלו, והריחות אינם מתערבבים זה בזה. כאשר אתה בסוגיית של 'מיטב' אתה מתבשם מהריח של מיטב... מעין עולם הבא! וכאשר אתה בסוגיית של 'בור' אתה מריח ריח אחר לגמרי... א'מחייה!

כתוב בגמרא בנדרים שמי שאומר "אשנה פרק זה" זה נדרי מצווה. שים לב, הוא לא אמר "אלמד כך וכך שעות" אלא אמר "אלמד פרק זה" - הוא חייב ללמוד אותו פרק. אם הוא רוצה מאוד ללמוד פרק אחר - אסור לו, הוא התחייב על הפרק המסוים. ויש לשאול: אילו הוא היה אומר אטול לולב זה האם הוא היה חייב ליטול דווקא את הלולב הזה ולא אחר? ברור שלא! הרי המצווה היא ליטול לולב, אין שום ציווי איזה לולב ליטול, ממילא אין כאן שום נדרי מצווה. (הרי לא מדובר בשבועה אלא בהחלטה, החלטה מחייבת רק בדבר מצווה). אז למה הוא חייב ללמוד דווקא את הפרק הזה? וכי יש מצווה על הפרק המסוים הזה? המצווה היא ללמוד תורה!

רואים אנו דבר מיוחד: יש חיוב בפני עצמו על כל פרק ופרק, על כל חלק וחלק. אילו אינם חלקים של מצווה אחת אחידה, שאז אין משמעות באיזה חלק תתחיל, אלא לכל פרק יש ריח משלו, הוא עולם בפני עצמו, זאת מצווה בפני עצמה. אני

מסביר את עצמי היטב?

לכן, העצה של החזון איש היא מיוחדת מאוד. בכל פעם שאתה מתחיל נושא חדש אתה בעצם נכנס לעולם קסום אחר, מריח ריח אחר, נושם אווירה אחרת. אתה נסחף לתוכו עד שקצת 'כבד' לך ואז - - - פותח דלת נוספת ונכנס לעוד עולם קסום!...

ה. לחלק את הלילה לעשרה חלקים

אצלנו בקהילת ראש הגבעה פתחנו ב'מרתון' של עשרה שיעורים על עשרת הדיברות. כל שיעור אורכו חמש עשרה - עשרים דקות, כל שיעור מועבר ממגיד שיעור אחר, בסגנון אחר, על דיבור אחר. בין שיעור לשיעור משוררים שירי געגוע לתורה, והופ... השחר עומד לעלות. כנסת ישראל מיטהרת לבעלה, והתורה יורדת לעולם!

אתה מוזמן להצטרף אם אתה מתגורר בסביבה, ואם לא - אתה יכול לעשות את זה בעצמך; תפתח ספר מנחת חינוך ותעיין על כל דיבור חמש עשרה דקות, תציץ בטעמי המצוה, בגדריה, בחקירות המתקנות של המנחת חינוך ו... תעבור לדיבור הבא...

שנה הבאה, אני בטוח, כבר לא תרצה ללכת לישון...

מאמר חמישי

הג השבועות - החג הארוך ביותר בשנה

שאלה:

הפער בין הזמן הארוך שמחכים לחג השבועות, ארבעים ותשעה ימים, לבין המהירות שהוא חומק עובר לו, מפליא אותי.

מדוע הוא חולף מהר כל כך? מדוע לא להמשיך ולחגוג את קבלת התורה לפחות שבעה ימים?

תשובה:

א. לא לברוח מהר סיני

השאלה שלך משמחת אותי כי היא מביעה את השתוקקותך שלך להישאר בהר סיני. בפרשת בהעלותך יש 'פורענות' על אשר יצאו מהר סיני "כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו, כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני". (ראה שבת קטז ב ותוס' שם ובדברי רש"י בבהעלותך י לה).

והנה, אתה אינך מוכן לצאת מהר סיני מהר כל כך, אשריך.

ב. איך יוצאים ממעמד הר סיני

באמת אנו רואים שהתורה החשיבה מאוד את אופן היציאה ממעמד הר סיני, "במשוך היובל המה יעלו בהר". בפשטות אין כאן אלא תקיעה לסימן בעלמא על סילוק השכינה, כמו שכתב רש"י: "כשימשוך היובל קול ארוך הוא סימן סילוק שכינה והפסקת הקול, וכיון שנפסק הם רשאים לעלות". (ולכא' אין זו תקיעה של מצווה אלא סימן בעלמא, כמו תקיעות החצוצרות שבפרשת בהעלותך, שלדעת רבי יהודה (סוכה נג ב; ערכין י א) אינן מצווה אלא סימן בעלמא).

ובכל זאת כותב רש"י שם שאותו יובל היה לא פחות ולא יותר - קרן אילו של

יצחק! השופר החשוב ביותר! בשביל מה? בשביל לבשר שנסתיים לו מעמד הר סיני! מה טעם בזה?

הרי לנו שחשוב מאוד מאוד באיזה אופן מסיימים את מעמד הר סיני. צריך לזה שופר מיוחד ונשגב, כי היציאה מהר סיני הביתה - היא עבודה גדולה, היא בעצם תכלית מעמד הר סיני "שובו לכם לאהליכם", להביא את מעמד הר סיני לתוך חיי המשפחה, לתוך ה'מקדש מעט' הפרטי של כל אחד ואחד. ולכן ייחדו לזה שופר מאיל יצחק.

יש מי שבורח מהר סיני, ויש מי שלוקח איתו את הר סיני הביתה.

ג. "חג שאתה קוצר בו"

דווקא בגלל שאני מעריך מאוד את שאלתך חשוב לי לומר לך שהיא מעידה על טעות גדולה:

חג השבועות לא נמשך יום אחד בלבד, חלילה וחס, הוא נמשך לפחות שבועה ימים, במובנים רבים ארבעים יום ובמובנים נוספים י"א חודשים!

הבה נתבונן: בפרשת אמור התורה מפרטת את כל מועדי השנה. אחרי חג השבועות מגיע כמובן ראש השנה, החג הבא במועדי השנה. בין חג השבועות לראש השנה נכנס פסוק אחד שלא שייך לכאורה למקומו: "ובקוצרם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אותם אני ה' אלקיכם". איך שייכים לכאן דיני קציר התבואה?

מכאן מוכיחה הגמרא (חגיגה יז ב) שמותר לקצור בחג השבועות! זהו "חג שאתה קוצר בו". לכן, זאת מהות החג 'חג הקציר' על שם שקוצרים בו. מצד שני כתוב בפסוק הקודם: "כל מלאכת עבודה לא תעשו", כלומר שאסור לקצור בו. הא כיצד? בהכרח שיש שבועת ימים לחג השבועות; ביום הראשון אסור לקצור ולעשות מלאכה, ובששת הימים הבאים זהו חג שאתה "קוצר וקוצר בו". "קוצר" מייחד אותו לחג, עושה אותו מקרא קודש ויחד עם זאת "קוצר בו". לכן הכניסה התורה כאן את חובת לקט ופאה - כי זהו מדיניו של חג הקציר שקוצרים בו את התבואה.

אמורא אחר טוען שהרי בספירת העומר אנו סופרים גם מ"ט ימים וגם ז' שבועות. כשם שספירת הימים מיועדת לקדש את היום שלאחר הספירה, היום החמישים,

כך ספירת השבועות מיועדת לקדש את השבוע שלאחר הספירה, השבוע השמיני כולו.

במקום אחר (מנחות סה ב) מוכיחה הגמרא שקורבן העומר מועדו תמיד בתחילתו של חג הפסח (ולא כשיטת הצדוקים שמועדו לפעמים בסוף הפסח), מכך שהעומר הוקש לשתי הלחם: כשם ששתי הלחם מונפים בתחילת חג השבועות ולא בסופו, כך העומר מונף בתחילת חג הפסח ולא בסופו. התוספות שם תמהים: הרי חג השבועות אינו אלא יום אחד, ומה הכוונה ששתי הלחם "בתחילת הרגל"? ומשיבים שה'רגל' נמשך שבעה ימים תשלומי שבועות, כדברי הגמרא בחגיגה שם.

ד. יו"ט שני של שבועות

והנה, כבר העיר החתם סופר שיום טוב שני של שבועות איננו כמו שאר ימים טובים. בשאר ימים טובים חייבים ביו"ט שני של גלויות מפני ספיקא דיומא שאין יודעין הרחוקים אם עיברו את החודש, אבל חג השבועות אינו תלוי כלל בתאריך החודש אלא בחמישים יום מיום ט"ז בניסן (ועד שבועות בוודאי יודעים בכל העולם אימתי היה יום ט"ז בניסן), וא"כ אין שייך כאן ספיקא דיומא.

וכתב החתם סופר שקבעו חז"ל תקנה מיוחדת לקיים יו"ט שני של שבועות כדי שלא יבואו לזלזל בכל ימים טובים של גלויות.

ועדיין הדברים קשים מאוד שקוראים ומתפללים ומזכירים את חג השבועות וקבלת התורה לאחר שחלף עבר זמנו בתורת ודאי.

גם בזה מבואר כדברינו, שבוודאי גם היום שלאחר חג השבועות הוא מימי החג, אלא שמן התורה הוא מותר במלאכה ואינו חייב בשמחה, וחכמים לא חידשו חג ומועד מדעתם, אלא שאסרו המלאכה וחייבו השמחה וממילא קבעו תפילות היום ככל יום טוב המיועד לעבודת הא-ל והשמחה לפניו. ועיין היטב בזה.

נהגו ישראל לקרוא ביו"ט ראשון פרשת קבלת התורה וביו"ט שני פרשת שבעה שבועות. לכאורה היה טעם לנהוג להפך – שהרי קבלת התורה לא הייתה מסוימת ליום זה דווקא, אדרבה, קיי"ל שבז' בסיון נתנה תורה, ובכל מקרה נמשכה השמחה והברית כמה וכמה ימים. לעומת זאת "ועשית חג שבועות" מתקיים לכאורה רק ביום החמישים, ומדוע קוראים דווקא ביום החמישים ואחד פרשה זו? ובפרט קשה הדבר לפי מה שביארנו שיו"ט שני של שבועות אינו מפני ספיקא דיומא, וא"כ יום זה בוודאי אינו יום חג השבועות ומדוע לא העדיפו לקרוא בו על קבלת התורה?

אך הביאור כמוש"נ שמכיוון שפרשת "שבעה שבועות תספר לך" עוסקת במצוות ספירת השבועות, והרי מבואר בגמרא שספירת השבועות מקדשת את כל השבוע השמיני, וממילא היא שייכת גם לימים שלאחר חג השבועות, לעומת מתן תורה שעיקרו היה ביום החמישים.

ד. האם מברכים שהחיינו כל שבעה?

החק יעקב תעג א כתב (וכן משמעות דעת המג"א שם) שמי ששכח שהחיינו בחג השבועות יכול לברך כל שבעת הימים! (אומנם האליה רבה הקשה על זה ממשמעות הסוגיא בעירובין מ ב והפמ"ג שם כתב שיש ליישב קושייתו אבל ספק ברכות להקל).

השער הציון הקשה על שיטתם בחריפות: "לעניות דעתי לא נהירא כלל, דבודאי אם יעשה הזמן לרגל יעבור על בל תוסיף, ואיך יברך שהחיינו על זה הזמן". בילדוטי שמעתי מאאמו"ר הגאון שליט"א לתמוה על תמיהתו, הרי כך היא לשון הגמרא במנחות שם שיו"ט ראשון של שבועות הוא "תחילת הרגל", הרי שכל ימי התשלומין נחשבים 'רגל', ולמה כתב המשנ"ב שמי שיעשה אותם הימים לרגל יעבור על בל תוסיף?

ועוד הקשה עפי"ד הירושלמי (הובא בראשונים) שהמקור לברכת שהחיינו מלשוה"כ "מקרא קודש" - כל שכתוב בו מקרא קדש צריך לומר בו זמן, והרי מפורש בגמרא שימי תשלומים של עצרת אתה "קורא וקוצר בו" שמקיימים בו מקרא קודש אע"פ שמותר בקצירה, וא"כ למה לא יברכו כדעת המג"א והחק יעקב? וצ"ע.

ה. "ויכסהו הענן ששת הימים"

גם בהר סיני הייתה משמעות גדולה לשבעת ימי חג השבועות, כמו שאנו לומדים בסוף פרשת משפטים כפירוש רש"י שם עפ"י שיטת רבי יוסי:

"וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הָהָר (ביום מתן תורה) וַיִּכַּס הָעָנָן אֶת הָהָר: וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל הָר סִינַי וַיִּכְסֹהוּ הָעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים (הענן כיסה את משה רבנו שישה ימים מיום מתן תורה עד שישה ימים אחריו) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מִתּוֹךְ הָעָנָן: וּמָרָא כְבוֹד ה' כְּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם

וְאַרְבָּעִים לַיְלָה”

כלומר, ביום מתן תורה לא התקרב משה רבנו אל ה' כלל רק המתין בתוך הענן שישה ימים, וביום השביעי, י"ג בסיון, אז קרא לו ה' מתוך הענן ולימד אותו את התורה.

ו. "שבועות הוקות קציר ישמר לנו"

מעתה עלינו להבין מדוע באמת זהו החג היחיד בתורה שאין בו שום איסור מלאכה חוץ מהיום הראשון, "חג שאתה קורא וקוצר בו". מה זה ועל מה זה נשתנה זה החג מכל החגים האסורים במלאכת עבודה שאיננה צורך אוכל נפש או לפחות צורך המועד.

השאלה הזאת נשאלת מפני שאיננו מכירים את הלחץ העצום ששרר בשדות התבואה בחודשים הללו. התאריך ה'מאיים' ממנו חוששים כולם הוא ט"ו בתשרי, תחילת ימות הגשמים. עד אז חייבת התבואה כולה להיות קצורה, מעומרת, נידושה, ואז מחכים ללילות שיש בהם רוחות מתאימות לזרות את הגרנות, אח"כ משאירים את גרגירי התבואה בשדות ומקווים לימי שרב חזקים שייבשו אותם לגמרי - כך שכאשר יגיעו הגשמים אפשר יהיה לאחסן אותם במחסנים ולא לחשוש שיתעפשו.

אם לא נספיק לייבש לגמרי את התבואה עד בוא הגשמים, כל התבואה תתעפש במחסנים!

כל שנה היו עיניהם של בעלי השדות נשואות בתחינה לקב"ה שלא ירדו גשמים בשבועות הקריטיים הללו, ושיהיו די ימים של רוחות חזקות שיספיקו לזרות בהם את הגרנות, כמו שכתוב בירמיה ה כד:

”נִירָא נָא אֶת יְקִיָּק אֱלֹהֵינוּ הַנֶּתֵּן גֶּשֶׁם וִירָה יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ בָּעֵתוֹ שְׁבָעוֹת חֻקֹּת קָצִיר יִשְׁמָר לָנוּ”

ופירש הרד"ק שם:

”שבועות חקות קציר ישמור לנו - אותם שבועות מחקות קציר ישמור לנו שלא ירד מטר בימי הקציר שלא יפסיד הקציר וזהו חק הקציר ומשפטו וגם שתהיה רוח טובה נושבת בימי הקציר לזרות ולהבר הוא חק הקציר ומשפטו גם כן לפיכך אמר חקות...”

בחג השבועות אנו חוגגים את הקציר, אבל את מה באמת הספקנו לקצור - רק את השעורים! שבעה שבועות קצרנו שעורים, כעת יש לפנינו לפחות עוד שבעה שבועות לקצירת החיטים המסתיימת בט"ו בתמוז (ראה רות ב כג ובמפרשים שם), ואז במשך עוד כמה שבועות צריך לדוש את כל הערימות העצומות של התבואה, והנה כבר אנו מתקרבים לחודש אלול. כעת צריך לקוות לישועת ה' שישלח רוח סערה עושה דברו לזרות כמויות עצומות של תבואה ולהבדיל את הגרעינים לעצמם, ואז להתפלל לשבועות חמים ושרביים שייבשו לגמרי את התבואה. או אז מתחילים לשאת משאות כבדים של תבואה מן השדות אל המחסנים היבשים ובעז"ה מקווים מאוד להשלים את המלאכה עד ימות הגשמים.

בל נשכח שהגויים החלו לקצור את התבואה עוד בתחילת חודש האביב, אך אנו היהודים שבתנו מהקציר עד מחרת השבת והנפת העומר. אנו במירוץ אחרי הזמן!

הלחץ הגדול גרם לבעלי השדות לעבור להתגורר בשדות כפשוטו. ראו את בועז הישן לו בצד הגורן. הראשונים כתבו שלכן לא קבעו לחג השבועות תאריך קבוע, כי אז היה צריך לדעת אם עיברו את חודש ניסן ואייר או לא, ואיך יפרסמו הודעה זאת בכל המרחבים העצומים של השדות? הרי בימי הקציר כולם עוזבים את העיר ומתגוררים בשדות!... לכן קבעה התורה שהחג יחול חמישים יום לאחר הפסח ללא קשר לקביעת החודש, כך כל אחד במקומו יוכל לספור לעצמו ("וספרתם לכם") את הימים ולדעת מתי חל חג הקציר.

ראו גם בביאור הגר"א תצט שמבאר מדוע לא קוראים מגילת שיר השירים ביו"ט של פסח רק בשבת חוה"מ, מפני שביו"ט היו העם נשאים בשדות! כמבואר בסוף ראש השנה. אפילו בימי ראש השנה היו "עם שבשדות" שנשארו בשדות בימי ראש השנה כדי לעבוד עד כניסת החג ומייד עם יציאתו, רק בשבתות היו חוזרים הביתה. עד כדי כך היה העומס גדול!

(מדוע הבדילו בזה בין שבת ליו"ט? למה בשבת לא נשארו בשדה? היה מקום לומר ששמחת הרגלים מתעוררת בעקבות מצב השדה, אביב קציר ואסיף, ולכן מקום החגיגה הוא בשדות. אך פירוש זה אינו נכון, שהרי מבואר שם שגם בימי ראש השנה היו נשאים בשדה!)

ביאר לי אחי הגאון רבי אלימלך שליט"א שהתורה ציוותה שהשבת לא תהא כלל יום מלאכה. יש ששת ימי מעשה ויש שבת לה', לכן זהו חילול השבת לשהות בה בשדה העבודה, אבל יום טוב הוא בעצם יום מעשה, אלא שהתורה ציוותה לייחדו לשמחת יום טוב. הפועלים עובדים כדרכם, ולפתע מכריז אחד מהם: חברים!

אנו מפסיקים כעת כדי לחגוג את יום טוב הנכנס ברגעים אלו! הוא מוזג כוס יין ומתחיל באמירת הקידוש... אין צורך להפקיע את העבודה ממהותו של היום. אדרבה, זהו יום עבודה ובכל זאת איננו עובדים בו משום שאנו קוראים בו מקרא קודש. עיינו בזה).

זאת הסיבה שימי הקציר נקראים 'שבועות קציר'. כמו בירמיה שם, משום שכל פעם יצאו הפועלים למשך שבוע שלם, מראשון עד כניסת השבת. לכן גם כמות הקציר נמדדה לפי שבועות: כך וכך 'שבועות קציר' הספקנו לקצור. גם אם שבועות הקציר החלו באמצע השבוע, מכל מקום מדידת כמות הקציר נמדדה במידות של 'שבוע קציר', כך וכך שבועות קציר הספקנו לקצור.

ז. מדוע קוראים ביו"ט שני בפרשת ראה ולא בפרשת אמור

פעם אחת נכנסתי אל זקני החבר רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל לפני חג השבועות וראיתי אותו יושב מול ערימת ספרים ונאנח... מה קשה לסבא? שאלתי אותו, והוא השיב: "אני שובר את הראש מה טעם קוראים בחג השבועות (לדעת חכמים מגילה לא א) את פרשת 'שבעה שבועות' ולא את פרשת אמור? הרי פרשת שבעה שבועות היא פרשה סתומה, לא מפורש בה כלל ענין עבודת החג הזה רק כתוב בקצרה: "שְׁבַעַת שְׁבַעַת תִּסְפֹּר לָךְ מִהַחֵל חֶרְמֶשׁ בְּקֶמַח תַּחֲלֵל לִסְפֹּר שְׁבַעַת שְׁבַעַת: וְעִשִּׂיתָ חֵג שְׁבַעַת לַה' אֱלֹקֶיךָ מִסֹּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יִבְרָכְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ: וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ...". ואילו פרשת אמור מאריכה מאוד לפרש את כל עבודת היום הייחודית: הבאת שתי הלחם (חמץ! פעם יחידה בשנה שציבור מגישים מנחת חמץ), כבשי עצרת (שלמי ציבור היחידים בשנה), הנפת הכבשים בעודם חיים כשעליהם מונחים שתי הלחם (גם זו עבודה פלאית שנעשית רק פעם אחת בשנה - להניף בעלי חיים בעודם חיים לפני ה'), הבאת קורבנות שעל הלחם (קורבנות מיוחדים בנוסף לקורבנות המוספים בפרשת פנחס), היתר הבאת מנחות לה' מהתבואה החדשה, תחילת הבאת ביכורים. אוצרות שלמים של עבודת חג השבועות המתפרשים בפרשת אמור. מדוע בחרו חז"ל לקרוא בשבועות את פרשת 'שבעה שבועות' הקצרה והסתומה?"

כך הוא שאל בכאב לב. כל מי שנכנס אליו באותם ימים היה נשאל אם הוא יכול להסביר מדוע קוראים 'שבעה שבועות' ולא בפרשת אמור? בעז"ה נאספו אז כמה וכמה דרכים לבאר העניין העמום. (אם יזכני ה' להוציא מהדורה נוספת של "אהבת כלולותיך" אכלול בה בל"ג מאמר בעניין זה).

לעניות דעתי, אדרבה, פרשת אמור היא היא הפרשה הסתומה, ואילו פרשת ראה היא הפרשה המפורשת. בפרשת אמור אומנם מבואר סדר עבודת היום המיוחדת, אבל לא נתבאר עניינו של יום; על מה הוא בא, מדוע חוגגים אז ומה חוגגים אז.

אבל פרשת ראה מבארת את סיבת השמחה: "מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות" העניין של ספירת העומר הוא לספור את הכמות של הקציר שהתברכנו בה מה'. מאז תחילת הנפת החרמש מתחילים למנות את השבועות וכאשר זוכים להשלים שבעה שבועות צריך לחגוג ולשמוח בזה "כאשר יברך ה' אלקיך". שבע מסמל תמיד ריבוי גדול. כאשר אתה זוכה לריבוי כזה אתה צריך לחגוג ולשמוח עם העניים והאביונים בשמחה משובחת ומפוארת לפני ה' שנתן לך את כל השפע הזה.

לכן קוראים דווקא פרשה זו משום שזאת הפעם היחידה בתורה שמפורש הטעם לקביעת חג הקציר חמישים יום לאחר הפסח, מפני שאז זכינו ל'שבעה שבועות קציר' מאז תחילת הקציר.

ה. מדוע נקרא 'חג השבועות' ולא 'חג הימים'

המפרשים שואלים מדוע נקרא החג 'חג השבועות' ולא 'חג הימים', הרי אנו סופרים גם את הימים ולא רק את השבועות. ואולי היה צריך לכנותו 'חג הספירה' או 'חג ספירת השבועות', אבל 'חג השבועות' לא מביע כלל את המשמעות של חג שסופרים לו שבעה שבועות. נוסף לכך, מה טעם לקרוא לחג על שם הספירה שקדמה לו? עוד הם שואלים, איך נסביר את לשון הכתוב "וביום הביכורים... בשבועתיכם" הרי שמו של היום עצמו הוא 'שבועות'. וכי הוא בשבועותיכם? הרי הוא לאחר שתמו שבועות הספירה! ומהו הייחוס 'שבועותיכם', וכי השבועות הללו הם שלנו? מה קורה כאן?

אבל מי שידע את הסוד, שהיו מונים את הקציר לפי שבועות מפני שהיו גולים אז אל מרחבי השדות ברציפות של שבוע מראשון עד השבת, מאיר לו השם 'חג השבועות' - חג שבו חוגגים את שבועות הקציר שזכינו לו. וזהו 'בשבועותיכם' הרי לא תמו חלילה שבועות הקציר, החג הזה הוא בעיצומם של שבועות הקציר, לאחר שעברו כבר שבעה שבועות ומתחילים עוד שבעה שבועות, אז בשיא 'שבועותיכם' שבועות הקציר שלכם תשמחו לפני ה'.

ט. שמחת הקציר משתלבת בהמשך עבודת הקציר

נו, עדיין אתה מעלה בדעתך שהתורה תדרוש מאתנו לחגוג את חג הקציר ולהפסיק בו שבוע ימים מהקציר?! הרי בזה אנו הורסים בידיים את כל הקציר ומבטלים ממילא את הסיבה לחגיגה!!!...

בוודאי שצריך לחגוג, אבל תוך כדי קצירה! אי אפשר להתפנק ולנוח!

באמת בימי הקציר הייתה שמחה מיוחדת בשדות. כל הצעירים היו מתאספים לסייע בעבודה הקשה, והייתה אווירה של קלילות ושחרור. שמש חמימה, מרחבים עצומים, המוני חברים מתארגנים יחד ללינת שטח. המפרשים כתבו שלכן הזהירו בועז ונעמי את רות מהבחורים, כי הייתה שם אווירה של קלות ראש מתוך שמחת הקציר. המדרש שמואל כותב שלכן לומדים מסכת אבות בקיץ, כי החום מייצר אווירה של שחרור ותענוגות ובדיחות הדעת.

השמחה הזאת טבעית ואנושית כל כך, עד שהקב"ה מצווה על משה לשמור את חג הקציר כאילו הוא חג ידוע ומפורסם. וכבר תמה על זה הרמב"ן שמות כג טז: "וחג הקציר בכורי מעשיך" - לא ידעתי למה יזכירם הכתוב בשם הידיעה כי לא צוה בהם ולא הזכירם עד עתה וראוי הוא שיאמר ועשית חג קציר בכורי מעשיך", אבל כנראה שהחג הזה היה מפורסם בה' הידיעה אצל כל בני האדם, חג האביב וחג הקציר וחג האסיף אלו הם זמני שמחה כלל-אנושיים, והקב"ה ציווה עלינו לייחד אותם אליו שהוא הנותן לך כוח לעשות חיל.

ובאמת ציוותה תורה להביא ביכורים רק מחג השבועות עד חג הסוכות, משום שהחודשים הללו בהם עוסקים באסיפת התבואה הם תקופת שמחה ושייך לקיים "ושמחת בכל הטוב", הרי שזאת תקופת שמחה מצד עצם העיסוק בקצירת התבואה ואסיפתה.

(זאת הסיבה שבחגים הקב"ה מתעב את השמחה אם היא שמחת כריסו, "זריתי פרש חגיכם", אבל את השבתות ה' לא מואס גם אם סועד שלא לשם שמיים, כמו שכתוב בזוהר שאומרים קודם סעודת השבת. מדוע? משום שהחג הוא חג גם אצל הגויים, כל העולם חוגג באביב ובקציר ובאסיף. המצווה היא לא לחגוג, אלא לייחד את החגיגה לה', להשתמש בה לקרבת ה' ולעשיית חסד עם הנזקקים. אם היהודי חוגג כמו גוי - הוא מבטל את המצווה. אבל בשבת המצווה היא בעצם השביתה, הגויים ממשיכים לעבוד והיהודי שובת, ממילא גם אם איננו מכוון לשם שמיים סוף סוף מקיים חפצא של מצוות שביתה בשבת).

א"כ כשאנו אומרים 'חג הקציר' הכוונה לחגיגה שהגורם לה הוא הקציר והיא נחגגת תוך כדי הקצירה.

אם לא נקצור - נפסיק לחגוג ונתחיל לבכות...

י. השמחה בקבלת התורה - בין עמודי בי מדרשא

כך הדבר גם כלפי הקציר העליון, תבואתה של תורה. איך נחגוג את קבלת עול התורה בשבעת ימי פגרא של שמחה? הרי אנו מקלקלים בידיים את סיבת השמחה!... על כן אמרה תורה: שמחת חג השבועות נמשכת שבעת ימים, אך לאחר יו"ט אחד חוזרים אל השדות ואל בתי המדרש לחגוג תוך כדי קצירת העומרים וגירסת התלמוד.

החג ממשיך תוך כדי העמל והטורח המלבב. תוך כדי העמל בסוגיית מתפזם לו שיר שמח של 'מה אהבתי תורתך'... תוך כדי החזרה והשינון נמזגת לה כוס סודה מרעננת - לשמחת הימים!...

כך חוגגים שבועות!

יא. במובנים רבים חג השבועות נמשך ארבעים יום!

אתה יודע, עם ישראל תמיד מתגעגע לפעם... חדש ימינו כקדם! כימי עולם וכשנים קדמוניות! מתי זה ה'פעם' הזה שהיה בו טוב כל כך? לפני חורבן בית שני? הרי היו שם דברים איומים וקשים, רציחות ורדיפות, כיתות משונות ועוד ועוד. קודם לכן אצל מלכי החשמונאים הרשעים! קודם לכן בגלות יוון? מתי היה טוב? בימי הבית הראשון עם עבודת הבעל והבמות? חלוקת ממלכת ישראל? גלות עשרת השבטים? מתי היה טוב? בימי השופטים עם מלחמות הפלשתים!...

מתי באמת היה טוב? ארבעים יום ועוד כמה שעות.

נתחיל בכמה שעות: אלו כמה שעות שבין יצירת אדם הראשון עד שחטא בעץ הדעת. היו אלה שעות נשגבות של פסגת המין האנושי: מלאכים צלו לו בשר ומזגו לו יין, לא נכנס בו יצר הרע, לא שלט בו מוות, אבל אחרי כמה שעות - הגיעה הנפילה הגדולה של חטא עץ הדעת. הדורות הלכו והדרדרו, עד שהגיע אברהם אבינו והחל להחזיר את השכינה לעולם. הוצרכו לעבור שישה דורות מאברהם עד משה כדי להוריד את השכינה בחזרה אל הר סיני, שם חזרו למעלתם

קודם החטא.

במשך ארבעים יום לא שלט בהם יצר הרע, וממילא לא שלט בהם מלאך מוות, "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם", על כל אחד ואחד מהם היו שני כתרים רוחניים, קדושים ומאירים. ההר היה בוער באש, והם ישבו ולמדו תורה והיו דבקים באלקיהם בלא הפסקה, בלי מפריעים, בלי נסיונות. גן עדן.

ואז הגיע היום המיוחל, שיא הימים ותכליתם - י"ז בתמוז, יום הורדת הלוחות לישראל.

הגננות מציירות את הלוחות על הר סיני של חג השבועות, אבל באמת הלוחות הגיעו בי"ז בתמוז... הוא היום בו היה עתיד העולם להגיע אל תיקונו בהורדת הלוחות הראשונים, והוא היום בו בעז"ה השנה נזכה לראות את משה רבנו יורד מן ההר ושני לוחות אבנים שלמים בידו.

יב. העוול של מדפיסי לוחות השנה

מו"ר הגר"ד בעלסקי שליט"א רגיל להתאונן על מדפיסי לוחות השנה שמציינים בי"ז בתמוז "צום י"ז בתמוז" - מניין הם יודעים שגם השנה יישברו הלוחות?

גם בשאר הצומות צורם שהם מדפיסים מראש את שעות הצום בלי להיערך לקיווי המיוחל של הגאולה, אבל בשאר הצומות יש עוד קצת הגיון: הרי גם אם תשעה באב ייהפך ליו"ט זה לא יקרה בגלל סיבה משמחת שתחול בתאריך זה, אלא להפך משום שהוא היה יום הצער והחורבן, הצום והאבלות, וכאשר אנו נגאלים אנו חוגגים אותו על שבטלה אבילותו. אם כן בהכרח לכתוב 'צום תשעה באב', שהרי גם אם יבוא משיח צדקנו יהיה עלינו לדעת שהוא 'צום תשעה באב' כדי לקיים בו 'צום החמישי ייהפך לששון ולשמחה'.

אבל י"ז בתמוז הוא סיבה לששון ולשמחה לפני שהפך סיבה לתענית. הוא היום לו קיוו עליונים ותחתונים שירדו שני לוחות הברית מעשה אלקים אל הארץ הגשמית. כאשר יתהפכו התעניות לשמחה ישוב י"ז בתמוז להיות יו"ט גם ללא קשר לצום ולתענית. אז מדוע מדפיסי הלוחות מחליטים מראש שגם השנה יישברו לנו הלוחות? למה הם מייאשים אותנו מהתקווה הגדולה לראות את משה עם הלוחות הראשונים?

יג. במובן הפנימי התגיגה נמשכת כל השנה

"במשוך היובל המה יעלו בהר" - מתי תקעו בשופר הגדול לבשר על סילוק השכינה מהר סיני? מתי בעצם הסתיים לו המעמד הנשגב?

אומר רש"י במסכת תענית, שהיה זה בראש חודש ניסן שבשנה הבאה. עד אז עדיין לא התקיים "במשוך היובל המה יעלו בהר", והיה אסור לצאן ולבקר לרעות שם:

"ואף על גב דהאי קרא בלוחות הראשונות כתיב, לא נסתלקה שכינה עד לוחות האחרונות שניתנו ביום הכפורים, וגם כל ימות החורף שעסקו במלאכת המשכן שהתה שכינה בהר, ומשם ניתנו כל המצות בקולי קולות ולפידים כיום קבלת עשרת הדברות, עד אחד בניסן שהוקם המשכן, ונסעה וזה שכינה מן ההר וישבה לה על הכפורת, ושם באהל מועד שננית התורה כללותיה ופרטותיה, ועל אותה שעה היה מתיר להם בלוחות הראשונות לעלות".

הווי אומר: מעמד הר סיני המשיך בקולות וברקים (!) עד ר"ח ניסן, ומשם ואילך 'עבר' המעמד לקודש הקודשים, שם המשיכה השכינה לשרות וללמד משם את התורה על כל פרטיה. (ובאמת בתורה מודגש פעמים רבות שהמשכן הוא מקביל להר סיני, ולכן פרטיו נעשים "כאשר הראית בהר" "כאשר הראה אותך בהר". הכל מקביל לצורה שהראה הקב"ה למשה בהר סיני כי זה המשכו של הר סיני).

הרי לנו דבר נפלא: מט"ו בניסן אנו ממתנינים חמישים יום לקבלת התורה. ביום החמישים אנו מקבלים את התורה בשמחה ומרגישים את קרבת ה' במשך ארבעים הימים העצומים הללו. מיום י"ז בתמוז אנו מתאבלים ומצטערים על שלא זכינו לירידת הלוחות ועל כל החורבנות הנובעים מזה. אלו ימים של צער וגעגועים לעולם השלם של לוחות ראשונים בלי שום שברים וחורבנות. אז מגיעים ארבעים יום של ריצוי ופיוס, חזרה בתשובה ותיקון עולם מראש חודש אלול עד יום הכיפורים שבו אנו זוכים ללוחות השניים. מייד פורצים בשמחה גדולה של שמונת ימי החג בהם אנו חוגגים את טהרתנו ואת הבשורה שנוכל להכניס את הר סיני לתוך המשכן שנבנה בלבבנו ובעיר קדשנו. בחודשי החורף אנו עסוקים בהארת בתינו ובבניית משכן מעט בתוכנו עד שמגיעים ימי חנוכה המזבח, בהם מסתיימת מלאכת המשכן, ואנו חוגגים זאת בשמונת ימים. מאז אנו ממשיכים להפנים ולהחדיר את אור התורה לתוך גופנו העכור, עד שאנו מגיעים לימי הפורים בהם אנו מקבלים את התורה מאהבה גם בלי שום דעת ומעל כל הדעת. ואז - כאשר

השלמנו את קבלת התורה שהחלה בחג השבועות – אנו יכולים לחנוך את המשכן בא' בניסן ולחגוג את חנוכת הנשיאים י"ב ימים. ושוב מתכוננים לצאת ממצרים בשביל לקבל את הלוחות בשלמות, וחוזר חלילה במעגל השנה הבאה.

נמצא שכל השנה כולה אינה אלא השלמת קבלת התורה: ממתנים לתורה, מקבלים את התורה, מתאבלים על חסרונה, מתחננים ומתרצים לשוב ולהיות ראויים לה, מקבלים לוחות שניים, שמחים בלוחות השניים, מתחילים בבניית המשכן – להכניס את השכינה מהר סיני אל המקדש, חונכים את מלאכת המשכן בימי החנוכה, מקבלים את התורה מאהבה בימי הפורים, עד סילוק השכינה מהר סיני וכניסתה אל המשכן הנחנך בתחילת חודש ניסן ע"י י"ב נשיאי ישראל.

כעת אשמח לשמוע האם עדיין עולה בדעתך שהחג הזה הוא החג הקצר ביותר?...!

מאמר שישי

מדוע ירד הקב"ה משמי שמיים אל הר סיני?

שָׁרָפִים וְאוּפָנִים נָטַשׁ וּפְרָשׁוּ וּרְכָבוֹ

וּבֵין שְׂדֵי אֵילַת אֲהָבִים שָׁם מָסְבוּ

בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ

רַעֲיָתִי יוֹנְתִי בּוֹאִי אִתִּי לְדָבִיר וְאוֹלָם

כִּי לְמַעַנְךָ אֶעֱזֹב כָּל הַמוֹנִי מַעְלָה וְחִילָם

וְאַרְסָתִיךָ לִי לְעוֹלָם

(כתובה לחג השבועות, רבי ישראל נג'ארה)

א. המרחק הגדול שירד הקב"ה מהשמיים עד הר סיני

רבנו חיים פנחס שיינברג זצ"ל גדל בילדותו בבית אמריקני טוב וירא שמיים, דבר נדיר באמריקה שלפני מאה שנה. הוא התחתן עם הבת של הרב הערמאן זצ"ל, שאולי קראתם עליו בספר 'הכל לאדון הכל'. (מי שלא קרא – כדאי לו מאוד לקרוא).

לרב הערמאן היה מנהג מיוחד: כל בן או בת שחיתן היה שולח את הזוג הצעיר מאמריקה לליטא לעיירה מיר, כדי שהבעל הצעיר ילמד כמה שנים כאברך בישיבה שם ואז יחזור לאמריקה. גם הרב שיינברג, לאחר שהתחתן עם בתו של הרב הערמאן, נסע עם כלתו הטרייה לאירופה.

הנסיעה מאמריקה לאירופה הייתה נסיעה ארוכה בספינה, ואחריה מסע של רכבות וכרכרות בדרכים ישנות וזרועות מכשולים. המרחק לא היה רק מרחק פיזי, אלא גם מרחק תרבותי: אמריקה כבר הייתה מדינה מודרנית, עם חשמל

ואינסטלציה, תחבורת מכוניות, מעליות, ברזים זורמים, ואילו אירופה המזרחית עדיין התנהלה כמו לפני אלפי שנים.

בשביל ללמוד תורה הם גלו למקום תורה במלוא מובן המילה. הכלה הצעירה הביאה איתה מגהץ כבד מאמריקה, אבל כשהיא רצתה לחבר אותו לחשמל, כל החשמל של העיירה מיר נפל... היא שאלה את בעלי הבית איפה השירותים, אבל הם לא הבינו מה היא רוצה, מי מחפש שירותים בתוך בית?! בית הוא לא מזבלה, שירותים מקומם בחצר...

פעם אחת אמרו הרב שיינברג ואשתו זה לזו: אולי ננצל את שהותנו באירופה וניסע בימי בין הזמנים לראדין לקבל ברכה מהחפץ חיים.

החפץ חיים כבר היה זקן מאוד, שמיעתו כבדה, והוא ישב ליד השולחן בראש כפוף. הבחורים המשמשים צעקו לו באוזן: "הרב, נמצאים כאן בני זוג שהגיעו מאמריקה הרחוקה עד לאירופה בשביל ללמוד תורה, הם רוצים ברכה". אבל החפץ חיים לא הגיב. המשמשים צעקו חזק יותר: "הרב, נמצאים כאן בני זוג שהגיעו מאמריקה הרחוקה עד לאירופה בשביל ללמוד תורה..." אבל החפץ חיים לא הגיב. הם ניסו בפעם השלישית... הם רק התחילו לצעוק, או אז החפץ חיים הרים את ראשו ואמר להם:

אתם לא צריכים לצעוק. שמעתי, שמעתי, אבל אינני מוכן להתפעל מזה. מדוע?

אסביר לכם, אמר החפץ חיים. במקום אחד כתוב "מן השמים דיברתי עמכם", ובמקום שני כתוב "וירד ה' על הר סיני"..." חז"ל שואלים על הסתירה ומשיבים שהקב"ה השפיל את השמיים עד הר סיני ומשם דיבר אליהם.

בואו נחשוב כמה רחוקים השמיים מכדור הארץ. השמש, למשל, רחוקה מאה וחמישים מיליון ק"מ מכדור הארץ והיא נחשבת קרובה מאוד... ישנם כוכבים הנמצאים במרחק מיליוני שנות אור מכדור הארץ. כלומר, אם נאיר בפנס חזק לכיוונם, המרחק שיעבור האור עד שיגיע אליהם הוא של מיליוני שנים! תחשבו איזה מרחק זה!

נו, המשיך החפץ חיים, את כל זה הוריד הקב"ה עד הר סיני הנמוך כדי ללמד אותנו את התורה, אז אתם רוצים שאתפעל מנסיעה של כמה מאות ק"מ מאמריקה למיר כדי ללמוד מהקב"ה את התורה?! כך אמר החפץ חיים.

הבה נדמיין שני חברים שרצו להיפגש, אחד גר ביפן והשני בירושלים ברמות א'. החבר מיפן עשה את כל הדרך מהכפר שלו בקצה יפן עד לתחנה המרכזית

בירושלים. המסע הזה עלה לו כסף רב, זמן, טרחה ושלטולים רבים. הוא מגיע לתחנה המרכזית ומתקשר לחבר שלו מרמות א', "הגעתי! אני כאן בתחנה המרכזית! בוא ניפגש על כוס קפה..."

אה, מפטיר החבר, אני שמח מאוד לפגוש אותך, אבל לא נוח לי בתחנה המרכזית, זאת נסיעה ארוכה בשבילי, יש פקקים באזור בר-אילן, הרי חופרים שם בגלל הרכבת הקלה, תגיע בבקשה לכאן לרמות א', ואפגש איתך בשמחה. איזו בושה!

ב. רכב אלקים רבתיים

אם בת דודה שגרה מהעבר השני של הכביש קופצת לבקר, אין צורך להתכונן. אם היא תגיע ותמצא את בת דודתה נחה במקרה - לא קרה שום דבר, הן תיפגשנה פעם אחרת.

אבל אם מגיעה בת דודה מאמריקה ליום אחד במיוחד בשביל לפגוש אותה ולמחרת היא חוזרת לאמריקה, ודאי שבת הדודה תדאג להיות מוכנה: הבית יהיה מסודר ונוח למפגש, עוגה טובה תהיה מוכנה בתנור, שתייה קרה במקרר, הרי היא מגיעה מאמריקה. אי אפשר להגיד לה כשהיא באה: "רגע, אני באמצע שטיפת הרצפה... אל תדרכי לי ב'רטוב'..." נכון?

בכל שנה באשמורת הבוקר של חג השבועות הקב"ה 'עושה את כל הדרך' משמי השמיים עד אלינו בשביל שוב לתת לנו את התורה. מותר גם לנו ללכת כמה פסיעות לקראתו... מותר לנו להזיז את עצמנו מהתרדמה שלנו...

כתוב בפוסקים שהקורא בתורה את עשרת הדיברות אומר לפני ברכת התורה את הפסוק הבא מספר תהילים: "רכב אלקים רבתיים אלפי שנאן ה' במ סיני בקדש". פסוק זה מתאר את רכבי האש ואלפי המלאכים האדירים שהגיעו עם הקב"ה להר סיני.

מדוע בחרו לומר דווקא פסוק לא-מוכר זה? למה לא בחרו בפסוק "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי" או "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" או "תורת ה' תמימה משיבת נפש" ועוד ועוד...

אגיד לכם: כל הפסוקים הללו מתארים את התורה כמו שהיא כל השנה, אבל הפסוק הזה 'רכב אלקים' מתאר את המעמד שמתרחש בכל שנה בחג השבועות בשעת קריאת עשרת הדיברות: הקב"ה מגיע אלינו משמי שמיים, נכנס תחת

החופה (לכן קהילות רבות בונות חופה של ממש מעל הבימה) ועימו רבבות 'שושבינים' מלאכי מעלה. (השנה תסתכלו היטב - בוודאי תראו את זה עין בעין, אם נראה לכם שאתם לא רואים - תדעו שאתם כן רואים).

בואו נתכונן לקראת הביקור הזה!

אני רוצה לשאול אתכם שאלה:

מדוע באמת ירד הקב"ה עד אלינו בשביל ללמד אותנו? הרי הוא היה יכול להשמיע לנו את קולו מן השמיים!

מדוע היה צריך להוריד את השמיים וכל צבאם על הר סיני ומשם לדבר איתנו?

ג. הקב"ה מלווה את התורה עד אלינו

ההסבר הראשון: כדי להראות לנו כמה הקב"ה מייקר את התורה.

כאשר מישוהו מעביר מיליון יורו לפקדון אצל אחיו הוא לא צריך להגיע בעצמו עם הכסף, הוא מזמין רכב מאובטח של חברת 'ברינקס', והם מעבירים את הכסף בבטחה. אבל אם הוא רוצה להעביר את התינוק שלו לבייביסיטר אצל אחיו הוא לא ישלח אותו עם 'ברינקס', הוא יסע עם התינוק עד הבית של אחיו ושם יעביר אותו בדחילו ורחימו מידי אל ידי אחיו.

הקב"ה לא מוכן לשלוח אלינו את התורה משמי השמיים אפילו לא באמצעות דואר-שליחים מוגן היטב, הוא בעצמו מגיע עד אלינו להעביר את ה'בייבי' היקר הזה אלינו...

סבא שלי ר' שמשון סומפולינסקי זצ"ל ברח מפני הנאצים מדנמרק לשבדיה. רגע לפני הבריחה, בתוך הבלבול הגדול, הוא עזב את הכול, רץ לבית הכנסת, הוציא את ספרי התורה מארון הקודש והפקיד אותם בבית של אחד הגויים.

בזכות מסירות הנפש הזאת זיכה אותו הקב"ה כעבור כמה שנים להמשיך במצוות שמירת ספרי תורה: לאחר המלחמה כאשר הועלו ספרי תורה מאירופה החרבה אל ארץ ישראל כדי להשתמש בהם כאן בשוב החדש ובבסיסי הצבא, הוא לא הסכים שספרי התורה יאוכסנו בתא המטען של אוניית המשא בלי ליווי, הוא הצטרף לאונייה ונסע עימה עד לארץ ישראל כדי ללוות את ספרי התורה המאוכסנים בה.

כי כמו שלימד אותנו הקב"ה, תורה זה לא משהו ששולחים מרחוק בדואר שליחים. את התורה מביאים בעצמנו בידיים אוהבות.

ד. בשביל דבר גדול נוסעים ממרחק גדול

ההסבר השני: אם הקב"ה הגיע עד אלינו בשביל לדבר איתנו על התורה – זה בוודאי משהו גדול.

כאשר הגה"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד הגיע למסע התרמה באמריקה, המליצו לו לנסוע אל פיליפ גולדשטיין, בעל מפעל ענק לטקסטיל. פיליפ נולד בשם פנחס גולדשטיין והיה חבר ילדות של רבי אלחנן. הזהירו את רבי אלחנן שפיליפ גולדשטיין אינו דומה כלל לפנחס גולדשטיין שהכיר בילדותו; הוא זנח את קיום התורה והמצוות, וידו קמוצה מלתת אף פרוטה אחת לדבר מצווה, אבל רבי אלחנן נסע נסיעה ארוכה עד שהגיע אל משרדו של פיליפ.

פיליפ שמח לראות את חבר ילדותו שנעשה לאחר מגדולי ישראל וקיבלו בכבוד גדול. הם שקעו בשיחה ידידותית והעלו זכרונות ילדות. תוך שיחה שאל פיליפ את אורחו: "מדוע באת אלי?" ענה ר' אלחנן: "באתי לבקרך". שאל שוב פיליפ: "אבל ודאי הייתה סיבה שגרמה לך להגיע מליטא עד לכאן", רבי אלחנן השיב: "לא, לא משהו מיוחד". פיליפ התעקש לשמוע בכל זאת את הסיבה, ואז אמר לו רבי אלחנן: "שמעתי שיש לך מתפרה גדולה, לי יש בעיה, במעיל שלי התרופפו החוטים סביב אחד הכפתורים והוא מאיים לנשור, לכן באתי למתפרה שלך שיתפרו לי את הכפתור". פיליפ פרץ בצחוק: "בגלל כפתור רופף באת אלי במיוחד מויליאמסבורג עד מנהטן?!" רבי אלחנן השיב לו: "אכן כן, זאת האמת, באתי לכאן כדי לבקש שתתפור לי את הכפתור". "אלחנן, אני יכול לתת לך מעיל חדש במתנה בזה הרגע" צעק פיליפ בהתלהבות "הנה אני קורא למזכירי, מה המידה שלך?"

"אני לא רוצה מעיל חדש" צינן רבי אלחנן את התלהבותו "יש לי רק בקשה אחת קטנה שהפועל שלך יתפור לי את הכפתור הרופף". פיליפ הרגיש עצמו מבוזה כאילו ירקו בפניו, קם ואמר: "הבה נלך יחד לסייר במתפרה שלי, והפועל שלי יתפור לך את הכפתור". הסכים רבי אלחנן, הפועל תפר לו את הכפתור, רבי אלחנן הודה לו ונפרד ממנו.

למחרת צלצל פיליפ לבית מארחיו של רבי אלחנן וביקש להיפגש עמו שוב.

בפגישה הוא אמר לרבי אלחנן: "כל הלילה לא ישנתי בגללך, חשבתי כל הזמן על כך שבאת מליטא עד לכאן כדי שאתפור לך כפתור, אבקש ממך שתבוא למשרדי ותגלה לי את האמת למה באת אלי". ושוב ענה לו רבי אלחנן: "כדי שתתפור לי את הכפתור הרופף ועשית זאת על הצד הטוב ביותר, ואני אסיר תודה לך".

"אבל המרחק מליטא עד אמריקה הוא אלפי מיילים!" הצטרף פיליפ "ובדרך משם עד לכאן יכולת למצוא אלפי חייטים מומחים שהיו שמחים לתפור לך את הכפתור בכמה פרוטות!" כאן כבר עבר פיליפ לרמזים שקופים בעליל כמי שאומר "הרי שנינו יודעים את האמת, באת אלי כדי להוציא ממני תרומה נכבדה בעבור הישיבה שלך שאתה מתקשה בהחזקתה, אז הבה ונגיע אל התכלית תאמר אני רוצה כסף, ואני כבר ארשום לך איזו המחאה וחסל".

אבל פיליפ לא הכיר את עוז רוחו ותעצומות נפשו של רבי אלחנן. רבי אלחנן עמד על שלו: "באתי במיוחד כדי לתפור הכפתור". סוף דבר גם פגישתם השנייה הגיעה לסיומה בלי שרבי אלחנן יבקש ממנו ולו סנט אחד. רבי אלחנן יצא ונכנס אל המעלית. פיליפ רדף אחריו ופתח את הדלת ואמר לו: "אני כבר לא יכול לשאת את זה, בוא תעלה אלי למשרד ותאמר לי באמת ובתמים מה הניע אותך לבוא אלי". רבי אלחנן הסכים ושוב נכנס למשרדו של פיליפ. פניו הקדושות של רבי אלחנן נהרו פתאום באור עליון, ועיניו יקדו כגחלת. הוא התקרב אל פיליפ המבוהל ואמר לו: "אתה לא יכול להאמין לי שנסעתי מאירופה עד לאמריקה כדי לתפור כפתור, זה נשמע לך מופרך בעליל. אני נסעתי רק שבועיים באונייה וזה נראה לך הרבה ולא הגיוני נסיעה כה ארוכה בשביל לתפור כפתור, ומה אתך?!" זעק רבי אלחנן כשעיניו דומעות "האם ידוע לך מה המרחק שאתה עשית מהעולם העליון עד לעולם הזה? אתה יודע כמה שנים מפרידים בין רקיע לרקיע? מהלך חמש מאות שנה בין רקיע אחד לשני, וכמה רקיעים יש? אנחנו יודעים על שבעה, אבל ישנם עוד כל מיני דרגות וצינורות והשתלשלויות עד שנשמה יורדת ממחצב הנשמות אל העולם..."

ידו של רבי אלחנן תפסה בדש מקטורנו המהודר של פיליפ ונענעה אותו כלולב בסוכות: "אמור לי שמא נתת פעם דין וחשבון לעצמך בשביל מה הנשמה שלך נסעה מהרקיע השביעי עד לעולם הזה מרחק אלפי שנות הליכה? האם כדי שתתפור פה כפתורים?...! אומרים שאת קולות הבכי של פיליפ יכלו לשמוע בכל רחבי הבנין. מזכיריו נכנסו מבוהלים למשרד, אבל הוא סילק אותם בנפנופי ידים, שעה ארוכה עמד והתייפח כילד קטן "אוי לי" עמד וגעה בבכי "אני באתי לעולם בשביל לתפור כפתורים".

אף אנו נאמר: אם הקב"ה הגיע משמי שמיים עד אלינו, אם הוא לא הסתפק במכתב או בטלפון, בשליחת נביא או בהשמעת קולו עד הארץ, אלא ירד עם כל צבאו ומשרתיו עד אלינו, כנראה התורה חשובה במיוחד, היא איננה רק כפתור חלילה...

יש לי חבר יקר בעל אמצעים שאימא שלו ע"ה קראה לו לפני מותה וביקשה ממנו להגיע אליה לביתה, יש לה בקשה גדולה ממנו. "בקשה גדולה" הוא אמר "את יכולה לומר לי בטלפון מה היא, אני אעשה מייד כל מה שתבקשי..." "לא, לא, לא, בני, אני רוצה שתגיע אליי הביתה ואומר לך מהי בקשתי, זה לא לטלפון". הוא נסע אל עיר מגוריה כולו סקרנות.

נכנס הביתה ושאל "הנה, אימא, הגעתי. מה העניין?" "לא ולא, זה לא מתאים לסלון, בוא ניכנס לחדר הפנימי". "מה? אימא! אנחנו לבד בבית, ממי את חוששת?.." והיא בשלה "בוא ניכנס לחדר הפנימי". הם נכנסו לחדר הפנימי, ואימו ניגשה אל הדלת ונעלה אותה... "אימא" הוא צחק "למה את נועלת, אין איש בבית"..." "אני יודעת מה אני עושה! תקשיב בני, רציתי לבקש ממך שאחרי מותי תדאג לקרוב משפחה פלוני, הוא זקוק לתמיכה ועצה, ואני חושבת שאתה היחיד שיכול לפרוס חסות עליו אחרי מותי". "בסדר, אימא, בשמחה רבה, אבל, אימא, מדוע הייתי צריך להגיע עד לכאן? מדוע נכנסנו לתוך החדר הפנימי? מדוע סגרת את הדלת?" "אני יודעת מה אני עושה" השיבה אימו.

סיפר לי חברי שעברו שנים ופעמים רבות כמעט והזניח את המצווה הזו, לדאוג לפלוני, אבל בכל פעם כשזה קרה ראה בעיני רוחו את אימו נכנסת עימו חדר לפנים מחדר, נועלת את הדלת ומבקשת את בקשתה... מייד התעורר להתחזק ולקיים משאלתה! אילו אימו הייתה מבקשת ממנו את זה בשיחת טלפון אגבית 'זה לא היה זה'... כשהוא ראה כמה זה בנפשה, בקשתה נחרטה בתוככי ליבו.

הקב"ה מגיע עד אלינו הביתה לדבר איתנו, כנראה יש לו משהו חשוב להגיד לנו, זה 'לא לטלפון!' זה משהו שבנפשו של הקב"ה.

ה. בר בי רב דחד יומא

אנו רואים ולומדים מזה: שווה ללכת מרחק עצום בשביל התורה הקדושה.

הגמרא מספרת על רב אידי שהיו מכנים אותו 'בר בי רב דחד יומא' מפני שלמוחרת חג הפסח היה צועד שלושה חודשים מביתו ללמוד תורה, לומד יום

אחד ועושה את הדרך חזרה שלושה חודשים כדי להיות בביתו בחג הסוכות. למחרת חג הסוכות שוב היה צועד שלושה חודשים, לומד יום אחד וחוזר מהלך שלושה חודשים כדי להיות בביתו בחג הפסח. וחוזר חלילה.

המשגיח רבנו אליהו לופיאן היה אומר בשם הס"ק מקעלם: היה כדאי להקב"ה לברוא את העולם למשך ששת אלפים שנה כדי שיהודי יזכה לומר פעם אחת בלבד בכל משך זמן הבריאה 'ברוך הוא וברוך שמו' (מתקנת הגאונים), ואלף פעמים 'ברוך הוא וברוך שמו' לא מגיע לגודל חשיבות של אמירת 'אמן' פעם אחת בלבד, ואלף פעמים 'אמן' לא מגיע לגודל חשיבות של אמירת 'אמן' יהא שמיא רבא פעם אחת בלבד, ואלף פעמים של אמירת 'אמן' יהא שמיא רבא לא מגיע לזכות של תיבה אחת מלימוד התורה!

לכן, היו אומרים בקעלם שכדאי ליהודי להתעטף במעיל, ללכת לבית המדרש ולשוב הביתה, אף אם לא יוכל לומר בבית המדרש אלא 'אמר אביי' בלבד!

ו. דודי ירד ללקוט שושנים

ההסבר השלישי: זה נועד להראות לנו כמה אנחנו חשובים לקב"ה, כמה הוא אוהב אותנו. הוא מוכן לרדת עד אלינו מרחק עצום, הוא מוכן להפוך את העולם בשבילנו.

כתוב בפסוק שהקב"ה "רם ונשא" "מרום וקדוש אשכון". הוא יושב בשמי שמיים, הוא גבוה כל כך עד שהוא "משפילי לראות בשמיים ובארץ" צריך להשפיל מבטו כדי לראות את השמיים שמתחתיו, ולמרות זאת הוא שוכן "עם דכא ושפל רוח", עם האנשים השפלים והמדוכאים ביותר.

הגמרא מסתפקת אם הכוונה שהוא מרים את השפלים אליו או שהוא מוריד את עצמו אל השפלים. והגמרא מוכיחה ממעמד הר סיני שהוא יורד אל השפלים, שהרי הוא לא הגביה את ההר למעלה, אלא הנמיך את עצמו עד אליו... הרי לנו שהיה בזה ביטוי של אהבה ומסירות להגיע עד אלינו.

אתם יודעים, המן הרשע עם כל רשעותו עשה לנו, בלי כוונה, חסד גדול: כאשר הוא שלח את האגרות להשמיד את כל היהודים הוא פירט שם את כל המנהגים ה'משונים' של עם ישראל, עד כמה "דתיים שונות מכל עם". המכתב הזה מתועד ב'תרגום שני' של מגילת אסתר, מתוך כך הרווחנו תיעוד היסטורי על המנהגים היהודיים בתקופת גלות בבל.

אחד המנהגים שהוא מתאר שם שייך לחג השבועות. הוא מספר שבחג השבועות היהודים הללו זורקים בבית הכנסת ורדים ושושנים וכולם מתכופפים ומלקטים את השושנים הללו ואומרים: כך הקב"ה יאסוף אותנו מהגלות. (כנראה שהם עשו זאת על פי הפסוק: "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל").

מה הקשר בין המנהג היפה הזה לחג השבועות? כי בחג השבועות הקב"ה התכופף כביכול עד לארץ כדי לקחת אותנו אליו. "דודי ירד (ממקומו עד) לגנו ללקוט שושנים".

יהודי הגיע לחדרו של האדמו"ר שלו לשאול שאלה, אבל הרב'ה לא היה בחדר ודלתו הייתה סגורה. המזכיר אמר לו אין בעיה, תכתוב את השאלה שלך על דף, ואני אכניס אותה אל הרב'ה. היהודי רשם את השאלה ולתדהמתו המזכיר – שהיה ליבו מעט גס עם האדמו"ר – לקח את הדף והכניס אותו דרך החריץ שמתחת דלת הרבי... לפתע הגיע האדמו"ר ונכנס אל חדרו. היהודי, שעדיין עמד שם בחדר החיצוני, ראה איך הרב'ה מתכופף, מרים את המכתב מהארץ וקורא בו... הוא הזדעזע: הרבי התכופף להרים את המכתב שלי מהרצפה, וזה הרי בכלל לא בגללי... המזכיר 'שלח' אותו דרך החריץ...

הוא כתב לאדמו"ר מכתב ובו הוא התנצל על 'התאונה'. כעבור זמן הוא קיבל מכתב תשובה: אינני מבין על מה אתה מתנצל, הרי זה מה שאני עושה כל היום – מתכופף לארץ בשביל להרים את מי שנמצא שם ולהגביה אותו...

זה נקרא 'ללקט את השושנים מהרצפה', זה מה שהקב"ה עושה לנו בחג השבועות!... כמה אהבה ומסירות יש בזה!

ז. "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"

הקב"ה יורד עד למקום הנמוך ביותר כדי למצוא פרח אבוד ולהרים אותו. תחשבו על נעמי, במשך עשר שנים היא בארץ מואב ומרגישה שהקב"ה מסתיר את פניו ממנה: בעלה נפטר, התינוק שברחמה מת, ילדיה נטמעו ונשאו נשים מואביות, עשר שנים הם מחכים לילדים אבל נשארים ערירים, הם מאבדים את כל רכושם ומקניהם, וכאילו לא די בכל זה, נפטר לה בן אחד ואחרי תקופה – עוד אחד!.. היא נשארת בארץ הנוכריה אלמנה, שכולה, ערירית, עניה, בודדה. נראה כאילו היא נשכחה בצד הדרך, הרכבת של עם ישראל ממשיכה בלעדיה...

יום אחד היא יוצאת לשדה, כנראה ללקט מעט אוכל, ופתאום היא זוכה לגילוי

מפעים: מלאך ה' מופיע ומבשר לה "פקד ה' את עמו לתת להם לחם", בואי תחזרי הביתה!! (זהו הפירוש ל"כי שמעה בשדה מואב" בתרגום רות).

הקב"ה לא שוכח אף אחד, לא מוותר על אף אחד. הוא מוכן לרדת משמי שמיים בשביל להגיע אל 'דכא ושפל רוח' ולהרים אותו.

כמה מרגש!

זקני הצדיק רבי שמחה שלמה לוי' זצ"ל הביא על זה מעשה נפלא שסיפר הסבא משפולי:

"פעם אחת בשנות גלותי התארחתי אצל איזה מוכסן יהודי שהיה מכניס אורחים. בחדרו היה אורח נוסף שהיה נראה כבן תורה, אך באמת לא היה תוכו כבדו - בצאת השבת הוא גנב מבית המוכסן כוס כסף ושתי כפות כסף והטמינן בתוך אמתחתו.

אורח זה עשה עימי הכרות, והסכמנו להמשיך בדרכנו יחד ביום ראשון. כשהתחלנו ללכת ראיתיו מביט מדי פעם בפעם לאחוריו, אבל לא חשדתי בדבר. פתאום ראינו עגלה נוסעת אחרינו. אמר לי האורח: אבקשך שתשב פה מעט ותשמור לי על אמתחתי, אני צריך ללכת בין עצי היער לצורכי. נטלתי את אמתחתו, והוא נעלם בין עצי היער... העגלה התקרבה לעברי במהירות, והמוכסן ושוטרי הכפר שירדו ממנה החלו לחפש באמתחות שאחזתי ותיכף מצאו את הגניבה. הם צעקו לעברי 'גנב' והכוני מכות נמרצות.

השופט גזר עלי להיכנס לבית הסוהר עם גנבים שפלים. האסירים שמחו לקראתי - יהודי עם זקן ופאות - והחלו להכותני ולהתעלל בי, אך לפתע התמלאו ידיהם דם ופצעים, פחד נפל עליהם, והחלו לנהוג בי כאדם קדוש ולכבדני.

בין האסירים היה אסיר אחד שכונה 'צועני'. בתחילה חשבתי שהוא גוי, אבל אחר כך נודע לי שהוא יהודי מפולין שנטמע בין הצוענים, נעשה כמותם ונתפס על גניבת סוס. אז הבנתי כי נכנסתי לבית האסורים כדי להוציא את היהודי מעומקי הקליפות ולהחזירו לתשובה. התחלתי להתקרב אליו עד שנכנס עימי בדברים.

אט אט השפעתי עליו לחזור בתשובה, והוא נעשה לבעל תשובה ירא ושלם. לאחר תקופה יצאנו שנינו מבית הסוהר בדרך פלאית, והוא חזר למסורת אבותיו.

מאז אותו מעשה היה הסבא קדישא משפולי מסרב לברך את מי שנגזרה עליו גזירת מאסר שתבטל הגזירה, כי היה אומר מי יודע איזה תיקונים אתה צריך

לתקן שמה, ולמען איזו שליחות מגלגל אותך הקב"ה לבל ידח ממנו נדח, אלא כך היה מברך - שתמלא את תפקידך במהירות רבה ותוך חודש ימים כבר תוכל להשתחרר משם...

על זה הוסיף זקני רש"ש לוי"ן זצ"ל בפנקסו:

"כעין זה זכיתי לראות השבוע (תשל"ו) בעודי צועד אל הכותל המערבי כמדי יום ובדרך נגשו אלי שתי בנות והתייעצו עמי איך מתקרבים עוד ועוד לקב"ה, בתוך הדברים סיפרה אחת מהן איך הגיעה ממרחקים להתקרב ולהתחזק: היא נסעה באניית תיירות למרוקו, ובטעות הגיעה הספינה לחיפה, היא ירדה והחליטה לבקר בארץ הקדש, ומזה התגלגלה להכיר ארגון חזרה בתשובה שהשיבו אותה לכור מחצבתה! קברניטי הספינה שנאלצו מחמת איזו סיבה או טעות להגיע לחיפה שלא כמתוכנן, לא ידעו ולא הבינו, כי הם משמשים כשליחים להשיב בת אובדת לאביה שבשמיים.

"סיפור כעין זה שמעתי השבוע על הגאון רבי שכנא זאהן (שליט"א) שנסע יומיים לפני ראש השנה שעבר (תשל"ה) לארצות הברית לשהות שם בראש השנה, הוא נסע בטיסה לא-ישירה והיה צריך להחליף מטוס באתונה, אלא שהוא נרדם ונשאר במטוס שהמשיך בדרכו לתאילנד. בערב ראש השנה הוא הגיע לתאילנד והחל מיד להתעניין האם יש שם איזה מניין יהודי לתפילות ראש השנה. התברר לו שמתארגן מנין לאנשי השגרירות הישראלית ולאנשי מסחר יהודיים ועוד, אבל המניין הוא בתערובת גברים ונשים בלי מחיצה. מארגני המניין שראו שהזדמן להם יהודי מכובד ותלמיד חכם זקן שמחו מאד שיהיה להם בעל תפילה ובעל קורא ובעל תקיעה, אבל הוא דרש מהם שיפרידו כראוי בין הגברים לנשים, הם הסכימו לזה, והוא התפלל לפניהם כל התפילות, קרא בתורה, תקע בשופר וכו'. קודם התקיעות הוא דרש דרשת התעוררות ובעיקר על עניין חינוך הבנים, וציין את ההתבוללות במדינות הללו ושהתריס לפני זה הוא החינוך היהודי, ומי שרוצה שיהיה לו המשך לדורות הבאים צריך להבטיח זאת לעצמו ע"י חינוך יהודי לילדיו. אחרי ראש השנה טס רבי שכנא לדרכו לארצות הברית.

והנה לפני כמה שבועות (תשל"ו) הגיע לישיבת 'אור שמש' בחור מתאילנד ללמוד תורה. כאשר שאלוהו רבני הישיבה על הרקע להגעתו, אמר להם שהוריו השתתפו שנה שעברה בתפילות ראש השנה עם רבי שכנא והושפעו עמוקות מדרשתו והחליטו לשלחו ללמוד תורה בישיבה בירושלים !

הרי לנו כמה גלגולים וסיבובים מסובב הקב"ה על מנת להשיב נפש יהודי לצור

מחצבתה."

ה. אם יהיה נידחק בקצה השמיים משם יקבצך

אני רוצה לספר לכם על חבר שלי רבי דניאל קנוכן. לפני שלוש שנה היה רבי דניאל בחור בגיל העשרים. הוא התגורר באורגוואי שבדרום-אמריקה ולא ידע דבר וחצי דבר על יהדותו, אפילו בר-מצווה לא חגגו לו. אימא שלו דווקא הציעה לחגוג בר מצווה, אבל הוא סירב "אם אינני מאמין בתורה ובמצוות - לשם מה לחגוג משהו שאין לו משמעות כלפינו". כל ימי נעורו ובגרותו עברו עליו כגוי בין גויים ה"י.

יום אחד הציעו לו עבודה משתלמת במדינה דרום אמריקנית אחרת, במכסיקו. הוא החליט לקבל את ההצעה ולעבור להתגורר לפרק זמן במכסיקו. ביום המעבר הוא העמיס את כל חפציו על מונית שהזמין ועמד להיכנס אליה לנסיעה אל שדה התעופה. באותו רגע שמע מביתו שבקומה השנייה צלצול טלפון... צלצול חלש אבל אוזנו הרגישה של דניאל שמעה אותו. הוא אמר לעצמו: עד שאעלה הביתה הצלצול ייפסק ודאי, אבל הצלצול המשיך והמשיך... והוא נכנע. טיפס לקומה השנייה, נכנס אל הבית ו... הטלפון עדיין צלצל... הוא הרים. הלו? מיסטר קנוכן? שמעתי שאתה עומד לעבור למכסיקו, אמר האיש מעבר לקו, אני צריך ממך טובה גדולה. יש לי בן בשם ז'ק אורנטרייך שמתגורר במכסיקו. אשמח מאוד שתמצא הזדמנות לבקר אותו ולדרוש בשלומו... הכתובת שלו היא... מספר הטלפון שלו... דניאל נענה בשמחה, רשם את פרטי הכתובת על נייר קטן ודחף אותו לכיס מכנסיו.

באותן שנים (תשנ"ד) השיחות הבינלאומיות היו יקרות מאוד מאוד. בשביל לקבל דרישת שלום מפורטת מבנו מ'כלי ראשון' ידע האב שעליו לחכות כמה חודשים עד שדניאל יחזור לאורגוואי.

כעבור כמה ימים בהיותו במכסיקו נתקל דניאל פתאום בפתק הזה המקומט בכיס מכנסיו ומיהר להתקשר אל ז'ק שהתרגש מאוד לקבל דרישת שלום מהוריו. הוא הציע לדניאל לבלות איתו שבת אצל הרב ד"ר יצחק בטש Isaac betech.

דניאל לא ידע איזו 'מלכודת דבש' מכין לו הקב"ה. ד"ר בטש לא היה 'סתם' יהודי, הוא היה תלמיד חכם גדול ומרביץ תורה שהחזיר יהודים רבים בתשובה. דניאל גילה עולם חדש, הוא התפלא לגלות שד"ר בטש אינו 'מאמין' ביהדות, אלא רואה

בה עובדה מציאותית הניתנת לבירור מוחלט. דניאל השקיע את עצמו בבירור האמונה והיהדות, עד שהגיע למסקנא הלוגית המחייבת. בניגוד לבעלי תשובה רבים הוא לא הרגיש שום התרגשות ו'אורות' להפך, הוא חשש מאוד מהצעד הזה, אבל מאז ומתמיד הוא היה אדם שכלתני והגיוני, ואם ההגיון אומר שכך צריך לעשות - הוא יעשה זאת.

דניאל הרגיש כמו ציפור דרור שנלכדה. הוא לא רצה לגלות שהתורה אמיתית, זה היה נראה לו כמו כניסה לכלא. ככל שהוא הלך וגילה את האמת כך הוא הרגיש כאילו קושרים לו לרגל כדור ברזל במשקל אלף ק"ג וזורקים את המפתח לים... אתה מוגבל לתמיד!... באותה תקופה בדיוק הציעו לו עבודות חלומיות עם משכורות מפתות אבל שאינן מתאימות לדרך התורה והמצוות. הוא לא רצה לוותר על הזדמנות הפז שלפניו והחליט שהוא חייב להפריך את דבריו של ד"ר בטש.

הוא מילא מחברות שלמות בקושיות ופירויות על היהדות ובכל לילה ישב עם ד"ר בטש שהשיב לו על כל השאלות ברהיטות ובבהירות. (לימים סיפר לו ד"ר בטש שזו הייתה חוויה מנטלית עצומה בעבורו שהצריכה ממנו מחשבה רבה וריכוז כדי להתמודד מדי לילה בלילה עם רצף של שאלות אינטלקטואליות).

באותם ימים התגלגל 'במקרה' למקסיקו יהודי חילוני שהיה מראשי חברת 'מקניטוש אפל' (פסגת הטכנולוגיה הממוחשבת באותם ימים) וגם הוא עסק בבירור יהדותו. דניאל קבע איתו פגישה כדי לשמוע אם יש לו פירויות על הוכחותיו של ד"ר בטש. הוא חשק לשלם לו כסף בשביל שימצא לו איזו פירכה וייחלץ אותו מהשינוי הפתאומי ש'נפל עליו'... הוא ראה שאותו יהודי לא שינה את אורחות חייו וקיווה שבטח יש לו איזו פירכה רצינית שחילצה אותו מהמחויבות לשנות את דרכיו. "כשראיתי אותו" מספר דניאל "כמעט התנפלתי עליו, הוא היה 'קרבן ההצלה' שלי", אבל הלה לא שיתף פעולה, הוא הפטיר בקצרה ובשפה יבשה שהוא לא יכול לטעון שהתורה אמת (עפ"ל) אבל כל ההוכחות שהראו לו רציניות מאוד ואין לו דרך לפרוך אותן...

'קרבן ההצלה' האחרון נשמת מידי, דניאל הבין שהוא ניצב בפני האמת הברורה, ויש לו רק אפשרות אחת - ללכת אחריה.

ברגע שדניאל בירר את היהדות הוא הרגיש מחויבות גדולה לשתף בתגלית הזו את בני המשפחה שלו. הייתכן שהם ייחיו בשקר ויגלו אחרי מותם שהם בזבוז חיים שלמים?!

כאמור, שיחות טלפוניות ארוכות לא היו אפשריות אז, ולכן הוא החליט לכתוב מכתב ארוך בו ישתף אותם בשינוי העצום העובר עליו. הוא החל לכתוב דף ועוד דף, הוכחה ועוד הוכחה, שלב אחרי שלב, עד שגילה שזהו בעצם לא מכתב אלא... ספר עב כרס שנכתב במשך כמה שבועות...

הוא שלח את המכתב הזה בדואר שליחים לבית הוריו שבמקסיקו. ההורים שהיו אנשים רציניים ואינטלגנטיים, הזמינו את אחיו, גיסיו, אחייניו ובני דודיו ללמוד איתם יחד את ה'תגלית של דניאל'. ערב אחרי ערב לאחר יום עבודה הם התקבצו בסלון ביתם והתקדמו דף ועוד דף, ניהלו דיונים וסיעורי מוחות לתוך השעות הקטנות של הלילה.

כעבור כמה חודשים חזרו בתשובה כל בני משפחת קנוכן: האב ז"ל, האם ע"ה, ארבעת האחים, שני גיסים וכמה אחיינים... הם הקימו בתים מפוארים בישראל, וכיום כשהם נפגשים עם משפחותיהם מרובות הילדים אי אפשר להכניס את כולם בתמונה אחת!... זהו שבט גדול של עובדי ה'!...

והכול בזכות צלצול טלפון אחד שצלצל ברגע האחרון לפני שדניאל נסע לאבדון רוחני במקסיקו!...

אני מפציר בידידי ר' דניאל לספר את הסיפור המפעים הזה בהרצאות, אבל הוא דוחה אותי בטענה שזה סיפור קטן לעומת הסיפורים המפעימים שחווים בעלי תשובה בדרכם חזרה הביתה. הקב"ה עושה ניסים רבים ונפלאות כדי להחזיר את בניו. יש אינספור סיפורים מרגשים פי כמה וכמה משלי שבמקרה שמעת בגלל הידידות שלנו, הוא אומר לי.

שמעתי מהרב יהונתן אבלס שליט"א על נער יהודי אמריקני שלמד בקולג' נוצרי לגמרי. והנה פנה אליו הכומר הנוצרי של הקולג' ושאל אותו אם הוא יהודי, הוא השיב בחיוב. הכומר שאל אותו אם הוא יודע לקרוא אל"ף בי"ת והוא כמובן השיב בשלילה. אמר לו הכומר אם כן אני משחרר אותך משיעורי הגיאוגרפיה - שהיו מאוסים על הנער - ובזמן הזה תכנס למשרדי ואלמד אותך אל"ף בי"ת... לאחר כמה חודשים שכבר ידע הנער לקרוא היטב בלשוה"ק אמר לו הכומר עכשיו אלמד אותך כמה פרשיות בתורה... ולימד אותו מבראשית עד לך לך... אח"כ למדו קצת מסכתות במשניות... ואח"כ אף טעמו מעט גמרא... ואז אמר לו הכומר יותר אינני יודע ללמדך, אך מצאתי לך מקום לימודים יהודי דתי כדאי לך לעבור לשם וללמוד את כל תורתכם. הלה שמע לעצתו וגדל והיה לתלמיד חכם.

קודם שנפרד מן הכומר שאל אותו הנער מהיכן הוא יודע הרבה כל כך מתורת

ישראל ומה גרם לו לחזר אחריו וללמדו. סיפר לו הכומר: לפני כמה שנים הייתי בשנת שבתון ונסעתי לטייל בארץ ישראל. בעודי בכותל המערבי ניגש אלי אדם ושאל אותי אם אני רוצה ללמוד יהדות. החלטתי שכדאי ומעניין לבלות כך את חודשי החופש בישראל והסתרתי ממנו שאינני יהודי. הוא הביא אותי לשיבת אש התורה, והתחלתי ללמוד שם הכל מאל"ף בי"ת... רבי נח וינברג (זצ"ל) שראה את כשרונותי וחשב שאני יהודי בעל צימאון גדול ליהדות השקיע בי שעות ע"ג שעות במשך כמה חודשים ללמדני עוד ועוד... לאחר שתמה תקופת החופש נכנסתי לרבי נח ואמרתי לו שאני חוזר לאמריקה ואני חייב 'להתוודות' שחמדתי לצון ובאמת אני גוי גמור, כומר נוצרי, ולא ביקשתי ללמוד אלא בשביל להעשיר את ידיעותי ולבלות את חודשי החופש באופן אינטלקטואלי, ובאמת – נהניתי מאוד ותודה רבה.

רבי נח כעס מאוד ואמר לי איך עשית דבר כזה? בזבזת לי כמה חודשים מחיי וידעת שאני סבור שאתה יהודי שמתקוק ללמוד תורת אבותיו ולא אמרת לי כלום! אינני מוחל לך על הפסד זמן עצום כל כך! הרגשתי לא נעים והתחלתי לפייס אותו ולומר שלא ידעתי איזה הפסד וכמה צער גרמתי לו, ורבי נח לא נרגע במאומה. לאחר חצי שעה של נזיפות מצידו ופיוסים מצידו התרכך מעט רבי נח ואמר לי: אתה יודע מה? נעשה פשרה. אני אסלח לך בתנאי שכאשר תפגוש יהודי שנשמע בין הגויים תלמד אותו את כל מה שלמדתי אותך... והסכמתי לזה... והנה אתה הוא קיום התנאי שלי, ובזה אזכה למחילה מרבי נח...

הנה כי כן, הגוי חשב שהוא חומד לצון לרבי נח, ובאמת הוא היה חלק ממהלך שמיימי להציל נער יהודי ולהשיבו אל היהדות.

עוד סיפר לי רבי יהונתן אבלס שליט"א על בעל מסעדת יוקרה בניו יורק שחמל על שיירי האוכל הרבים שמושלכים כל יום, והיה טורח בכל לילה לארוז את המאכלים הרבים במגשיות, להעמיס על רכבו ולנסוע לשכונת עוני בפרבר העירשהיו בה הומלסים רבים ולחלק להם את המנות היוקרתיות. במשך הזמן הוא שם לב שקבצנית אחת לא ניגשת לקחת את האוכל שהוא מחלק. זה עורר את סקרנותו, הוא ניגש אליה ושאל מדוע היא לא לוקחת אוכל, אולי היא רוצה מנה צמחונית?... היא הסיבה את פניה ממנו ואמרה בסלידה שהיא מעדיפה למות ברעב ולא לקבל אוכל מיהודי. הוא אמר לה שהיא יכולה להיות רגועה כי הוא לא יהודי, הוא נוצרי בן נוצרי 'כשר' למהדרין אבל היא התעקשה ואמרה שרואים שהוא יהודי, רואים על האופי הרכרוכי שלו שהוא כמו של יהודי, והיא לא מוכנה לקבל אוכל מיהודי!... בעל המסעדה משך בכתפיו והמשיך בחלוקת האוכל.

כך מדי לילה בלילה הוא שוב ושוב נתקל בפניה המוסבות בסלידה. זה התחיל להציק לו. יום אחד הוא הגיע לביקור אצל הוריו הזקנים ושיתף אותם באנקדוטה הזו. פניהם החווירו והם גילו לו שהוא אכן נולד לאם יהודייה והם אימצוהו לבן... זה הסעיר אותו מאוד, מה פשר היהדות הזו שאפשר 'להריח' אותה מתכונות האדם. הוא עמל לחקור וללמוד עד שחזר בתשובה שלמה.

הנה כי כן, הקב"ה מלקט את השושנים שלו מכל קצוות הארץ. הוא לא 'נשאר בשמיים', הוא יורד את דכא ושפל רוח לרומם ולקרב אליו את בניו הנדחים. גם עליך, קורא יקר, הוא לא מוותר, הוא מחכה לך בהר סיני. לא תצא לקראתו?!...

ט. אל החופה החתן מגיע בעצמו

ההסבר הרביעי הוא – מתן תורה זה כמו נישואין, לא כמו קידושין. אפשר לקדש אישה מרחוק על ידי שליח, אבל אי אפשר לשאת אישה בלי לבוא בעצמך אל החופה!... לכן הקב"ה ירד משמי השמיים עד החופה, שכן אי אפשר להתחתן 'מרחוק'.

על ההסבר המרגש הזה הארכתי במאמר הבא. תמשיכו אליו!...

מאמר שביעי

חסד נעורייך

א. להתגייר בשביל להקים שם לבעלה?!

מגילת רות מתארת שרות ריחמה על חמותה האלמנה שחזרה לבדה אל ארץ יהודה בלי בעל ובלי ילדים, בלי כסף ובלי רכוש. לכן היא החליטה להצטרף אליה, היא לא עזבה אותה לבדה, היא הלכה איתה באשר הלכה, עמך עמי ואלקיך אלקי.

התמיהה צועקת: הרי זה תהליך גיור שמונע מאינטרסים צדדיים! אינטרסים טובים ונפלאים, אבל אינטרסים. אין כאן חתירה אל האמת, אלא רצון להיטיב עם נעמי המסכנה.

בדו-שיח שבין נעמי לרות בעודן בדרך משדה מואב אנחנו שומעים, שהיה ברור לנעמי שמטרתה של רות היא - להקים לה שם, להינשא למישהו ממשפחת בעלה ולהוליד ילד שימשיך אותו. לכן נעמי טוענת "העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים, כי זקנתי מהיות לאיש, כי אמרתי יש לי תקוה, גם הייתי הלילה וגם ילדתי בנים, הלהן תשברנה לבלתי היות לאיש, הלהן תעגנה עד אשר יגדלו?!"

האם זה ראוי ונכון להתגייר בשביל להקים שם לנעמי ולבעלה?!

ברור אומנם שרות הצדקת הכירה את הקב"ה ואת תורתו דרך בעלה וחמותה, היא בוודאי הכירה את האמת הפשוטה והברורה, אבל בשביל זה אין צורך להתגייר, אפשר להיות אשה טובה ששומרת ז' מצוות בני נח. הגירות שלה הייתה בשביל להצטרף אל משפחתה של נעמי ולהקים לה שם.

זהו גם משמעות הסיום הטוב של המגילה:

"וַתֵּאמְרֵנָה הַנָּשִׁים אֶל נְעָמִי בְרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָהּ גֹאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: וְהָיָה לָהּ לְמִשִּׁיב נַפֶּשׁ וּלְכֹלֵל אֶת שִׁיבֹתָהּ, כִּי כָלְתָהּ אֲשֶׁר אֶהְבֹּתָהּ: וְלִדְתּוֹ אֲשֶׁר הָיָא טוֹבָה לָהּ מִשְׁבַּעַה בָּנִים: וַתִּקַּח נְעָמִי אֶת הַיֶּלֶד וַתִּשְׁתַּחֲוֶה בְּחִיקָהּ וַתְּהִי לוֹ לְאִמָּנָה: וַתִּקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכָנֹת שֵׁם לֵאמֹר יֶלֶד בֶּן לְנְעָמִי..."

זהו סיכום המגילה: רות הצליחה במפעלה הגדול להקים לנעמי בן למשיב נפש ולכלכל את שיבתה.

מה ההבדל בין מי שמתגיירת משום שהיא רוצה להינשא לגבר יהודי, שזו בוודאי גירות פסולה, לבין מי שמתגיירת משום שהיא רוצה להוליד לחמותה נכד שיהיה לה המשך, "יולד בן לנעמי".

ב. לעזוב אביה ואימה בשביל חמותה?!

אשאל אתכם שאלה קשה יותר: אנו משבחים את רות על החסד הגדול שהיא עשתה כשעזבה את ארץ מולדתה בשביל חמותה הזקנה. בועז אומר לרות בשדה:

"הוגד הוגד לי את אשר עשית את חמותך ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו".

אני שואל אתכם – האם זה חסד? האם ראוי לעזוב את אבא ואמא שלה שהשקיעו בה את כל נשמתם לטובת חמותה לשעבר?

אני הייתי חושב שאולי לא היה לה טוב אצל ההורים הרשעים שלה, אולי הם הציקו לה על דת האמת והיא נאלצה לברוח ולעזוב עם חמותה לארץ יהודה, אבל לא כך אומר בועז, בועז מדבר על החסד שהיא עשתה עם חמותה בכך שהיא עזבה את הוריה לטובתה, "הוגד הוגד לי את אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך, ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך", מה זה?!

פעמים רבות האימהות שלנו רואות שאחיותנו מחפשות לעשות חסדים בחוץ עם השכנות ועם החברות, במסגרת ארגוני חסד או פעילות חברתית והן נוזפות: חסד עושים קודם כל בבית. תעזרי להורים שלך, לאחים שלך, תושיטי כאן יד לפני שאת הולכת לעזור לכל העולם. הן צודקות, לא?!

והנה, רות עוזבת את אביה ואת אימה ומעדיפה לרחם על חמותה לשעבר ולעבור אל ארץ יהודה.

אנו קוראים בחג השבועות את מגילת רות משום שהתורה תחילתה חסד וסופה חסד, ומגילת רות תחילתה חסד וסופה חסד. האם זאת הדוגמא לחסד? על חשבון ההורים?!

שוב אדגיש: אילו היא הייתה עושה זאת בשביל להתקרב יותר ליהדות, כדי להיות ליד משכן שילה, ללמוד מהצדיקים, להתקרב אל ה' – ניחא. האהבה אל ה' עצומה מכל האהבות האחרות, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, אבל הרי בועז משבח אותה על החסד שהיא עשתה עם חמותה בכך שהיא עזבה את אביה ואת אימה והצטרפה לחמותה. מה קורה כאן?

ג. בנים אתם לה' – מפני שאתם תלמידיו

לפני שאענה על השאלות הללו אני רוצה לדבר קצת על פרשת במדבר.

הבה נחוד חידה: היכן בפרשת במדבר מוזכר חג השבועות? תשובה: "אלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' עם משה בהר סיני". רש"י מבאר שמאותו היום שדיבר ה' עם משה בהר סיני נעשו בני אהרן לבניו של משה רבנו משום ש"כל המלמד תורה את בן חברו כאילו ילדו".

עפ"י זה כתב רש"י בפרשת ואתחנן על מצוות "ושננתם לבניך" שהיא חובה ללמד את התלמידים מפני "שהתלמידים קרויים בנים, שנאמר – תחזיקו חזק! – 'בנים אתם לה' אלקיכם".

הייתם מאמינים?! הסיבה שאנו בנים של הקב"ה איננה משום שהוא ברא אותנו, אוהב אותנו, מגדל אותנו, מיטיב לנו, אלא מפני שאנו התלמידים שלו! מפני הוא לימד אותנו תורה!

שאלתי הראשונה היא: הרי המלמד את בן חברו – כאילו ילדו, אבל המלמד את בנו שלו – הוא באמת ילדו. הקב"ה ילד אותנו, ברא אותנו, לכן הוא אבא שלנו. איך מוכח מכאן שהתלמידים קרויים בנים?

שאלתי השניה היא: אם המצווה ללמד את התלמידים היא מפני שהם נחשבים בנים שלו, כלשון הטור: "מצות עשה על כל אחד מישראל שילמד לבנו תורה... כשם שמצווה ללמד לבנו כך מצווה ללמד לבן בנו... ולא לבן בנו לבד אלא מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים – שגם הם נקראים בנים", א"כ איך 'מתחיל הגלגל'? הרי כל עוד לא לימדתי אותם הם אינם בנים שלי, ואם כן מדוע אני חייב ללמד אותם תורה??

ד. ההבדל בין חסד לרחמים

הבה נפנה להשיב לשאלותינו: שאלנו האם ראוי לעזוב את אבא ואימא שלה שהשקיעו בה את כל נשמתם לטובת חמותה לשעבר?

ובכן, השאלה הזאת היא שאלה מכשילה, משום שהיא מבוססת על ההנחה השגויה שפירוש המילה חסד הוא רחמים. כאשר אנו רואים מישהו עוזר לנזקק אנו אומרים שהוא בעל חסד. זה לא נכון, בדרך כלל אדם כזה הוא בעל רחמים לא בעל חסד.

רבקה אימנו עומדת על העין ורואה עשרה גברים חזקים, אליעזר ועבדיו, ועימם עשרה גמלים עומדים וממתינים. איזו סיבה יש לרחם עליהם? מה ההיגיון שילדה בת שלוש שוב ושוב תתאמץ לשאוב מים בכמויות עצומות בשביל כמה גברתנים שאינם משתפים פעולה? אליעזר, אמרו חז"ל, היה גיבור כמו שלוש מאות ושמונה עשר חיילים. מה פתאום ילדה קטנה אמורה להשקות את כל גמליו מים?

גם השאלה הזאת הייתה נכונה אילו הנושא היה רחמים, אבל לא מרחמים היא באה להשקות אלא מאהבת חסד.

חסד פירושו רצון להיטיב מתוך רצון להיטיב, רצון לאהוב מתוך רצון לאהוב. זאת אהבה ראשונית שאין לה סיבה מלבד הסיבה הטובה ביותר: הנטייה הטבעית שלנו להיות טובים ומיטיבים, להיות דומים לקב"ה שברא את העולם במידת החסד.

הקב"ה לא ריחם עלינו כשהוא ברא את העולם, הרי לא היינו כלל. הוא רצה להיטיב ולכן ברא אותנו. זהו חסד.

הוא בוחר בעם ישראל מתוך חשק ואהבה, "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם" אז למה כן? הפסוק לא מסביר. יודעים למה? אומר הרמב"ן: כי לחשק אין הסבר.

מי שמרחם על עני, אבל נגעל ממנו, זורק לו תרומה הגונה וממהר להתרחק – הוא בעל רחמים אבל לא בעל חסד. הוא לא מרגיש קשור אל האביון, הוא לא מרגיש שייך אליו, הוא לא אוהב להיות בקרבתו. זה רחמים.

רחמים – הרגשת הלב שלי, חסד – הרגשת הלב של הזולת.

חסד - זאת אהבה ראשונית. לא אהבת חברים שהיא בדרך כלל אהבה אגואיסטית, הרצון להרגיש אהוב, הרצון לעורר אהבה הדדית, אלא אהבה טהורה לזולת. המידה הגבוהה ביותר שיש בעולם שלנו היא מידת החסד, לאהוב את הזולת - מתוך המנוע העצום של האהבה להיטיב.

כאשר אברהם אבינו מצטער שאין הולכי דרכים הוא לא מרחם עליהם. אילו היה מרחם עליהם היה שמח שכולם בבתיהם, אף אחד מהם לא מתייסר בחום הדרך. הוא אוהב את יצוריו של הקב"ה, הוא אוהב אנשים, הוא אוהב לארח אותם, לקרב אותם, לרומם אותם, להיטיב להם, לא בגלל שהוא מרחם עליהם, בגלל שהוא בעל חסד, בעל אהבת נתינה והתקשרות.

כאשר רבקה אימנו משקה את הגמלים היא לא עושה זאת כי התעוררו רחמיה, אלא כי היא אוהבת לעזור, אוהבת להשפיע, אוהבת לתת.

היא לא מרגישה את הלב שלה מתכווץ ברחמים, מה פתאום, אבל היא מרגישה את הלב שלו מתרחב כשהוא יכול לשבת בשקט בלי לעשות דבר, וילדה מדהימה אחת שואבת לכל גמליו... היא מרגישה את הלב שלו מתמלא ברוגע ובשלווה אחרי הדרך המייגעת, והלב שלה מתרחב מזה... טוב לה להיטיב לזולת...

חסד זאת נתינה כתוצאה מהרגשת אהבה טהורה, אהבה שאין לה סיבה או אינטרס.

רות לא מרחמת על נעמי יותר מאשר על הוריה, מה פתאום. רות אוהבת את נעמי הרבה יותר מאשר את הוריה. היא הכירה דרך בעלה את הקב"ה, היא אוהבת אותו, את התורה שלו, את הבנים שלו, את הארץ שלו. כשהיא רואה את נעמי חמותה, היא רואה את השכינה על פניה, את העדינות, האצילות, האמת, היושר והיא אומרת אני אוהבת אותה כל כך - אני לא מסוגלת להשאיר אותה לבד. לזה קוראים חסד.

אם אני נתקל בקבצן שיושב בקרן רחוב ונותן לו שטר של חמישים שקל, אני מרחם, אבל אני לא רוצה קשר איתו. אם אני מתיישב לידו ושואל בשלומי, מתעניין במצבו ובמשפחתו סימן שהוא מעניין אותי, אני מרגיש קשור אליו. זה חסד.

רות מתקשרת לנעמי הצדקת, היא קשורה אליה בכל רובדי נפשה וממילא היא מרגישה צורך עצום לעזור לה, לסייע לה.

זאת גירות מצוינת - זאת גירות מתוך אהבה גדולה והתקשרות גדולה לקב"ה

ולעם ישראל.

ד. גירות - כניסה לחופה

בועז מלמד את רות שההתגיירות שלה היא כמו חתונה. איך נקראת חתונה במגילה? 'פריסת כנפיים'. הבעל פורס את כנפיו על אשתו. כאשר רות מבקשת מבועז להינשא לו היא אומרת לו "ופרסת כנפיך על אמתך". זאת הסיבה שהחתן פורס על הכלה הינומא בחתונה, בזה הוא מבטא שהוא ישמור עליה, יגן עליה ויספק לה את כל מה שהיא צריכה, כדי שתמיד היא תהיה מאושרת אצלו.

שימו לב, באותה לשון בדיוק משתמש בועז כשהוא מתאר את הגירות: "ה' אשר באת לחסות תחת כנפיו". כאשר רות מתגיירת היא לא עושה סתם תהליך לוגי, היא נכנסת לקשר אהבה וידידות עם הקב"ה, הקב"ה נקרא 'דיד', ועם ישראל נקראים 'ידידים'. היא נכנסת לברית של אהבה, לברית נישואין עם הקב"ה, היא חוסה תחת כנפיו. הוא פורס עליה את החופה, את ההינומא, והיא מתקשרת אליו. זאת גירות אמיתית, גירות מתוך אהבה עמוקה שאינה תלויה בדבר, אהבה כזאת שגורמת לך לעזוב את כל העולם שלך וללכת אחרי ה', להצטרף אל העם שלו. אהבת חסד.

ה. קבלת התורה - כניסה לחופה

למה אני מדבר איתכם על כל זה? כי גם הגירות שעברה האומה שלנו בהר סיני הייתה גירות לא רק מתוך הבנה שכלית ולוגית, אלא מתוך אהבה גדולה לה', לתורה, לעם ישראל. מתוך חסד.

מי אמר לי את זה? הקב"ה.

"הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

אנחנו חושבים שעם ישראל נאלץ לברוח מהמצרים הרשעים אל המדבר. לא, זאת טעות. הם היו יכולים בהחלט להישאר במצרים כאזרחים נכבדים מאד, "גם האיש משה נכבד מאד בעיני עבדי פרעה ובעיני מצרים", כל המצרים השפיעו עליהם כלי כסף וכלי זהב. הם הסתובבו בארץ השפע כאדונים. היה להם הכול.

אז למה הם יצאו למדבר? היינו יכולים לחשוב - משום שכך אמר להם הקב"ה.

הוא הבוס ואסור להמרות את פיו. תראו מה קרה לפרעה כשלא שמע בקולו. אולי הם יצאו משום שהם רצו לקבל את התורה.

אבל הפסוק אומר שהם עשו זאת מצד החסד והאהבה, "חסד נעוריך, אהבת כלולותיך". הם אמרו לעצמם: הקב"ה אוהב אותנו כל כך, הוא עשה בשבילנו הרבה כל כך, הוא הפך את העולם בעשר מכות ועכשיו הוא מחכה לנו שם במדבר, שלא נצא אחרינו! אנו אוהבים אותו כל כך, קשורים אליו כל כך, אנחנו לא יכולים להישאר כאן עם כל טוב מצרים, והוא ימתין שם במדבר...

המפרשים אומרים שהקב"ה מדבר כאן על מעמד הר סיני שבו כנסת ישראל נהייתה הכלה של ה'. אהבת כלולותיך נבעה מחסד נעוריך ולא מאינטרסים אחרים – פחד מה' או רצון להשיג גן עדן. זו הייתה התקשרות לשם התקשרות, אהבה לשם אהבה.

וגם הקב"ה השיב לישראל באותה אהבה: "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם – כי אתם המעט מכל העמים". אז מדוע הוא חשק? הרמב"ן אומר שהפסוק לא מסביר למה, כי חשק הוא מעל סיבה, חשק הוא רצון להיטיב ולהתקשר ללא סיבה קודמת. הוא אומר שהלשון חשק מורה "על התקשרות בלי יכולת להיפרד – כמו חשוקיהם כסף"...

1. מדוע "אשר הוצאתיך" ולא "אשר בראתיך"?

הראשונים שואלים מדוע הקב"ה מגיע אל הר סיני ואומר: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" האם לא היה מתאים יותר שהוא יאמר אנכי ה' אלקיך אשר בראתי אותך, אני אדון כל העולמות, אני הבוס. מה קשור לכאן "אשר הוצאתיך מארץ מצרים"?

יש שרצו לומר שהכוונה היא אני ה' אשר הראיתי לך את מציאותי כשהוצאתי אותך מארץ מצרים, שם ראית איך אני יכול לפעול כנגד כל חוקי הטבע כרצוני. אבל זה פלא – האם בהר סיני צריכים הוכחות למציאות ה'? הרי שם ראו את הגילוי בעצמו. ה' פתח להם שבעה רקיעים, "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו..." "אתה נגלית בענן כבודך..." הקב"ה הופיע עם רבבות מלאכים... ה' מסיני בא הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קודש!

אז תגידו, אנחנו צריכים לשמוע "אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים"?! היה צריך לומר: אנכי ה' אשר מופיע לפניך בכל שבעת הרקיעים, אתה הראית לדעת

כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו. אנחנו צריכים ראיות והוכחות מיציאת מצרים? זאת ועוד, הרמב"ם בהלכות יסודי התורה ח, א כותב שהאמונה שלנו לא נסמכת על האותות שעשה משה ביציאת מצרים ובמדבר, מפני שאפשר לטעון בהם טענת דופי שהם נעשו באמצעות כישוף, אלא על מה שראינו בעינינו ושמענו באוזנינו במעמד הר סיני. אז למה במעמד הר סיני מתאר הקב"ה את עצמו כ"ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"?

ז. הקב"ה 'אבא שנותן מתנות'

בשביל להסביר לכם את זה אני חייב לספר לכם על הבן הקטן שלי שלמה. היום הוא בחור גדול בן שמונה, אבל כשהוא היה פעוט בן שלוש, אשתי המתינה לו למטה כשהוא ירד מההסעה. באותו יום הוא רצה מאוד שדווקא אבא יחכה לו ולא אמא, כנראה משום שאמא חיכתה לו ולא אבא... בכל מקרה הוא החל לרקוע ברגליו ולצעוק: "אני רוצה את אבא! את אבא!"

אשתי ניסתה להסיח את דעתו ובשעשוע הצביעה על גבר ברחוב ואמרה לו: "הנה אבא!" הוא מחה בה: "אני רוצה אבא עם זקן!" אה... זאת לא בעיה, מייד הצביעה על אברך שעבר שם: "הנה אבא עם זקן". "לא!" הוא צעק: "אני רוצה אבא עם זקן ועם משקפיים!" טוב, גם זאת לא בעיה... היא הצביעה לו על 'אבא' אחד עם זקן ועם משקפיים...

ואז הוא התרגז, איך הוא יתאר לה את אבא שהוא רוצה? "אני רוצה את אבא שמחלק לי מתנות!!!"

אשתי שמעה את זה ומיהרה להתקשר אלי... ככה הוא הגדיר אותך, אבא שמחלק מתנות! האמת שחילקתי לפעמים גם עונשים... אבל הוא לא אמר אבא שמחלק עונשים, היה ברור לו שזה לא באמת מה שאני, ההגדרה של אבא היא 'אבא שמחלק מתנות'!

מה אתם חושבים שעשיתי? רצתי מייד ל'במבינו', חנות הצעצועים בשכונה, וקניתי לו מתנות... הרבה מתנות...

הקב"ה אומר לנו: אני אבא שמחלק מתנות... אני הוצאתי אותך מארץ מצרים.

הרי הפסוק הזה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כתוב כמעט מילה במילה גם בספר תהילים, אבל שם ההמשך הוא לא "לא יהיה לך אלהים אחרים

על פניי, אלא "הרחב פיך ואמלאהו". אני אוהב אותך כל כך, אני נתתי לך מתנות רבות כל כך, אז למה אתה מתבייש לבקש?! הרחב פיך!

הגרא"מ פייבלזון אמר לי פעם: "הרחב פיך ואמלאהו" - הקב"ה אומר לנו, מה אתה מבקש דירה בירושלים? תבקש מגדלים שלמים!!

ככה מקבלים את התורה, מתוך אהבה וחיבור וחשק עצום לקב"ה, רק ככה.

ה. אל תיראו בעבור תיראו

בהר סיני הייתה גם יראה גדולה, אבל מי שחושב שזאת הליבה, הוא כמו ילד שמתאר את אבא שלו אבא שנותן עונשים. ילד כזה מוציא כל חשק מלתת לה מתנות. היראה נועדה לטובתנו, היא חלק מהמתנות שאבא נותן לנו.

כאשר בני ישראל נבהלים מהמורא הגדול, אומר להם משה: "ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו". ה' לא רוצה להפחיד, הוא פשוט רוצה להציל אתכם מהחטא, הוא לא רוצה שתפסידו מתנות רבות ונצחיות כל כך.

האמת שבפסוק הזה יש פרדוקס: "אל תיראו... כי בעבור תהיה יראתו על פניכם..." אז לירוא או לא לירוא? כן לירוא, בוודאי לירוא, כאילו שאפשר לא לירוא... אבל לא באמת, אל תחשבו שהוא מפחיד, הוא זקן מלא רחמים, הוא סבא אוהב.

ט. נישואין - ברית אהבה, לא הסכם ממון

שמעתי מהגרא"מ פייבלזון שליט"א: תחשבו על חתן וכלה שנכנסים לחדר יחוד ומתחילים לסכם תכל'ס את המחויבות שלהם זה לזה: תזכרי, אני אוהב תמיד את הקפה שלי עם שתי כפיות סוכר גדושות. אתה צריך לזכור תמיד לקחת את הילדים מהמוסדות בצוהריים, אני אהיה בעבודה. ותזכור... ביום חופשה שלי אני אוהבת להתעורר מאוחר, אז אתה תכין להם את התיקים... כולנו מבינים שזה מטופש, כי נישואין זה לא שרשרת של חוקים ומחויבויות. כמובן שכשזוג נקשר בקשר אמיץ הרי ממילא הם חייבים זה לזה, אבל זו לא המהות של הקשר - המהות היא ברית בלבבות, ברית של אהבה.

ככה זה בהר סיני, ה' לא אומר לנו: תשמעו, אני בראתי אתכם ואת העולם אז אני הבוס. התפקיד שלכם הוא כזה וכזה, ואם תמלאו אותו תקבלו כך וכך... זה

נכון, הוא ברא את העולם והוא הבוס, אבל זו לא המהות, המהות היא ברית אהבה נצחית עם אבא שמחלק מתנות.

הקב"ה התחיל את מעמד הר סיני במילה 'אנכי'. חז"ל אומרים שיש כאן נוטריקון: א'נא נ'פשי כ'תיבת י'היבת - אני כותב ונותן לכם את נפשי. זה לא לימוד של מידע והלכות, זה נתינת חלק מעצמותי כביכול, אני נותן לכם את עצמי.

י. אנא נפשי כתיבת יהיבת

הקב"ה ברא אותנו, אבל זה לא אומר שהוא אבא שלנו. הוא ברא גם את בעלי החיים ואת הדוממים... הוא אבא שלנו בכך שהוא מלמד אותנו את התורה, כי נתינת התורה היא חיבור של אהבה, דביקות נצחית, נתינה של תורת פיו לתוך פינו.

כך הקב"ה מלמד אותנו, וכך אנו מלמדים את תלמידינו. אי אפשר ללמד תלמידים בלי לעשות אותם לבנים. התורה לא עוברת באמצעות לימוד פדגוגי רגיל, אלא רק בקשר של נשמות, אבא ובנו.

הוסיף ידידי הרה"ג רבי דניאל קנוכן שליט"א דבר מעניין: בפרשת במדבר מבואר שמשה רבנו נהיה אבא של בני אהרן "ביום דבר ה' אל משה בהר סיני". והרי כבר במרה לימד אותם משה מצוות מן התורה. וכן הם היו משבט לוי שישבו ועסקו בתורה גם במצרים, אם כן מסתבר שכבר שם הם למדו תורה מפי משה, ובוודאי לפני יציאתם לימדם משה את כל פרשת קורבן פסח והלכות חמץ ומצה ומרור וכו'. אם כך, למה עד "יום דיבר ה' אל משה בהר סיני" הם לא נעשו תולדות משה? שאלה גדולה שאל!

אלא, אמר רבי דניאל, מוכרח שהמהפכה הזאת התרחשה בהר סיני, במתן תורה. שם נהפכה התורה מידיעת הלכות ודיעות גרידא לקבלת 'נפשו' של הקב"ה, ומשם ואילך כאשר רב מלמד את תלמידו הוא מוסר לו נתח מנפשו שלו - הוא נהיה אביו!

יא. רכב אלקים רבתיים

הקדמונים לימדו אותנו שיציאת מצרים היא כמו קידושין, והר סיני הוא כמו חופה. כל מנהגי החופה נלמדים מהר סיני, הפיידים, השושבינים, החופה, הכתובה, ועוד

ועוד, משום שמעמד הר סיני הוא הדוגמא והסמל לכל מעמדי החופה שאינם אלא מעין החופה הגדולה של הר סיני.

אתם יודעים מה ההבדל בין קידושין לנישואין? קידושין יכולים להעשות ע"י שליח. אפשר לשלוח מישהו לומר לאישה "הרי את מקודשת לפלוני בטבעת זו", אבל חופה לא יכולים לעשות ע"י שליח, החתן בעצמו צריך להיכנס עם הכלה לחופה.

ביציאת מצרים שלח הקב"ה שליחים שיוציאו אותם ממצרים, "ואשלח לפניכם את משה אהרן ומרים". נכון שבמכת בכורות הוא התגלה וכו', אבל עיקר היציאה הייתה ע"י שליחו.

לעומת זאת, החופה הייתה בנוכחות הקב"ה בעצמו, "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קודש מימינו אש דת למו" – הקב"ה הגיע אל עם ישראל עם רבבות מלאכים לתת להם את התורה הכתובה באש.

"אתה נגלית בענן כבודך על הר סיני מן השמים השמעתם קולך ונגלית עליהם בערפלי טוהר".

כבר הזכרנו, שכך הוא בכל שנה ושנה. העולה לתורה לעשרת הדיברות לוחש לפני הברכות את הפסוק "רכב אלקים רבותיים אלפי שנאן ה' במ סיני בקדש" משום שפסוק זה מתאר את המעמד שמתרחש באותה שעה בבית הכנסת בשעת קריאת עשרת הדיברות. הקב"ה מגיע אלינו, נכנס תחת החופה עם רכבי אש ורבבות 'שושבינים' מלאכי מעלה (לכן קהילות רבות בונות חופה מעל הבימה).

בא חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ!

מאמר שמיני

תפקידן הייחודי של הנשים בחג השבועות

דברי התעוררות והכנה למתן תורה שנאמרו בפני בנות 'בית יעקב'

א. שבועות - חג של בנים?

בילדותי הייתי שומע את אחיותי מתלוננות לפעמים: חג השבועות הוא חג של בנים. אנחנו הבנות, הן טענו, קצת מחוץ לחגיגה.

הכול סביב הבנים. בערב החג אנחנו עוזרות וטורחות במטבח ובסלון, ואילו הם... הם צריכים לישון כדי שיהיה להם כוח בלילה. אחר כך מגיעה סעודת החג, אבל אי אפשר להגיש מרק שמנת מושקע, זה כבד להם מדי, הם צריכים להיות ערים כל הלילה... אחר כך הבנים הולכים בגאווה ללמוד תורה, והבנות... הבנות מפנות את השולחן, מדיחות את הכלים, אורזות את האוכל ו... הולכות לישון.

בבוקר חוזר הסיפור - אנחנו קמות מוקדם לארגן את הקידוש החלבי, כי הבנים, הבנים חוזרים מתפילת ותיקין. אחר כך אי אפשר לאכול את סעודת החג, כי הוד מעלת הבנים ישנים... מומלץ גם לא לשחק, כי זה יכול להעיר אותם חלילה וחס... רק בצוהריים הם מואילים בטובם לקום ואז סוף סוף אוכלים סעודת יום טוב... והנה נגמר לו חג השבועות... ואנחנו הבנות מה עשינו? לא חגגנו כלל!

בואו ניזכר לרגע בחג הפסח. אז לא היה שום הבדל בין הבנים לבנות; כולם השתתפו בניקיונות, בקניות ובהכנות, כולם ישבו יחד בליל הסדר, כולם נזהרו מחמץ, התחייבו במצה ובארבע כוסות ובסיפור יציאת מצרים. לא היה שום הבדל בין הבנים לבנות. זה היה חג של כולם.

כך גם בפורים ובחנוכה; גם הנשים חייבות בקריאת המגילה, במצוות הפורים ובהדלקת נרות חנוכה. אפילו בראש השנה ובחג הסוכות שבהם נשים אינן חייבות בתקיעת שופר, בלולב ובסוכה, מכל מקום נהגו הנשים לקיים מצוות הללו (בברכה או בלעדיה) ברוב התלהבות ודביקות. אין שום הבדל כמעט במועדי ישראל בין בני ישראל לבין בנות ישראל.

רק בחג השבועות אנו כביכול חוגגים 'בנפרד': הגברים בבית המדרש והנשים בבית פנימה... בלילה הגברים ערים והנשים ישנות וביום להפך...

האמת, שהאחיות שלי לא צודקות ממש. דווקא בחג השבועות אנחנו שמים את עבודת האישה היהודייה כדוגמא המרכזית לחג הזה. אנו קוראים את המגילה שנקראה על שם אישה 'מגילת רות', לומדים על רות ונעמי, שתי נשים שבתמימותן ובצדקותן הביאו לעם ישראל את דוד המלך ואת מלך המשיח. הן הדוגמא לקבלת התורה, להליכה אחרי ה', לנעשה ונשמע.

ב. לכו נא הגברים!

אבל בכל זאת, הן עלו כאן, האחיות שלי, על שאלה טובה:

מדוע רק את חג השבועות חוגגים בשני סגנונות שונים? הבנים לחוד והבנות לחוד. סדר יום שונה ואווירה שונה לכל אחד מהם. שאלה טובה, לא?

השאלה הזאת היא לא שלי. שמעתי אותה מאיש אחד, רשע גדול. עוד מעט אגלה לכם את שמו.

הוא שאל את השאלה קצת אחרת: אם באמת זהו חג של בנים, כי הם אלו שלומדים את התורה שקיבלנו בחג השבועות, אז לשם מה להזמין בכלל את הבנות לחגיגה? הרי הבנות לא רוצות ולא אוהבות להיות גלגל חמישי במרכבה. אם זה חג של בנים – שהבנים יחגגו אותו. מה לבנות בחג הזה?

אתן יודעות מי שאל את השאלה הזאת? פרעה הרשע.

הקב"ה נגלה למשה בסנה ואמר לו להוציא את ישראל ממצרים כדי "לעבוד את האלקים על ההר הזה", לקבל את התורה בהר סיני. משה רבנו דורש זאת מפרעה, ופרעה טוען לו את הטענה הזאת: "לכו נא הגברים כי אותה אתם מבקשים". עבודת ה' בהר סיני, קבלת התורה, זה עסק של בנים, לא? לשם מה אתה זקוק לנשים ולבנות בהר סיני?

פרעה הכיר את עולם הישיבות, במצרים היו ישיבות גדולות של בני לוי, הוא ראה שיש שם רק בנים, בחורים, אברכים, אין בנות והוא טוען את הטענה הזאת: לשם מה אתה רוצה להביא את הבנות להר סיני?

משיב לו משה: "בבנינו ובבנותינו נלך – כי חג ה' לנו".

מה הוא משיב לו? איך המילים "כי חג ה' לנו" משיבות על שאלתו של פרעה?

ג. מדוע נשים לא חייבות בלימוד תורה

למה באמת נשים לא חייבות ללמוד תורה?

כשהייתן קטנות שאלתן את זה, ובוודאי השיבו לכן: לכל אחד יש את התפקיד שלו, הבנים – לומדים תורה, הבנות – שומרות על צניעות.

אבל כאשר גדלתן שאלתן: למה באמת לכל אחד יש תפקיד אחר, מותר לנו להבין?

כן, השיבו לכן, כי צריך שתהיה מישהי שתעזור ללומד התורה. יש חיילים שהולכים לקרב ויש חיילים שבונים ומחזקים ושומרים על העורף. הבנים לומדים תורה, והבנות מבשלות ומכבסות ומנקות.

זאת התשובה?!

הבה נתבונן, וכי הבנים לא עוסקים גם בדברים אחרים לצד לימוד התורה? במשפחות רבות הבנים עורכים קניות, מטפלים בענייני הבנק ובסידורי בירוקרטיה שונים. וכי אישה לא יכולה גם ללמוד תורה וגם לבשל? במקום ללכת לעבודה היא תלך לכולל... מה רע בזה בעצם?!

בדורות קדומים רוב הגברים היו עובדים לפרנסתם ויחד עם זה היו עמלים בתורה יומם ולילה. אז למה הנשים לא יכולות לעמול בתורה תוך כדי שהן מבשלות ומכבסות?

וחוץ מזה, האם התפקיד של הנשים הוא רק לבשל לבעל שלהן? מה תעשה ילדה שאין לה אחים גדולים, מה יהיה החלק שלה בתורה? איך היא תקיים "נשים במאי זכייך"?

ד. איך נהפך סיפור מרתק למטלה כבדה

לפני שאסביר לכן אני רוצה לספר רגע על הבנות שלי. גם הן כמוכן לומדות בבית ספר יסודי של בית יעקב. ב"ה הן מצליחות מאוד בלימודים, לומדות בחשק, אבל יותר מכל הן אוהבות סיפורים...

לפני שיצאתי למסור כאן את ההרצאה הזאת הן הזהירו אותי לספר לכן סיפורים. "אבא, בלי סיפורים כולם ישתעממו". אז הנה, הסיפור הראשון שאספר לכן יהיה עליהן בעצמן.

כמו שאמרתי, הבנות שלי היו מעדיפות ללמוד בבית ספר קסום וחלומי שבו במקום לשמוע שיעורים בתורה ובדינים, בהיסטוריה ובגיאוגרפיה, באנגלית ובדקדוק, הן פשוט תשבנה ותשמענה סיפורים מרתקים... הו... הלוואי!..

יום אחד אני מציץ להם במחברות ובספרי הלימוד ומגלה שהחלום שלהן התגשם: בכל שבוע במשך כמה שעות הן שומעות סיפור מתח בן עשרות פרקים שמספר על מלכים ונסיכים, תככים ומזימות, מלחמות ומרידות, סוסים ומרכבות. יש שם טובים ורעים, עשירים ועניים, שדות ומרחבים, ערי מבצר ומגדלי שמירה...

אני מתרגש ממש וקורא לבנות שלי: אני לא מאמין! ה' קיבל את התפילות שלך! אני רואה שבמשך שעות ארוכות אתן שומעות סיפור מתח...

אוי אבא, הן עונות לי, זה לא סיפור מתח, זה ספר מלכים...

מה זה משנה איך קוראים לזה? מדוע הן לא מרוצות? זה משנה מאוד. את ספר מלכים צריך ללמוד, לשנן, להיבחן עליו, לעשות עבודות ולהשלים שיעורי בית, ובעיקר - יש עליו מבחן ארצי ענק. זה לא כמו סיפור...

אז מה? אני עונה להן בתמימות מעושה, הרי זה סיפור מתח כמו שרציתן ממש.

אבל הן צודקות, כי הדבר המרתק, המעניין והמתוק ביותר מאבד הרבה מהריגוש שלו אם הוא נעשה גם חובה, עול או מטלה.

ה. גברים ונשים - התחייבות והתרגשות

זאת הבעיה של הבנים: הם לומדים תורה. זה מתוק, זה נפלא, זה מרומם, אבל זה עול כבד, זאת אחריות, זה גדוש בעמל ובהשקעה, בהתמדה ובשינון עוד ועוד.

טוב שזה כך, ההכרח הזה מביא אותם להישגים, להתקדמות, אבל גם חבל שזה כך, כי ההכרח הזה מקלקל קצת את ההרגשה של הריגוש, של הנעימות, של הקסם.

מה עשה הקב"ה? חילק את האומה לשניים. הוא קרא למשה רבנו לפני מעמד הר סיני ואמר לו: "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל". חז"ל מפרשים: "בית יעקב" אלו הנשים, להן תאמר אמירה רכה, דברים המושכים את הלב. "ותגיד לבני ישראל" אלו הגברים, להם תדבר דברים קשים כגידים.

עם ישראל צריך להיות מורכב משני חלקים. חלק אחד של אלו שמרגישים את

העול ואת החיוב, שלא הולכים לישון בלילה, שלא מתקשטים ולא מתבטלים ולא משתעשעים יותר מדי, שמקדישים כל זמן פנוי ללימוד התורה. הם בדרך כלל גם מחמירים על עצמם חומרות שונות בהלכה ובעניינים של חסידות ופרישות. זה חלק אחד.

החלק השני הן אלו שלא חייבות, שלא מתעסקות בעמל ובטורח של התורה. במה הן מתעסקות? בגעגוע אל התורה, באהבה, בהתרגשות... בסיוע לבעל, לאחים, לילדים... בחיי העולם הזה מתוך האור של התורה. הן עסוקות בלהרגיש. לכן האישה הראשונה נקראה חוה, מלשון חוויה, היא יודעת לחוות את הדברים עם כל הלב.

התפקיד של הנשים הוא להרגיש כמה התורה מרגשת, מתוקה, מאירה. הגבר יודע את זה בשכל, האישה מרגישה את זה בלב. התפקיד של הנשים להכניס רגש לתוך החיים של התורה.

סבתא שלי מרת פראדל סומפולינסקי ע"ה זכתה להעמיד משפחה גדולה של תלמידי חכמים ומרביצי תורה. מדי פעם בפעם היו ילדיה הגאונים נפגשים בבית שלה ומשוחחים בלהט בדברי תורה. סבתא ע"ה הייתה יושבת בצד השולחן ומקשיבה בעיניים בורקות... פעם אחת שאל אותה אחד מילדיה במשובה: נו, אימא, הבנת מה שדיברנו? היא השיבה לו מייד בשנינותה האופיינית: אוי ואבוי לך אם הייתי מבינה...

היא התכוונה לומר שאילו היא הייתה מבינה מה הם מדברים - זה היה סימן שהדיבורים שלהם לא עוסקים בדברי תורה עמוקים, ואז אוי ואבוי להם... היא יושבת שם להשגיח שהיא לא תבין כלום...

אבל יש גם משמעות נוספת לדבריה: ההתרגשות שלה היא דווקא בגלל שהיא לא מבינה מה הם מדברים. אילו היא הייתה מבינה ושייכת, היא הייתה צריכה להתעמק, לחשוב, לחזור ולשנן. אולי הסברה הזו לא הייתה מוצאת חן בעיניה, אולי הטיעון ההוא היה מצריך ממנה עוד התעמקות. זה היה נעשה 'עול' על השכל, על המחשבה והמוח, ואז הלב המתרגש - היה קצת משתתק לו...

ו. "זה לא כשר!!!"

חז"ל אומרים שהקב"ה ציווה על משה להקדים את האמירה לבית יעקב לפני ההגדה לבני ישראל, מפני שאמר: הרי בעץ הדעת הזהרתי את אדם הראשון

תחילה שיצווה את חווה, ומה קרה לבסוף? הם נכשלו בעץ הדעת.

הפעם, אמר הקב"ה, קודם כול "תאמר לבית יעקב" ואח"כ "תגיד לבני ישראל". בשביל שהם לא ייכשלו צריך תחילה שהלב של האישה יקבל את התורה, ורק אחר כך השכל של האיש יוכל ללמוד תורה. אם האישה לא תתרגש - האיש לא יחזיק מעמד עם העול הגדול הזה.

ובאמת, הלב של האישה נשאר חזק בכל הניסיונות של המדבר: חטא העגל, חטא המרגלים, המתאוננים, המתאווים, קורח ועדתו. בכל החטאים הגדולים הללו לא השתתפו אימותינו הצדקניות! מדוע? בגלל שהן היו חכמות יותר מבעליהן? לא. בגלל שהן היו מרגישות יותר את האמונה בלב.

כאשר אימא יהודייה מרגישה פחד מחטא זה רגש שבתוך הלב. זה לא רק דיבור מהשכל, זה לב של אישה יהודייה, וזה מחלחל הלאה אל הילדים שלה.

במקום אחר מפרשים חז"ל: "למה לנשים תחלה? מפני שהן מזדרזות במצוות, דבר אחר: כדי שיהיו מנהיגות את בניהן לתורה". הפירושים הללו משתלבים, בגלל שהן זריזות במצוות החיבור שלהן למצוות הוא חיבור של געגוע ואהבה, זריזות ומרץ, לכן הן יכולות להנהיג ולגדל את בניהן לתורה.

אישה חרדית שמתגוררת באמריקה עמדה בתור לקופה בסופרמרקט. לפניה עמדה אישה אפריקנית כהת עור עם הפעוט שלה. סמוך לקופות, כמו בכל הסופרמרקטים שבעולם, עמדו סטנדים של ממתקים ושוקולדים. הילד, כמו כל הילדים שבעולם, התחנן לאימא שלו שתקנה לו שוקולד. האם מסרבת, והילד מתעקש ומפציר שוב ושוב. ואז, לתדהמת האישה החרדית, האם מתסכלת בעיניים חודרות אל הילד ואומרת לו "זה לא כשר!" "It's not KOSHER!" הילד מקבל את ה'פסק' בהכנעה ומפסיק לנדנד...

האישה החרדית לא התאפקה, היא התמלאה בסקרנות, איך האישה והילד יודעים מה זה 'כשר' ומה אכפת להם אם זה כשר?... אולי היא נצר למשפחת אנוסים?... "סליחה" היא פנתה אל הגויה "האם את שומרת כשרות?" "לא, מה פתאום", הצטחקה הגויה, "אינני יודעת את פשר המילה 'כשר', אבל אני מתגוררת בבורו-פארק, שם אני רואה ילדים יהודים משתתקים כאשר אימא שלהן מכריזה 'זה לא כשר!', הבנתי שכנראה זה משפט שמבטא 'אין על מה לדבר! אנחנו לא קונים את זה!!'..."

כאשר אימא יהודייה מרגישה על משהו שהוא 'not KOSHER' זה מחלחל אל

הלבבות של הילדים שלה!

ז. שכר פסיעות - הלכה שנבעה מלב אישה

אישה יודעת לבטא התרגשות וכיסופין אל המצוות.

הגמרא מספרת על אישה אחת שהייתה הולכת מהבית שלה עד בית הכנסת של רבי יוחנן. שאל אותה רבי יוחנן למה את הולכת מרחק רב כל כך, אין בית הכנסת קרוב לבית שלך?! אמרה לו: אני מחפשת בית כנסת רחוק כמה שיותר כדי לזכות ב'שכר פסיעות'.

מכאן מסיקים הלכה חשובה: אם יש לאדם שני בתי כנסיות יבחר את המרוחק שמביניהם משום שכר פסיעות. אבל למה דווקא אישה מלמדת את זה? כי גבר יגיד (אולי בצדק) חבל על הזמן, עדיף ללמוד באותה שעה. אישה תפעיל את הלב ותבטא את ההתלהבות...

האימהות והסבתות שלנו היו צועדות בדביקות לבתי הכנסת. סבתא פראדל ע"ה, סבתא שלי, הייתה מקפידה לצעוד למרחק בשביל להתפלל בבית הכנסת האהוב עליה. בדור האחרון זה הולך ומתמעט. נשים חושבות, מדוע שלא אתפלל בפניה שלי? האם אני חשובה בבית הכנסת? מי צריך אותי מאחורי המחיצה? הן לא יודעות כמה חשובה לפני ה' התשוקה של האישה לקיום המצוות.

ה. כוח הלב של אימא יהודייה

מי מתרגש יותר - הילד שעורך סיום על המסכת שהוא לומד בחיידר או אימו שמכינה לו את העוגה?? בוודאי אימו. הילד, אתן יודעות, שמח, אבל זה בסך הכול העול שלו, התפקיד שלו, הלימודים שלו. ואילו אימו מגשימה חלום מקסים שלוה בתפילה ובדמעות. כאשר הוא רואה את ההתרגשות של אימא שלו, גם הוא מתרגש... הוא מבין כמה זה מתוק, מקסים ומדהים. זה נותן לו כוח ואנרגיות ללמוד חזק יותר וטוב יותר.

אני רוצה לספר לכן סיפור שקראתי:

ילד אחד ביקש מאימא שלו שתאפה לו עוגה למסיבת סיום מסכת בחיידר. "בסדר גמור" אמרה אימו "אשתדל לאפות בלילה אחרי שתלך לישון ואניח את העוגה במקרר. בבוקר כשאתה יוצא מוקדם לחיידר, אל תשכח לקחת את העוגה

מהמקרה". הילד הלך לישון מרוצה ושמח.

באותו ערב הייתה האם עייפה מאוד והחליטה להסתפק בעוגה פשוטה, היא אפתה עוגת שוקולד רגילה למרות היותה 'אלופה' בהכנת עוגות מרשימות וייחודיות. מעל העוגה פיזרה סוכריות צבעוניות, ארזה אותה והכניסה למקרר. בפתק שתלתה על הדלת כתבה: "יוסי, אל תשכח לקחת את העוגה מהמקרר". עיניה כמעט נעצמו, היא פרשה לשינה.

היא עוד לא הספיקה להירדם, ופתאום הטלפון מצלצל. מי מתקשר עכשיו? היא מזדרזת להרים, "חדווה, אל תשאלי, תכננו למחר מסיבת הפתעה למנהלת, את חייבת להכין עוגה מפוארת במיוחד". "מה? עכשיו את מודיעה ליי?" "אני מצטערת מאוד, חדווה, הייתי אמורה להודיע לך כבר שלשום אבל שכחתי, הרגע נזכרתי. כולן מחכות לראות את העוגה המושקעת שלך! אל תאכזבי אותנו".

בלית ברירה היא קמה מהמיטה, נכנסה למטבח והחלה שוב באפייה... הפעם היא השקיעה שעות ארוכות ביצירת המופת שלה: קומה ועוד קומה, שלב אחרי שלב, הוספת קרמים וציפוי שוקולד, עיטורים ועיצובים. בארבע לפנות בוקר הסתיימה מלאכת המחשבת. בדחילו ורחימו היא הכניסה את היצירה למקרר ופרשה לשינה קצרה... עוד מעט מגיע הבוקר...

אתן ודאי מנחשות את ההמשך הכואב: יוסי החרוץ קם בזריזות בבוקר, ראה את הפתק שתלתה אימא על הדלת, פתח את המקרר וראה את העוגה. וואו... וואו... איזו עוגה!! הוא חשב לעצמו וקצת התפלא זה סך הכול סיום של מסכת קצרה. לא סיימתי סדר מועד או מסכת יבמות... טוב, אימא שלי היא אימא צדקת במיוחד, מתרגשת כל כך בכל פעם שאני זוכה לאיזה סיום קטן... נטל את העוגה וצעד בגאווה גדולה לבית תלמודו.

כעבור שעה התעוררה אימו והתארגנה לצאת לבית הספר למסיבה של המנהלת הכבודה. היא פתחה את המקרר וגילתה ש... העוגה איננה... היא כמעט התעלפה! מהר מאוד היא הבינה את הטעות שקרתה כאן ופתחה בזעקות שבר... "מה הבעיה" אמר לה בעלה "המסיבה אצל יוסי עדיין לא התחילה. נתקשר אליו לחיידר, נעדכן אותו בטעות שקרתה, וניסע להחליף את העוגות... לא קרה כלום!"

היא מיהרה אל הטלפון להתקשר, אבל נעצרה. רגע, יוסי כנראה כבר הראה את העוגה לרב'ה שהתפעל וקרא לעוד מלמדים לראות את היצירה... בוודאי כולם טפחו על שכמו ואמרו לו: "איזו אהבת תורה יש לאימא שלך! כמה אימא שלך מתרגשת מכל סיום קטן!" אני לא יכולה לבלבל אותו, איך אגיד לו שזו הייתה

טעות?! שבעצם אימא שלו לא מתלהבת כל כך?!... היא החליטה להשאיר את העוגה בחיידר ולהגיע אל המנהלת בבושת פנים עם העוגה הפשוטה... כל המורות פער עיניים בפליאה, אבל לא רצו לפגוע בה, אז כולן אמרו פה אחד: איזו עוגה מיוחדת! לא ביישת את הפירמה!... והלחיים שלה בערו מבושה ומבוכה....

עברו שנים. הסיפור הזה כמעט נשכח. יוסי גדל והתחתן ונעשה לר' יוסף, אברך משי רציני ושקדן. יום אחד הוא מזמין את כל המשפחה לחגיגת סיום הש"ס. כולם מתרגשים ויותר מכולם ההורים שלו, כמובן. במהלך החגיגה נעמד ר' יוסף מצביע על אימא שלו ואומר: הכול בזכותה!... פעם אחת סיימתי מסכת קטנה בחיידר, והיא אפתה לכבוד הסיום הזה עוגה מושקעת של כמה וכמה קומות!... מאז 'נדבקת' באהבת התורה שלה והחלטתי לעמול ולהתמיד עד שהצלחתי לסיים את כל הש"ס. כולם התרגשו ומחו דמעות, אבל אימא עצמה... חזרה הביתה מבולבלת... היא הרגישה שיש כאן 'שקר', הרי היא יודעת שהיא בכלל לא אפתה את העוגה בשבילו....

היא ניגשה אל הרבי שלהם ושאלה אם היא צריכה לספר לבן שלה את האמת. "אין אבות מנחילים שקר לבניהם", היא מרגישה שאהבת התורה של הבן שלה מושתתת על סיפור בדוי.

הרבי התפלא: את יודעת כמה נשים אופות עוגות מפוארות לסיומים של הילדים שלהם? האם כולן זוכות שהילדים שלהם יספגו אהבת תורה כזאת?! זה לא קרה בזכות העוגה - זה קרה בזכות ההקרבה שלך, הקרבת בעבורו את העוגה שהייתה מיועדת למנהלת! זאת מסירות נפש של אימא יהודייה בשביל אהבת התורה של הבן שלה! אין כאן שום שקר, פסק הרבי, רק בזכות אותה אהבת תורה הוא גדל והצליח.

זהו כוח הלב של אימא יהודייה.

ה. "תואר כלה מאוד נתעלה בקבלת תורה"

לנשים יש כוח ליצור חגיגות. כאשר אישה שמחה - היא מאירה, כאשר אישה מרגישה קרבת ה' - שוכנת עליה השכינה.

אחוד לכן חידה: מהי התחפושת הפופולרית אצל הילדות בפורים? נכון! תחפושת של כלה!

מדוע בעצם? בגלל השמלה המרשימה? למלכה אין שמלה מרשימה?!... נכון, לכלה יש פרחים ביד, אבל למלכה יש שרביט ביד! לכלה יש זר פרחים על הראש, אבל למלכה יש כתר! האם זה לא שווה יותר? מדוע כל ילדה רוצה להיות כלה?

אשאל אתכן עוד: מדוע בנים קטנים לא משתוקקים להתחפש לחתן? ללבוש פראק, עניבה לבנה, קצת אפר על הראש... זה לא מספיק אטרקטיבי, אבל כלה? חלום של כל ילדה!!

יש לי חבר שהוא יבואן של תחפושות מבתי חרושת בסיין. הוא סיפר לי שהיצרנים אמרו לו, שאצל הגויים – שגם הם מתחפשים בכל מיני חגאות שלהם – אין את התופעה הזאת, שם אין ביקוש גדול לתחפושת של כלה, רק הבנות היהודיות משתוקקות כל כך להתחפש לכלה. מדוע אצל גויים זה לא כך?

כי על הכלה היהודייה יש אור מיוחד. כאשר כלה מגיעה לרגע הגדול של הקמת בית בישראל, כאשר כל עוונותיה נמחלים, כאשר היא מגיעה אל המקום שבו היא עומדת לבנות בית מקדש מעט, שורה עליה השכינה, יש עליה קסם מיוחד שאין ילדה שלא רוצה להיות כמוה.

גם החתן שמח, אבל הוא לא מאיר כמוה. הוא בן, הוא מרגיש בעול שעל הכתפיים שלו. הוא שמח מאוד, אבל זה לא מרגיש כמו לב של אישה.

בחג השבועות עם ישראל, כנסת ישראל, האומה הישראלית, נכנסת לחופה עם הקב"ה. אנחנו נחשבים אז כלתו של הקב"ה. יש פיוט ששרים אותו בחג השבועות "תואר כלה מאוד נתעלה בקבלת התורה". זו חתונה, זה לא איזה סיום בשיבה... יש פרחים! יש בגדים! יש אור, הרבה אור!

ט. בבנותינו נלך כי חג ה' לנו

כאשר משה רבנו אומר לפרעה: "בבנותינו ובבנותינו נלך כי חג ה' לנו", מפרש בעל הטורים, אני צריך את הבנות שיחוללו במחולות. למה הוא צריך בשביל זה את הבנות?

ראיתן פעם איך בנים רוקדים בשמחת תורה? "ב-ר-ו-ך ה-ו-א א-ל-ק-י-נ-ו"... זה יותר 'הליכה איטית' מאשר ריקוד אמיתי! 'ריקוד' כזה מותר כנראה לרקוד ללא חשש בשבת...

אבל בנות, בנות יודעות לרקוד, לרחף באוויר, להתעופף!...

אבל יש לי שאלה - למה משה רבנו צריך שיהיו בנות שירקדו במחולות? הרי הבנים לא יראו אותן, הן בוודאי בנו עזרת נשים גדולה מוקפת מחיצות ורקדו בצניעות. אז למה הוא צריך שהן תרקודנה בהר סיני בחג ה'.

כי עם ישראל הוא גוף אחד, "איש אחד בלב אחד", כל מעשה של אחד מאתנו משפיע על כולנו.

רבנו ישראל סלנטר אמר: כשיהודי מתרגש פחות בקידוש של שבת בוויילנא, באותה השעה יהודי בברלין מצית סיגריה ח"ו. זה דבר שאנו יכולים לראות בעינינו: ביום הכיפורים שהיראים לדבר ה' מתרגשים לקראתו מאוד, ההשפעה גדולה כל כך עד שגם הרחוקים ביותר מתאמצים לשמור אותו.

לכן, כאשר הבנות רוקדות ומאירות וזורחות - הבנים בהכרח מושפעים מזה.

עכשיו אתן מבינות מה שאומרים לכן תמיד, אישה לא חייבת ללמוד תורה - כי היא עוזרת לבעלה ולילדיה. אין הכוונה רק לעזרה הפיזית, את זה היה אפשר לשלב עם לימוד התורה. הכוונה בעיקר לעזרה הרוחנית, לדחיפה, לדרבון, לעידוד. בשביל תפקיד כזה היא לא יכולה להיות 'גם וגם' גם להיות חייבת בלימוד וגם להכניס מתיקות וחשק ללימוד. היא צריכה להיות בלי ה'דברים קשים כגידיים' כדי להכניס לבית שלה את ה'אמירה רכה שמושכת את הלב'.

זו הסיבה שגם מי שאין לה אחים יכולה וצריכה להשפיע על כל לומדי התורה. כשהיא שמחה - כל העולם שמח איתה.

אז כאשר בנות ישראל מתאספות עם עצמן ושמחות ומתרגשות על הזכות להיות כלה, להיות כלה של הקב"ה - זה מכניס התרגשות ושמחה בלב של כל עם ישראל. זה הופך את חג השבועות, מ'מתן תורה' ל'חג מתן תורה'. חג ה' לנו.

י. כה תאמר לבית יעקב

אתן יודעות איך גברים נראים כשהם חוגגים? שלא תדעו... בכולל שלי עורכים לפעמים סיום. האוכל טעים מאוד, אבל אין חגיגות: מפת ניילון חד פעמית שקופה-אטומה כזאת, כלים חד פעמים פשוטים פשוטים, כל האוכל מוגש יחד, לאיש אין מרץ להגיש בצורה מכובדת, מרשימה, חגיגית.

אילו בפורים היו צריכים הגברים לשלוח מנות זה היה כולל בוודאי קופסת שימורים אחת ולחמנייה קפואה, כמו שני תבשילים של 'עירוב תבשילין'... הם

היו מגישים את זה לחבר שלהם, הוא היה זוכה ומעביר הלאה לעוד חבר כדי שגם הוא יזכה במצווה...

היה מנהג קדמון כבר בגלות בבל לפזר בחג השבועות שושנים על רצפת בית הכנסת וללקט אותן... זה כנראה על שם הפסוק "דודי ירד לגנו ללקוט שושנים"... בחג השבועות אנו זוכים להיות פרחים! אנחנו ריח! אנחנו יופי! דודי ירד לגנו ללקוט שושנים... אנחנו שושנים...

לכן הקב"ה מחלק את החג - לבנים ולבנות, ל"כה תאמר לבית יעקב" ול"תגיד לבני ישראל". לחג עם כלים יפים, פרחים, עריכה חגיגית, שמחה, התרגשות, שלווה ואור, ולחג של כפיית הר כגיגית, מסירות נפש לתורה, לימוד תורה כל הלילה, קבלת עול.

ברגעים הקדושים הללו כאשר מאות בנות מתאספות להתרגש ולשמוח לקראת מתן תורה, מתאספים אלפי אלפי בחורים בישיבות הסמוכות כאן בירושלים ובכל העולם להתחזק בלימוד התורה לקראת חג השבועות. חלק מהם כבר עייפים, קצת קשה להם, הסוגייה מורכבת מדי, אין להם אנרגיות, אבל פתאום הם מרגישים רעננות, חשק, שמחה, טעם - איך זה קרה? הם לא יודעים. אתן יודעות! אתן התרגשתן, אתן שמחתן, ואתן הדבקתן את כל האומה בשמחה שלכן.

בבנינו ובבנותינו נלך - כי חג ה' לנו.

